

Anul XXI (serie nouă), nr. 2 (82) 2024

Message bucovinean

Revistă de cultură pentru bucovinenii de pretutindeni

**Mediul asociativ al românilor
din Ucraina – 35 de ani în slujba
comunității istorice românești**

CERNĂUȚI – BUCUREȘTI – RĂDĂUȚI – CHIȘINĂU

Secretariatul Adunării de Constituire a Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din Regiunea Cernăuți: lect. univ. Ștefan HOSTIUC, șeful secretariatului (în mijloc), flancat de poezii Ilie T. ZEGEA și Vasile TĂRĂȚEANU, lect. univ. dr. Alexandrina CERNOV și două studente de la Secția Română a Facultății de Filologie a Universității de Stat din Cernăuți. Sala de Marmoră a Universității de Stat din Cernăuți (fosta Sală Sinodală a Reședinței Mitropolitane), 28 mai 1989

Foto: Vladimir CEBOTAR

* * *

Pe pagina 1 a copertei:

Ceremonia inaugurării Școlii Medii Nr.29 (actualul Liceu „Alexandru cel Bun”) din Cernăuți, înființată din inițiativa și prin strădaniile Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu”. La microfon – lect. univ. dr. Alexandrina CERNOV, președinte al Societății „Mihai Eminescu”, înconjura-tă de gazde și oaspeți: (de la dreapta la stânga) prof. Mihai JAR, directorul Școlii Nr.29, prof. univ. dr. Vladimir TREBICI, membru corespondent al Academiei Române, președinte de onoare al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (România), prof. Vasile TOVARNIȚCHI, director al Școlii Medii din Carapciu-pe-Siret, prof. Mircea DRUC, vice-președinte al Societății „Mihai Eminescu”, viitor prim-ministru al Republicii Moldova, Leontin PASTOR, Consul General al României la Kiev, Vasile TĂRĂȚEANU, poet, membru al Uniunii Scriitorilor din Ucraina, redactor șef al ziarului „Plai Românesc”, organ de presă al Societății „Mihai Eminescu”, Eugen PATRAȘ, prim-vicepreședinte al Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din Regiunea Cernăuți

Foto: Vasile AMARI

Revistă pentru bucovinenii de pretutindeni

Editor:	Societatea pentru Cultura și Literatură Română în Bucovina, în parteneriat cu Centrul Cultural Român "Eudoxiu Hurmuzachi" din Cernăuți și Asociația Social-culturală "Bucovina" din Chișinău
Director onorific:	Arcadie SUCEVEANU
Director:	Prof. univ. dr. Liviu-George MAHA
Redactor-sef:	Ștefan HOSTIUC
Colegiul de redacție:	Prof. univ. dr. Mircea A. DIACONU (Suceava) Prof. univ. dr. Ștefan PURICI (Suceava) Dr. habil. Constantin UNGUREANU (Suceava) Conf. dr. Cristina PALADEAN (Cernăuți) Av. dr. Eugen PATRAȘ, senior editor (Cernăuți) Jurnalist Maria TOACĂ (Cernăuți) Arhivist Dragoș OLARU (Cernăuți) Prof. Nicolai COSTAȘ (Cernăuți) Dr. Irina VASILE AIRINEI (București) Ing. Mihai ONCIUL (București) Ing. Mircea IRIMESCU (Rădăuți) Prof. Carmen ANDRONACHI (Rădăuți) Dr. Marian OLARU (Rădăuți) Publicist Malina ANIȚOAEI (Rădăuți) Dr. Ion BOTOȘ (reg. Transcarpatică) Prof. Zinaida PINTEAC (reg. Odesa)
Design/ Tehnoredactare:	Angela BASARABA, Maria COSTAȘ
Adresa redacției:	Rădăuți, Piața Unirii nr. 67, c. 35-38, cod poștal 725400
Adresa electronică:	mesager.bucovinean@gmail.com
Bun de tipar:	2024
Apărut:	2024
Tipărit la:	DRUK-ART
Tiraj:	500 exemplare
ISSN 1841-0499	

Răspunderea pentru conținutul textelor publicate în revistă
aparține în exclusivitate autorilor.

DEPARTAMENTUL PENTRU
ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Proiect finanțat de Departamentul
pentru Românii de Pretutindeni

Această revistă a fost tipărită cu sprijinul De-
partamentului pentru Românii de Pretutindeni,
<https://dprp.gov.ro/web/>

Conținutul acestei reviste nu reprezintă poziția
oficială a Departamentului pentru Românii de
Pretutindeni

SE DIFUZEAZĂ GRATUIT

CUPRINS

Editorial

Ștefan HOSTIUC , Mediul asociativ al românilor din Ucraina – 35 de ani în slujba comunității	3
--	---

Societatea „Mihai Eminescu” – 35 de ani

Vasile BĂCU, Nicolae ȘAPCĂ , Ne-am opus și ne opunem valurilor înstrăinării de neam (Pagini din activitatea recentă a Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți)	4
Ștefan HOSTIUC , Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți – un eminent produs al momentului istoric	8

Moment jubiliar

Iurie LEVCIC , Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești Cernăuți – 20 de ani de activitate	16
Marin GHERMAN , Centrul Media BucPress – 10 ani de activitate (O poveste despre libertate și responsabilitate)	22

Bucovina multiculturală

Igor POMERANȚEV , Direcția: Cernăuți	26
---	----

Viața mediului asociativ al românilor din Ucraina

Eugen PATRAȘ , Consiliul Național al Românilor din Ucraina – între dorință și putință	29
Vasile RĂUȚ , Societatea „Golgota” a românilor din Ucraina în perioada de pandemie și război	33
Vitalie ZĂGREA , Liga Tineretului Român „Junimea” din Regiunea Cernăuți	35
Petru GRIOR , Centrul de Cercetări Istorice și Culturale din Cernăuți	37
Mariana BELCIUC , Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din regiunea Cernăuți	40
Vladimir ACATRINI , Societatea Bibliotecarilor Bucovineni din regiunea Cernăuți	41
Marin GHERMAN , Institutul de Studii Politice și Capital Social din Cernăuți la 5 ani de activitate	50
Maria TOACĂ-ANDRIEȘ , Preluând firele de la Doamnele Române de odinioară, continuăm să țesem istoria neamului	53
Anatol COCOȘ , Alianța Creștin-Democrată a Românilor din Ucraina și referendumul din 1991	62
Tatiana GOLCIUC , „Glasul Bucovinei” – cea mai tânără societate românească din regiunea Cernăuți	65

Interviu

Iurie LEVCIC : „Centrul bucovinean de Artă, din Cernăuți, și Societatea „Apșița”, din Transcarpatia, își suspendă calitatea de membri ai Alianței Societăților Național-Culturale Românești din Ucraina.”	67
--	----

Eveniment

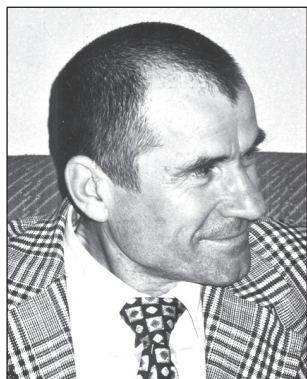
Gheorghe PITEI , O primă întâlnire cu ombudsmanii din Ucraina și România	69
---	----

Opinii, estimări, reflecții

Replică la „revoluționarismul” impostorului Dumitru Caulea (D.C.)	71
Eugen PATRAȘ , Revoluționarismul populist al dirijorului dirijat Dumitru Caulea (Post scriptum la Replica CNRU față de elucubrațiile liderului ASCRU, publicată la 01.02.2024 de Agenția BucPress)	78
Discursul președintelui Alianței Societăților Național-Culturale a[le] Românilor din Ucraina, Dumitru Caulea, la întâlnirea din 28 mai 2024 din Cernăuți cu Ombudsmanul Ucrainei, Dmytro Lubinets, și cu Avocatul Poporului din România, Renate Weber	93

In memoriam

Acad. Alexandrina Cernov (1943–2024)	96
--	----

Ștefan HOSTIUC

Mediul asociativ al românilor din Ucraina – 35 de ani în slujba comunității

În urmă cu trei decenii și jumătate, în ziua de 28 mai 1989, la Cernăuți lua ființă prima organizație non-guvernamentală românească din Ucraina, Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu”, care dădea startul unei tumultuoase mișcări asociaționiste, constituind punctul de pornire al societății civile a românilor, cu notabile rezultate în apărarea comunității românești de pericolul deznăționalizării. Astăzi în cele trei regiuni cu populație românească din Ucraina – Cernăuți, Odesa, Transcarpatia – există peste patruzeci de asociații românești. Primele, precum Societatea „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți, Asociația „George Coșbuc” din regiunea Transcarpatică sau Asociația național-culturală moldovenească (română) din regiunea Odesa au fost concepute ca organizații menite să reprezinte comunitățile românești din regiunile respective. ONG-urile care le-au urmat au fost concepute pe domenii de activitate (învățământ, artă populară, cercetare, muzică, politică, mass-media, înveșnicirea memoriei înaintașilor, sport etc.), pe grupuri sociale (tineret, doamne române etc.) sau pe zone etnografice (valea Prutului, valea Siretului, valea Tisei, Valul lui Traian etc.). Cele mai multe asociații românești sunt în regiunea Cernăuți. În celelalte două regiuni de frontieră cu populație română compactă, deși comunitățile diferă ca mărime, numărul asociațiilor românești este cam același. Explicația e simplă. În regiunea Transcarpatică românii maramureșeni, mai puțini la număr, formează o comunitate unitară, iar în regiunea Odesa, comunitatea românească, mult mai numeroasă, este șubrezită ani de-a rândul de mișcarea moldovenistă, antiromânească, special reactivată la cumpăna mileniilor

lor spre a-i scinda identitar pe basarabeni. Iată de ce prima asociație românească din regiunea Odesa, a fost transformată de moldoveniști în opusul ei, iar Asociația „Basarabia” a românilor din regiune a apărut mai târziu, în toiul confruntărilor cu moldoveniștii agresivi.

Cu timpul, în cadrul societății civile a românilor din Ucraina a apărut ideea unirii asociațiilor în structuri colective. Prima structură de acest gen a fost Uniunea Interregională „Comunitatea Românească din Ucraina”, fondată la 5 martie 2005 (președinte dr. Ion Popescu). Nu toate asociațiile din Ucraina au aderat la această uniune. Cele rămase în afara ei se întrunesc în vara anului 2019 pentru a crea o structură colectivă proprie, dar încercarea eșuează, participanții la adunare separându-se în două tabere. În noiembrie 2019 este înregistrată o structură din șapte membri sub denumirea „Alianța Societăților Național-Culturale Românești din Ucraina” (președinte Dumitru Caulea), iar la 22 februarie 2020 ia ființă Consiliul Național al Românilor din Ucraina, uniune civică, formată din 20 de asociații, condusă de un comitet coordonator. Strategiile acestor trei structuri colective diferă. Uniunea Interregională și Consiliul Național al Românilor înțeleg să apere comunitatea românească de abuzurile guvernanților, criticându-le politicile neconstituționale (lingvistice, educaționale, identitare etc.). Alianța celor șapte, din care trei și-au anunțat retragerea, înțelege să lăude guvernul pentru tot ce face vizavi de comunitatea românească, numind acest mod de acțiune drept „atitudine constructivă”. Astfel, societatea civilă a românilor din Ucraina își face, în măsura posibilităților, datoria, fără să fie omogenă.

Vasile BĂCU
Nicolae ȘAPCĂ

Ne-am opus și ne opunem valurilor înstrăinării de neam

(Pagini din activitatea recentă a Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți)

La 28 mai 1989, la Cernăuți, a avut loc Adunarea de constituire a Societății pentru cultura moldo-română „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți. Chiar de la data fondării, aceasta a fost declarată în mod oficial succesoare a vechii Societăți pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, înființată în capitala provinciei la 1862 de elitele intelectuale române din ținut (boieri, preoți, profesori, angajați guvernamentali etc.), ca reacție la politica înstrăinării de neam promovată de habsburgi în Bucovina după raptul din 1775, când austriecii, prin înțelegere cu turcii, au pus mâna pe nordul Moldovei, leagănul voievodatului mușatin, cu fruntarii rămase neclintite încă de la Ștefan cel Mare. La un an după

constituire, Societatea a fost redenumită în Societatea pentru cultura românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți, denumire care s-a păstrat până în 2018, când la Adunarea Generală din 27 septembrie Societatea și-a redobândit denumirea istorică de Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, păstrând de la denumirea sa de până atunci numele poetului național Mihai Eminescu.

De trei decenii și jumătate Societatea rămâne cel mai important și cel mai recunoscut ONG din regiunea Cernăuți, chiar dacă, între timp, au apărut zeci de societăți noi, unele mai active, altele mai puțin active, toate însă având ca scop principal protejarea comunității naționale pe care o reprezintă.

Fotografie de grup, după depunerea de flori la Monumentul poetului Mihai Eminescu din Cernăuți

Foto: Nicolae HAUCĂ

Fiind o Societate culturală, cel mai important obiectiv al ei a fost și rămâne cultura și literatura. Celelalte societăți culturale completează, pe domenii, obiectul de activitate stabilit de Societatea „Mihai Eminescu” la constituirea sa în 1989. Spre exemplu, Societatea Scriitorilor Români din Cernăuți, recent reactivată, își are ca obiectiv principal menținerea breslei scriitoricești, care s-a rărit considerabil în ultima vreme. Prin însăși denumirea sa, această societate este legată de Societatea „Mihai Eminescu”, cea care, fiind prima înființată, în ordine calendaristică, în perioada de după ocuparea nordului Bucovinei de către armata stalinistă, și-a oferit propriile secții, care activau pe domenii diferite, pentru a fi transformate în societăți independente. De aceea, ca Societate-mamă, ea se bucură de o reverență deosebită, fapt care ne obligă să-i menținem activitatea și prestigiul la nivelul pe care l-a avut la începuturi.

În decursul anilor, conducerea Societății „Mihai Eminescu” a avut grijă să păstreze elanul inițial al membrilor fondatori, să mențină acea efervescență națională care i-a dat ființă. Societatea nu a renunțat la nici un proiect din cele inițiate cu zeci de ani în urmă, organizând de-a lungul anilor Sărbătoarea națională „Limba noastră cea Română”, Festivalul „Florile dalbe”, Festivalul „Mărțișor”, care acum sunt adevărate brand-uri ale comunității românești din regiunea Cernăuți. Toate aceste evenimente, cu mici excepții, au fost realizate fără să obțină vreun sprijin financiar din partea statului sau al autorităților publice locale, doar prin efortul membrilor conducerii Societății, cu sponsorizări sporadice primite din partea unor prieteni adevărați din nordul Bucovinei și din patria istorică. Merită să amintim aici sprijinul primit din partea mai multor oameni cu dare de mână și cu dragoste pentru comunitatea românească din Bucovina, printre care sunt: familia Ioan și Paraschiva Abutnăriței din Vatra Dornei, domnii Gheorghe Cozma și Dragoș Cozma, oameni de afaceri din Cernăuți, doamna Eleonora Moldovan, fostă Consul General al României la Cernăuți, domnii Alexandru Timciuc și Ștefan Purici, pictori bucovineni, domnii

Mihai Tanas, Igor Posteuca, Adrian Medvedi și familia Aliona și Adrian Costea din Herța, filiala Suceava a Partidului Alianța pentru Unirea Românilor, domnul Dumitru Morhan, patron al Fabricii de Ape Minerale din Budineț, filiala Râmnicu-Sărat a Ligii Culturale Române ș.a. Un semn de recunoștință deosebită îi datorăm întreprinzătorului Pavel Popovici care ne ajută mereu la întreținerea sediului Societății. Nu putem să nu amintim și de regretatul Dumitru Fedoreac, gospodâr din Boian, care participa la toate evenimentele noastre, acordându-ne de fiecare dată ajutoare din propria pensie. Mulți oameni de bună credință ne-au ajutat și ne mai ajută. Nu suntem în stare să le dăm numele într-un scurt articol, dar le mulțumim din suflet pe această cale.

Activitățile Societății au fost suspendate doar pe perioada pandemiei de Covid-19, normă impusă pe întreg globul pământesc. Ne-a deranjat și invazia Rusiei asupra Ucrainei, dar și pe vreme de război, evenimentele noastre se desfășoară într-un ritm satisfăcător.

O pagină deosebită în activitatea Societății a fost înscrisă chiar la începutul războiului prin distribuirea de diverse ajutoare primite din România de la diferite organizații și autorități publice precum primăria orașului Siret (primar Adrian Popoiu), Uniunea Ucrainenilor din România – filiala Suceava, Asociația „Prietenii Basarabiei, Bucovinei și Ținutului Herța”... Lista donatorilor ar putea fi continuată cu zeci de nume de parteneri din diferite orașe ale României. Chiar din primele zile ale războiului am stabilit relații de prietenie și colaborare cu refugiații din Mariupol, am organizat împreună câteva acțiuni culturale.

Un capitol aparte în activitatea noastră a fost Caravana Filmului Românesc organizată în colaborare cu GCC GLOBAL FILM din București. Mulțumim pe această cale domnului director Dumitru Pohoși, producător de film, care ne-a întins o mână de ajutori și în alte dăți. În urma strânsei noastre colaborări a apărut filmul documentar „Eminescu și Cernăuții”, în regia cineastului cernăuțean Mihai Grosu.

Fără întreruperi, în fiecare an, la 15 ianuarie, ziua nașterii lui Mihai Eminescu, și la 15 iunie, ziua trecerii poetului în eternitate, Societatea noastră care îi poartă numele organizează activități culturale, cu depuneri de flori la bustul Poetului nepereche din curtea casei lui Aron Pumnul și la statuia Luceafărului din centrul orașului. Statuia e opera vrednicului de pomenire sculptor Dumitru Gorșcovișchi, fost membru fondator al Societății. Zilele Eminescu includ evenimente cultural-literare dedicate poetului, conferințe, simpozioane, recitaluri. Ele toate sunt organizate de Societate.

La sediul Societății au loc în permanență lansări de carte ale autorilor din regiune, Republica Moldova și, desigur, România. Au loc vernisări de expoziții de tablouri ale unor pictori români și ucraineni contemporani, se țin discuții, au loc întâlniri cu oameni importanți la nivel de ministere, ambasade, ombudsmani etc.

În repetate rânduri Societatea „Mihai Eminescu” a fost gazda Cenaclului cultural-literar transfrontalier Cernăuți-Suceava „Mașina cu poeți”. Ședințele Cenaclului sunt momente de mare sărbătoare spirituală pentru iubitorii de poezie, la care, în ultima vreme, au aderat și prieteni din județele Botoșani și Iași.

În măsura posibilităților financiare, Conducerea Societății editează ziarul „Plai Românesc”, care, ce-i drept, apare cam rar în fața cititorilor, mai mult ocazional, pe la mari sărbători, dar măcar în felul acesta îl menținem viu. Nu i-am suspendat definitiv activitatea pentru că va veni un timp când temerarul organ de presă al Societății, atât de activ și de curajos în primii ani de apariție, va reveni la o periodicitate normală spre bucuria comunității istorice românești. Ne-am străduit ca și în această perioadă complicată, când în Ucraina are loc un proces mai special de reînregistrare a mijloacelor de informare în masă, organul de presă al Societății „Mihai Eminescu” să obțină la Kiev toate formalitățile de înregistrare necesare.

Poziția Societății în ce privește menținerea învățământului în limba maternă este fermă. Începând cu anul 2017, când oficialitățile

au purces la lichidarea prin lege a școlilor cu predarea în limba română, când odiosul art.7 din noua Lege a educației în Ucraina anula practic instituția școlii naționale, păstrată, de rău, de bine, de la sovietici în sistemul de educație ucrainean, noi ne-am aflat în permanență, alături de celelalte societăți-membre ale Consiliului Național al Românilor din Ucraina, pe linia întâi a frontului de luptă pentru păstrarea școlilor cu predare în limba română, pentru renașterea învățământului în limba română.

Nu au fost evitate nici întâlnirile și discuțiile cu autoritățile privind Legea minorităților naționale. Întotdeauna am militat pentru drepturi europene și pentru respectarea acestora în Ucraina, pentru respectarea Constituției statului ucrainean în ce privește asigurarea drepturilor individuale și colective ale cetățenilor, pentru păstrarea identității naționale și culturale a românilor din Ucraina.

Unul dintre cele mai importante evenimente din viața SCLRB „Mihai Eminescu” a fost reabilitarea sediului Societății. Sediul se află în clădirea istorică a Palatului Național al Românilor din Piața Centrală Nr. 9. După mai multe încercări neizbutite de a atrage fonduri pentru o reparație capitală costisitoare, ne-a venit în ajutor Consulatul general al României la Cernăuți. Doamna Consul General Irina Loredana Stănculescu a reușit să găsească sponsori în România care să ne ajute financiar la executarea lucrărilor de reabilitare, iar mai târziu, și la dotarea tehnică a sediului. Mecenatul care a luat asupra sa toate cheltuielile de finanțare a lucrărilor de reabilitare a fost omul de afaceri Virgil Profeanu, președinte al Asociației Programatice pentru Dezvoltare Durabilă din București. Astfel, în doar câteva luni sediul a fost renovat și dotat cu echipamentele necesare, iar la 15 iunie 2021, de Ziua lui Eminescu, s-a tăiat panglica de deschidere a sediului renovat. La ora actuală sediul are un aspect impecabil. Și pe această cale aducem mulțumiri domnului mecenat Virgil Profeanu, doamnei Consul General Irina Loredana Stănculescu și tuturor celorlalți oameni de bine care au trudit la această renovare și care

au adus, prin contribuția lor, o mare bucurie întregii comunități românești din nordul Bucovinei.

În cursul anului 2022, SCLRB „Mihai Eminescu” a participat cu proiecte la sesiunea de granturi pe educație a Departamentului pentru Românii de Pretutindeni al Guvernului României. Datorită acestui fapt, mai multe școli românești din regiunea Cernăuți au fost dotate cu tehnologii IT ultramoderne. La ora actuală, acestea se află în posesia învățătorilor, profesorilor și elevilor și sunt folosite în procesul de învățământ în limba română, precum și în promovarea tradițiilor, culturii și istoriei poporului român.

Societatea Mihai Eminescu rămâne fidelă ideilor înaintașilor noștri și se străduie să fie cât mai activă în apărarea drepturilor comunității istorice românești din nordul Bucovinei, contribuind efectiv la întărirea sentimentului identitar și a conștiinței naționale a românilor din regiunea Cernăuți.

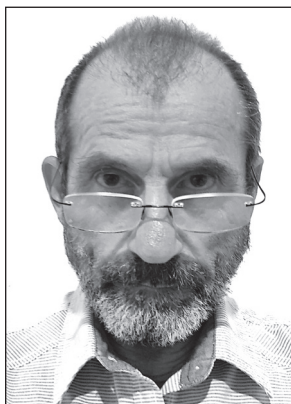

Vasile BĂCU – ziarist, poet, epigramist, editor. Născut la 2 ianuarie 1967, în satul Oprișeni, regiunea Cernăuți, Ucraina. În 1984 absolvă Școala medie din satul natal și se înscrie la Facultatea de litere a Universității din Cernăuți, secția română (numită oficial moldovenească, până în 1990). Militar în termen între 1985-1987, reporter la gazeta regimentului, unde publică articole în limba rusă. În 1987 își reia studiile la Universitatea din Cernăuți, pe care o absolvă în anul 1991. În perioada 2000-2004 studiază dreptul la Universitatea din Cernăuți. În 1991 este angajat fotoreporter, apoi reporter la ziarul *Zorile Bucovinei*. În 1993 participă, alături de poetul Simion Gociu, la înființarea periodicului *Gazeta de Herța*. Din 1995 îndeplinește funcția de redactor-șef al periodicului. În 2003 participă la fondarea revistei *Familia*. În iunie 2007 inițiază fondarea Grupului editorial Cuvântul, cu participarea *Gazetei de Herța*, revis-

tei *Familia* și Tipografiei din Herța. În colaborare cu o editură din Cernăuți, Grupul scoate de sub tipar circa douăzeci de volume. Prezent cu articole, poezii, epigrame în presa din Ucraina, Republica Moldova, România.. Autor de scenarii pentru evenimente culturale ale românilor din nordul Bucovinei, nordul Basarabiei și ținutul Herței. Publică volumele de poezie „Caet ostășesc” (2009), „Motiv de toamnă” (2017) și volumul bilingv „Ecoul toamnei” (versiunea ucraineană aparținând poetului Vasile Vascan). Din 2008 – președinte al Societății „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți. Premiant al festivalurilor de poezie „Tudor Arghezi” (Târgu Jiu), „George Coșbuc” și „Mărul de aur” (Bistrița), deținător al Premiului „Teiul de argint” pentru publicistică (Botoșani).

Nicolae ȘAPCĂ, poet, publicist, editor. Născut la 25 martie 1968 în satul Iordănești, raionul Hliboca, regiunea Cernăuți. Absolvă Școala Nr.1 din Iordănești (1983), Școala Medie din Carapciu (1985), Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Cernăuți (1992). Traducător (1989), reporter (1991), redactor pentru emisiunile în limba română (1992-1998) la Radio Hliboca, reporter la ziarul republican „Concordia” (1995-1998), redactor-șef al ziarelor regionale „Novyi den” și „Monitorul bucovinean” (din 1998). Fondează și conduce Editura Nicolae Șapcă (1993-2013). Vicepreședinte al Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți (din 2010). Membru al Uniunii Naționale a Jurnaliștilor din Ucraina (din 1992). Publică volumele: „Roua sărutului” (Hliboca, 1998), „Aici e inima mea” (Hliboca, 2009), „File din istoria satului Iordănești”, coautor (Cernăuți, Ed. Zelena Bukovina, 2013), „Eternul dor”, publicistică (Cernăuți, Ed. Druk Art, 2018), „Pe creșterea de cuvinte”, sonete (Cernăuți, Ed. DrukArt, 2023. – colecția „Scriitori români din Cernăuți). Îngrijește și editează zeci de volume de folclor, poezie, publicistică. Premiului „Teiul de argint” pentru poezie (Botoșani). Decorat cu Distincția Onorifică a Consiliului regional Cernăuți „Pentru merite față de Bucovina” (2018).

Ștefan HOSTIUC

Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți – un eminent produs al momentului istoric

Anul acesta se împlinesc 35 de ani de la înființarea Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din Cernăuți, moment istoric din viața comunității istorice românești din nordul Bucovinei, care merită să fie evocat. Din mai multe considerente. Mai întâi, pentru că, în urmă cu trei decenii și jumătate, românii din nordul provinciei, aflându-se încă în U.R.S.S., s-au întrunit, liberi și nesiliți de nimeni, pentru a se constitui într-un organism non-guvernamental independent – primul de acest fel după 1944 – care să-i reprezinte în discursul identitar și, totodată, în dialogul cu autoritățile, dar și cu celelalte etnii din imensul conglomerat sovietic. Apoi, pentru că, prin înființarea Societății, românii din regiunea Cernăuți, indiferent de proveniența lor istorico-geografică (fostul ducat al Bucovinei, fostul județ Hotin, fostul județ Dorohoi) și indiferent de înregistrarea lor oficială în acte („români” sau „moldoveni”), au declarat într-un glas că reprezintă aceeași națiune, că vorbesc aceeași limbă, că au aceeași cultură, aceleași datini și tradiții și că nu sunt de acord cu împărțirea lor arbitrară în două naționalități distincte – români și moldoveni – falsă dihotomie inventată în scopuri (geo)politice de stăpânirea rusească.

Momentul pe care-l evocăm mai este semnificativ și prin faptul că prezintă omologii cu alte momente istorice de ruptură, care au schimbat vizibil destinul provinciei. Un asemenea moment a fost revoluția din 1848, când românii bucovineni, prin elitele lor în frunte cu frații Hurmuzachi, au scuturat de pe umeri povara administrației galițiene (de mai bine de

o jumătate de secol), dobândind de la împărat, pentru provincia lor, statutul de țară de coroană la nivel de ducat. Deși nu erau încă reușiți într-o societate națională, înaintașii noștri au acționat atunci în deplină unitate, semnând „Petiția Țării” și editând un organ independent de presă, „Bucovina” – „gazetă românească pentru politică, religie și literatură”, redactată în două limbi, română și germană, și condusă de frații Gheorghe și Alexandru Hurmuzachi – prima rândunică a presei românești nu doar din provincie, ci și din întreg spațiul românesc. Calea emancipării provinciei nu a fost netedă, fruntașii mișcării autonomiste erau mereu în vizorul autorităților polițienești. Trimițând din Moldova, în 1852, o scrisoare neostoitului om de presă George Barițiu, care, în toiul revoluției, conlucrase activ la menținerea spiritului revoluționar al gazetei „Bucovina” (după eliberarea pe cauțiune, la cererea Hurmuzacheștilor, din închisoarea din Cernăuți), unionistul bucovinean Constantin Hurmuzachi își îmbărbăta prietenul ardelean: „nu poate privéghea¹ polițienească să ne inspire frică [...] Principiile noastre sânt cunoscute, noi nu le ascundem, nici ne temem a le manifesta, [...] ele sânt conforme legilor și timpului”². Cu același crez, înfrânându-și frica de „privéghea polițienească”, au acționat și inițiatorii Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți

¹ privéghea (arhaism – de la priveghei) supraveghere, urmărire, pază

² N. Bălcescu, *Correspondența familiei Hurmuzachi cu Gheorghe Bariț, Vălenii de Munte, 1911*, p. 110.

la aproape un secol și jumătate distanță de la momentul istoric care a zguduit imperiul habsburgic, deșteptând în mentalul colectiv al românilor bucovineni, pentru prima oară în asemenea proporții, conștiința națională aflată, până atunci, în letargică amortire.

Un alt moment istoric de cotitură în istoria deșteptării, la Cernăuți, a conștiinței naționale a românilor l-a constituit începutul deceniului șapte al secolului al XIX-lea, când, după zece ani de neoabsolutism și respingere a ideii de reformă în imperiul austriac, Bucovina se desprinde definitiv de Galiția, iar intelighenția română se coalizează în prima asociație culturală: „Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina”. Inițiată de un grup de intelectuali din generația tânără, unii dintre ei foști discipoli ai lui Aron Pumnul, în frunte cu Ion alui Gheorghe Sbiera (26 ani), suplinitor al profesorului³, Societatea, deși debuta cu un titlu lipsit de pretenții, „Reuniunea română de leptură” (1862), nu a întârziat în a se restructura, schimbându-și repede denumirea, după modelul ASTREI transilvane, în Societatea pentru Literatura și Cultura Română în Bucovina (1865), apoi în Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina (1869), ca în final să devină principalul bastion al românismului în Ducatul Bucovinei. În țările de coroană consolidate – cum erau, spre exemplu, regatele Ungariei, Galiției sau Boemiei – limba țării era, implicit, și limba camerelor legislative. În Ducatul Bucovinei, deși limba română fusese recunoscută de Curtea Imperială drept limba țării de coroană, deputații români aleși în dietă în primele legislaturi nu aveau curajul să o vorbească de la tribuna înaltului forum. Și nu atât din precauție, cât din cauza necunoașterii ei suficiente spre a fi vorbită liber în discursul politic. Or, acest tip de discurs necesita o pregătire lingvistică specială, pe care, din păcate, deputații dietali români nu o aveau. Administrația galițiană, în ale cărei timpuri ei toți fuseseră școliți, avusese grijă să țină lim-

ba română departe de școală. Dar nici chiar în Principatele Danubiene, proaspăt unite sub un singur domnitor, principiile de funcționare a limbii române nu erau încă standardizate. În noul stat, aflat în tranziție de la vasalitate la suveranitate, abia se făceau primele încercări de înființare a Academiei Române, la care, de altfel, fuseseră invitați și cărturari bucovineni. În această situație, unul dintre scopurile principale ale nou înființatei societăți cernăuțene era să înlesnească însușirea temeinică a limbii materne de către intelighenția locală, vădit înstrăinată lingvistic. Rezultatele nu s-au lăsat prea mult așteptate. E de ajuns să răsfoim Foia Societății (1865-1869) spre a ne convinge că anumite progrese s-au făcut chiar în primul deceniu de activitate a asociației. Putem spune fără tăgadă că, de la data înființării sale și până la data începerii Primul război mondial, Societatea pentru Cultură a jucat un rol esențial, dacă nu chiar hotărâtor, în menținerea și întărirea conștiinței naționale a românilor bucovineni. Efectele activității ei de peste o jumătate de secol s-au văzut clar la terminarea războiului, când, sub auspiciile Societății, s-a înfăptuit visul mai multor generații de români de a scăpa de o stăpânire pe care au fost nevoiți să o suporte un secol și jumătate.

Momentul istoric apărut în ultimele zile ale Primului război mondial, când Monarhia Austro-Ungară trăgea să moară, a pus la grea încercare viabilitatea mediului asociativ al românilor bucovineni. Pe tapet era pusă soarta Bucovinei pentru care cele două comunități naționale principale din provincie – română și ucraineană – aveau rezolvări diferite. Românii își doreau păstrarea integrității provinciei în vederea întoarcerii ei întregi la sânul patriei de la care fusese smulsă în urmă cu un secol și jumătate. Rutenii însă (ca să folosesc un termen de epocă), văzând că nu au nicio șansă să-și adjudece provincia întreagă, cereau împărțirea ei în două, fapt pentru care au și găsit, până la urmă, un (fost) parlamentar austriac de origine română, Aurel Onciul, care, acționând de unul singur, în răspăr cu hotărârea Constituantei din 27 octombrie 1918, semnează un act pe care românii nu-l vor lua în seamă. Or, înainte de

³ Fiind bolnav, Aron Pumnul nu mai putea ține lecții, dar cu siguranță îl va fi consultat pe suplinitorul său în privința unei asemenea întreprinderi temerare, dacă nu cumva ideea a venit chiar de la dânsul.

această împărțală, tocmai Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, sub auspiciile căreia avusese loc Constituanta, își spusese tranșant cuvântul, făcând opțiunea cuvenită și îndeplinindu-și, astfel, misiunea istorică. Dar dacă lui Aurel Onciul și companionilor săi *nu le-au ieșit pasiențele* în privința împărțirii în două a Bucovinei, lui Stalin (în înțelegere cu Hitler, pe când încă erau amici) acest lucru *i-a reușit foarte ușor prin ultimatum*, cu două decenii mai târziu.

După o jumătate de secol de iobăgie comunistă, noua politică a lui Gorbaciov găsește comunitatea istorică românească din nordul Bucovinei mult mai slăbită, mult mai înfricoșată și fără nicio instituție care să o reprezinte și să-i apere drepturile, într-un cuvânt o găsește total nepregătită să facă față noilor provocări. Iar provocările nu întârzi-au să vină. Ca să salveze imperiul, noul lider de la Kremlin a încercat să-l restructureze prin reforme. Dar ceea ce fusese proiectat ca renaștere, s-a dovedit a fi agonie. Totuși, o scurtă perioadă de respiro a fost de ajuns ca toate popoarele și comunitățile naționale să se deștepte și să-și ceară drepturile. La Cernăuți, pe străzi și în piețe, apar iarăși, ca la destrămarea imperiului habsburgic, drapelele naționale ale popoarelor asuprite. Bicolorul ucrainean și tricolorul românesc dau, tot mai curajos, replică drapelului roșu, sfidând secera și ciocanul imperiului bolșevic. În acest context, încep să se înființeze societăți culturale naționale. Cernăuțiul fiind un oraș universitar, în aula a Universității, numită și Sala de marmură, are loc, la 7 ianuarie, zi de vineri, 1989, adunarea de constituire a Asociației de limbă ucraineană „Taras Șevcenko”, prima rândunică care vestește redeșteptarea publică a conștiinței de neam a ucrainenilor bucovineni. A treia zi, luni, 10 ianuarie, profesorul Bostan convoacă ședința Catedrei de Filologie Română și de Limbi Clasice. Din catedră mai făceau parte și trei lectori latiniști, care nu erau români și care predau limba latină grupelor studențești de la toate facultățile umaniste ale Universității. La încheierea ședinței, șeful de catedră i-a rugat pe profesorii români

să rămână pe loc pentru a mai discuta o problemă. De fapt, noi toți știam care va fi tema discuției. Schimbaserăm câteva idei înainte de începerea ședinței de catedră. Unii dintre noi participaseră la Adunarea de vineri a colegilor ucraineni. Astfel, în ziua de luni, 10 ianuarie, grupul de universitari români de la Catedra de Filologie Română și Limbi Clasice s-a constituit într-un grup de inițiativă care a hotărât înființarea unei societăți românești, asemănătoare asociației înființate cu trei zile în urmă de prietenii ucraineni, care să reia tradiția faimoasei Societăți pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, fondată în timpul stăpânirii austriece, tot într-o perioadă istorică de răscruce pentru destinul provinciei: perioada separării definitive a Bucovinei de Galiția și a formării Kronlandului bucovinean, cu stemă și drapel propriu.

Avem în față câteva momente istorice asemănătoare, nu și analogice. Istoricește vorbind, între ele există doar un raport de omologie. Or, această omologie are ca punct comun schimbarea contextului istoric. Puse în oglindă, evenimentele arată în felul următor:

La începutul anilor 60 ai secolului al XIX-lea, Bucovina se rupea de Galiția și devenea autonomă; la sfârșitul primului război mondial, Bucovina se rupea de Austria și se unea cu România, pentru ca în al doilea război mondial să se împartă în două, partea sudică rămânând în România, iar partea nordică trecând către U.R.S.S. La începutul anilor 90 ai secolului al XX-lea, prin destrămarea U.R.S.S.-ului și crearea de state independente, partea de nord a Bucovinei încetează să mai fie sovietică, devenind parte a statului ucrainean suveran.

În contextul reformelor austriece și al refacerii hotarelor dintre țările de coroană, ia ființă Societatea pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina. În momentul destrămării imperiului austriac și refacerii hotarelor Europei, Societatea ia atitudine față de imperiul în destrămare și se implică în evenimente. În momentul destrămării imperiului sovietic, în plină epocă de liberalizare a regimului, se constituie, după modelul vechii societăți, Societatea pentru Cultură Românească „Mihai

Eminescu”, cea mai autorizată voce a românilor din perioada următoare.

În toate aceste contexte, atât românii, cât și vecinii lor apropiați – ucraineni, germani, ruși – au avut tot interesul să se afirme sub o formă cât mai decisivă în noile ecuații de putere. Astfel, la destrămarea U.R.S.S.-ului, s-au discutat mai multe variante de dobândire a autonomiei naționale, de la autonomia culturală până la autonomia administrativă, cu varianta intermediară de autonomie cultural-administrativă. Dar aceste tendințe au început să se manifeste în faza a doua a luptei pentru afirmarea conștiinței naționale. În prima fază, comunitățile naționale, ținute sub cizma totalitarismului sovietic, se căutau unele pe altele în vederea sprijinirii reciproce în lupta comună împotriva stăpânirii imperialiste rusești. Se crease în Bucovina o situație ambiguă. Partidul nu mai avea nici o putere de decizie, iar Consiliul Regional de deputați ai poporului funcționa cu deputați (consilieri) aleși pe sprânceană în timpul sovietelor. Bineînțeles, partea de deputați ucraineni era mai numeroasă decât partea de deputați români. Dar cum tendințele centrifu-

ge dominau viața politică a imperiului, glasul românilor se făcea tot mai auzit.

Totodată, în analiza acelei perioade, trebuie luat în calcul și faptul că, de regulă, comuniștii ortodocși, de orientare moscovită, se temeau de naționalismul ucrainean mai mult decât de naționalismul românesc, pe care ar fi vrut să-l contrapună celui dintâi pentru a-l tempera cât de cât. În agonia imperiului, deșteptarea conștiinței naționale era tolerată de autorități și stimulată de cursul evenimentelor. Iar evenimentele preziceau un final sumbru pentru imperiu. În republicile unionale, dar și în unele republici autonome, tendințele separatiste deveneau tot mai puternice. Pentru a tempera aceste tendințe, centrul încerca să exploateze problemele unor teritorii cu populație preponderent rusească sau de orientare prorusă, precum era Crimeea pentru Ucraina sau Transnistria și Găgăuzia pentru Moldova. Acest context istoric este foarte important de reținut pentru a înțelege cum a fost posibilă fondarea primei societăți culturale românești în Bucovina nordică, în perioada postbelică. Îngroziți că pierd puterea, nomenclaturiș-

Adunarea de Constituire a Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din Regiunea Cernăuți. Sala de Marmură a Universității de Stat din Cernăuți, 28 mai 1989. Vedere din sală

Foto: Vladimir CEBOTAR

tii promoscoviți de la Comitetul Regional de Partid, în persoana primului ideolog al acestei structuri (care brusc își aduse aminte de limba română, pe care o poseda, dar nu o vorbea niciodată), ar fi trimis vorbă către cine credea el că ar putea să fie viitorul lider al românilor ca, prin crearea unei asociații de cultură similară celei ucrainene, să echilibreze situația. Cert este că, așa cum spuneam deja, a treia zi după constituirea Societății pentru limba ucraineană „Taras Șevcenko” se pun bazele Societății pentru cultura românească „Mihai Eminescu”.

Prin ce se explică opțiunea românilor de a crea o societate pentru sprijinul *culturii* naționale, nu doar al *limbii* materne? Iată o întrebare cu mai multe răspunsuri. Mai întâi, trebuie să spunem că grupul de inițiativă creat din membrii Catedrei de filologie română a universității din Cernăuți (președinte – profesorul Grigore C. Bostan; secretar executiv – lectorul Ștefan Hostiuc) avea de gând nu atât să formeze o societate nouă, cât să refacă o societate care-și suspendase activitatea în martie 1944. Or, asociația pe care voiau să o refacă nu era o societate pentru limba română, ci o societate pentru cultura și literatura română în Bucovina. Apoi, nu trebuie să uităm nici de faptul că o societate pentru limba română ar fi creat mari dificultăți de înregistrare la Consiliul Regional, câtă vreme limba română nu era oficial recunoscută ca limbă de predare în școli și nici ca limbă de redactare a publicațiilor. În faza respectivă nu era adoptată nici măcar trecerea la grafia latină a „limbii moldovenești”, care încă funcționa cu alfabetul chirilic. Autoritățile nu admiteau folosirea oficială a glotonimului *Limba română*, optând în continuare pentru *Limba moldovenească*, pe (falsul) motiv că acestea ar fi limbi diferite. Organul sovietic autorizat să facă înregistrarea unei societăți nou create avea dispoziție să respingă orice titulatură în care ar fi figurat etnonimul român. Tactica pe care a adoptat-o atunci grupul de inițiativă pentru convocarea adunării de constituire a Societății era să facă trecerea treptată la denumirea vechii societăți, pe măsură ce se va câștiga teren în recunoașterea limbii și culturii române ca purtătoare a

spiritualității românești din regiune. Mult depindea și de atitudinea Chișinăului oficial, torpilat de popor să recunoască identitatea limbii vorbite în stângă și în dreapta Prutului.

Lucrurile se mai complicau și din cauză că o parte din românii din partea locului erau trecuți în certificatul de naștere drept moldoveni. Această înscriere improprie a naționalității în registrele de stare civilă s-a făcut în baza unei dispoziții venite de la Moscova. Conform acestei dispoziții, românii dintre Prut și Nistru, au fost înscrși în actele sovietice (care, la ocuparea Basarabiei și Bucovinei, le înlocuiau pe cele românești) drept moldoveni, iar cei din dreapta Prutului (Bucovina și ținutul Herța), la alegerea proprie a acestora: români sau moldoveni (dar cu recomandarea să fie consemnați cât mai mulți moldoveni). Deși respectiva împărțire nu se justifică științific, ea are o explicație istorică. E rezultatul unei inerții convenabile statului sovietic, iar mai nou, și unor state post-sovietice. Basarabiei, care se știe că locuiesc în spațiul dintre Prut și Nistru, se numeau și pe timpul țarului moldoveni. Cu numele de „moldovean” rușii i-au preluat în 1812 de la Principatul Moldovei în înțelegere cu Turcia. (România încă nu exista ca stat) Numind partea răpită a Moldovei cu nume impropriu, Basarabia, prin extinderea denumirii unei mici regiuni sudice, aflată de mai mult timp sub administrare moscovită, asupra întregului teritoriu luat de ei în stăpânire, de la Marea Neagră până la granița cu Austria (mai exact până la hotarul cu Bucovina), n-au schimbat însă și veche denumirea de „moldovean”⁴, păstrând-o alături de noua denumire de „basarabean”⁵. Și asta nu întâmplător, ci pentru că pritoceau noi ambiții imperiale. Scopul dintotdeauna al rușilor a

⁴ Endonim, la vremea respectivă, care devine infranim odată cu crearea statului național român prin unirea principatelor în 1859.

⁵ Exonim, provenit de la denumirea dată de ruși nou înființatei gubernii a imperiului țarist, prin extinderea vechii denumiri a Basarabiei istorice (intrată mai demult în componența imperiului) asupra întregii regiuni răpitate în mai 1912, prin înțelegere cu turcii, de la Principatul Moldovei.

fost refacerea Moldovei mari și aducerea ei sub stăpânirea Moscovei. După unirea principatelor, moldovenii din dreapta Prutului, pe care rușii nu au reușit să-i ocupe în desele lor războaie cu turcii, au luat numele generic al locuitorilor spațiului moștenit de la romani și, totodată, al țării pe care au format-o împreună cu frații munteni, România, spre a-și denumi naționalitatea și limba, iar moldovenii din partea de vest a Moldovei, ocupată de țarul rus, au rămas în acte și în mentalul colectiv (format tot prin manipulare moscovită) cu numele vechi, de „moldoveni”. Iar ca deosebirea să devină totală, acestora din urmă li s-a inoculat ideea că limba lor maternă e „limba moldovenească”, alta decât limba română. După al doilea război mondial, o parte din județul Hotin al Basarabiei fiind alipită la nordul Bucovinei, dispoziția moscovită privind atribuirea naționalității „moldovenești” s-a aplicat și asupra localităților care niciodată nu făcuseră parte din imperiul rus: comunele Boian și Mahala, colonia Arboreni și vechea Seliște (care, la sovietici, a fuzionat cu noua Seliște, transformată prin traducere din „Novoselița”, în „Noua Suliță”). Deși toată lumea știe că împărțirea românilor din regiunile Cernăuți și Odesa în „români” și „moldoveni” este arbitrară sub aspect științific, ea continuă să existe, pentru că, pe de o parte, e în interesul oficialilor să aibă două minorități mai mici în locul uneia mai mari, iar pe de altă parte, pentru că e o obișnuință a basarabenilor să se identifice, din inerție, ca în medievalitate, „moldoveni”, și să-și numească limba maternă drept „limbă moldovenească”. Acum autoritățile ucrainene se pare că au acceptat (a doua oară în istoria Ucrainei independente) că așa-zisa limbă moldovenească e, în realitate, limba română. Să sperăm că nu va fi nevoie să accepte și a treia oară. Dar atunci, la sfârșitul perestroicii lui Gorbaciov, rușii țineau cu dinții de „limba moldovenească”. Când lua ființă la Cernăuți mediul asociativ românesc, catedra condusă de profesorul Bostan încă se mai numea „Catedra de filologie moldovenească”. Iată de ce prima denumire a Societății „Mihai Eminescu”, stabilită printr-un compromis cu

autoritățile comuniste, suna în felul următor: Societatea pentru cultura moldo-română „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți.

Inițial am convenit se ne declarăm succesorii ai istoricei Societăți pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, dar opunerea autorităților comuniste a fost atât de categorică încât nu am mai reușit, până la urmă, să preluăm denumirea vechii Societăți, iar, în final, când am votat statutul Societății „Mihai Eminescu”, n-am reușit să-i păstrăm nici măcar formula de conducere, cum stabiliserăm până la adunare: președinte, un vicepreședinte și un secretar. La adunarea de constituire, care a avut loc la 28 mai 1989 în aula Universității (fosta Sală Sinodală a Reședinței Mitropolitane), a fost ales, pe lângă președintele în exercițiu, Grigore Bostan, și un președinte de onoare, în persoana scriitorului Vasile Levițchi. Totodată, să fie mulțumită toată lumea, au fost aleși o suită de vicepreședinți și o listă întreagă de șefi de secții. Practic însă, în primul ei an de activitate, societatea a rămas să fie administrată de aceiași animatori ai grupului de inițiativă, membri ai catedrei de română de la facultate: profesorul Grigore Bostan, președinte, și lectorul Ștefan Hostiuc, secretar. Un alt lucru important, care ar trebui să fie știut de mai multă lume, e că, în faza pregătitoare (premergătoare) a înființării Societății, care a durat de la începutul lui ianuarie, până la sfârșitul lui mai 1989, grupul de inițiativă a lucrat cu o intensitate care anticipează, practic, cu cinci luni înființarea Societății față de data votării actului ei de înființare. Veniți la Adunarea de Constituire din toate localitățile românești din regiune și umplând la maximum Aula Universității (Sala de Marmoră, fosta Sală Sinodală a Reședinței Mitropolitane), unii stând și în picioare, delegații au votat în unanimitate Statutul, trecut până atunci prin mai multe discuții preliminare ale grupului de inițiativă, care la un moment dat fusese atât de lărgit cu reprezentanți ai comunităților de români din regiune, încât imensa Sală de Curs nr.21 a Facultății de Filologie se dovedi a fi neîncăpătoare. Entuziasmul era mare și era o plăcere să lucrezi cu asemenea oameni. Pentru

a face față solicitărilor din afară, eram nevoiți uneori să-i lăsăm pe studenți, la seminare, fără profesor, iar deseori și ei veneau să participe la discuțiile grupului de inițiativă ținute în altă sală de curs de la facultate. Odată votat, statutul deveni literă de biblie pentru membrii Societății. Prin statut, s-a convenit ca un mandat de conducere să dureze un an, după care să se facă noi alegeri. Această regulă, s-a respectat cu sfințenie, până când a ajuns la conducerea societății Arcadie Opaț, care de la un timp a introdus obișnuința de a nu mai convoca deloc adunări de dare de seamă și alegeri.

După un an de activitate intensă, în luna iunie 1990, Adunarea Generală (Conferința) Societății alege un nou comitet de conducere, în frunte cu poetul Ilie Tudor Zegrea. În adunare, prin vot unanim, se modifică denumirea Societății, renunțându-se astfel la termenul-valiză: „cultura moldo-română”. Rolul de coordonator al întregii activități a Societății, care în perioada președinției profesorului Bostan s-a aflat în sarcina secretarului executiv, e preluat de prim-vicepreședintele Societății. În această nouă funcție, care pune pe umerii unui singur om, practic, tot greul muncii executive, a fost ales tânărul Eugen Patraș, care renunța la o carieră sigură și cu mari perspective în administrația de stat, înțelegând să se consacre muncii în Societatea „Mihai Eminescu”. Bun manager și organizator, el e primul și ultimul membru al conducerii Societății care a activat cu carte de muncă trei ani și trei luni, sub trei președinți. Tandemul Zegrea-Patraș, din primul lor mandat, nu a durat decât o jumătate de an, pentru că, brusc, la sfârșitul toamnei lui 1990, la cererea unui grup influent din conducere, se convoacă alegeri anticipate și poetul Zegrea este înlocuit în postul de președinte cu lectorul universitar dr. Alexandrina Cernov.

Administrarea Societății de către tandemul Cernov-Patraș durează doi ani, cu două mandate consecutiv. Aceasta a fost cea mai productivă perioadă din istoria Societății, care poate fi comparată doar cu perioada primului an de funcționare a organizației, când, punându-se pe picioare, asociația a reușit să adune în jurul său întreaga comunitate istorică românească

din regiune, devenind o societate culturală cu adevărat reprezentativă, titlu pe care îl păstrează și în momentul de față. În timpul tandemului Cernov-Patraș s-au deschis noi școli cu predare în limba română la Cernăuți, Camenca, Corovia, Molodia, Storojineț, s-au deschis clase românești la școala ucraineană din Valea Cosminului, iar unele localități ca Suceveni, Tereblecea, Ciudei, Oprișeni au revenit la denumirile istorice; apărea regulat organul de presă al societății, hebdomadarul „Plai Românesc” (redactor Vasile Tărățeanu). De mare răsunet a fost Simpozionul internațional care a adunat în fosta Sală Sinodală a Mitropoliei Bucovinei, devenită între timp aulă a Universității de Stat din Cernăuți, toată floarea diasporei bucovinene. Tot în acea perioadă, la 17 septembrie 1991, s-a pichetat Consiliul Regional de deputați ai poporului, iar conducerea Societății a participat la sesiunea Consiliului care a luat în dezbatere problema arborării tricolorului pe instituțiile publice din localitățile cu populație românească. Momentul a fost critic. În sediul Consiliului (Casa cu Lei, actualul sediu al Administrației Regionale) au sosit trupe speciale. Afară, românii adunați cereau să fie asigurată libera folosire a limbii române în instituțiile publice din localitățile cu populație majoritară românească din regiune și să se recunoască tricolorul ca drapel național al românilor, cu dreptul de a fi arborat pe instituțiile publice, alături de bicolor. Cele două doleanțe ale românilor au fost satisfăcute prin vot, limba română a intrat în drepturile ei, iar tricolorul a fluturat pe instituțiile din localitățile românești din regiune timp de mai bine de un an. După care autoritățile au sesizat Procuratura regională în vederea revizuirii propriei hotărâri, fapt care a fost dus la îndeplinire și memorabila Hotărâre a Consiliului Regional din 17 septembrie 1991 a fost anulată. Perioada istorică permitea acțiuni curajoase, iar conducerea Societății s-a dovedit a fi capabilă să exploateze posibilitățile momentul istoric.

După primul mandat de președinte al Alexandrinei Cernov, iscându-se discuții aprinse în cadrul Adunării Generale de dare de seamă și alegeri, la propunerea președintelui fonda-

tor, profesorul Grigore Bostan, votată în unanimitate, în următorii trei ani societatea va fi condusă, consecutiv, de trei copreședinți: Cernov, Bostan și Zegrea. Schimbarea conjuncturii politice și certurile neconținute la nivel de conducere a Societății slăbesc societatea, care, între timp, reușește să obțină și un sediu la parterul fostului Palat Național al Românilor, fostă proprietate a Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina. La scurt timp după obținerea sediului din Piața Centrală, în societate apar disensiuni. Noii pui, rezultați din secțiile Societății, transformate în societăți independente, în frunte cu Societatea „Golgota”, al cărui președinte era și consilier la Primărie, reușesc să scoată, nu fără scandal, Societatea din sediul primit. După repetate insistențe, primăria orașului îi oferă Societății „Mihai Eminescu” un alt sediu, cu mai multe spații, în str. Olga Kobileanska Nr.13. la etaj, unde ea va trece împreună cu redacția ziarului *Plai românesc*, ziar realizat atunci de echipa poetului Vasile Tărățeanu, un alt Don Quijote al comunității, care, pe urmele lui Patraș, sacrificându-și cariera de funcționar de stat (redactor superior la Radio Kiev – redacția pentru emisiuni în limba română), se consacră exclusiv ziarului Societății. Ulterior, Societatea va ceda o parte din noul sediu (din str. O. Kobileaska 13) săptămânalului românesc „Concordia” (care va rămâne acolo până la desființare) și editurii „Alexandru cel Bun”, după care îl va pierde definitiv, dar nu înainte de a fi revenit în sediul vechi, din fostul Palat Național (Piața Centrală, 9), recuperat, prin împăcare cu celelalte societăți, în timpul președinției lui Arcadie Opaț. Și atunci, ca și astăzi, se găseau în mediul asociativ românesc destui inși avizi de putere, gata să dea la „gioale” foștilor asociați.

După un început cultural, de maximă efervescență, marcat, în primul an de activitate, de constituirea la sate a zeci de filiale, Societatea Eminescu își consolidează tacit, în următorii doi ani, poziția, după exemplul Societății pentru Cultura și Literara Română în Bucovina

în perioadele critice ale istoriei, pentru ca la sfârșitul perioadei de triumvirat al celor trei copreședinți să dea semne de oboseală și să încheie această grea, dar rodnică perioadă, prin alegerea unui nou președinte în persoana omului de afaceri Arcadie Opaț, filolog și jurst, devenit între timp și poet. După un mandat de un an, acesta pierde alegerile în favoarea poetului Mircea Lutic, dar revine, peste un an, la conducere, fiind ales președinte în două mandate de câte trei ani, apoi încă într-un mandat de un an. Din primul comitet de conducere al Societății, în echipa Opaț au rămas doar două persoane, Dumitru Covalciuc, ziarist și scriitor, și Ilie Popescu, conferențiar universitar. Restul fondatorilor au trecut în opoziție, acuzând noua conducere de servilism și oportunism. Perioada în care la conducerea societății s-a aflat Arcadie Opaț, societatea a fost mereu sprijinită de autorități, iar președintele ei a obținut și titlu de om emerit al culturii din Ucraina. Adunarea de dare de seamă și alegeri din 2002, convocată la presiunea opoziției, a avut loc într-o atmosferă tendionată. Nuanțând situația, contracandidatul lui Arcadie Opaț la acel scrutin, poetul Vasile Tărățeanu, a atras atenția delegaților la adunare că nu au dreptate cei care-l critică pe „actualul președinte” că ar colabora intens cu administrația de stat. După părerea sa, nu colaborarea, care e un lucru necesar și lăudabil, ci subordonarea ar crea probleme. Iar faptul că la respectiva adunare, primul (pe listă) candidat la funcția de președinte, votat fără participarea opoziției (care, în semn de protest, a părăsit sala), a fost propus chiar de un funcționar al administrației regionale de stat, prezent la adunare cu mandat de delegat din partea unei filiale rurale, dă oarecum de gândit.

Aceasta a fost ultima adunare de dare de seamă și alegeri a Societății „Mihai Eminescu” de până la data predării conducerii către vicepreședintele Vasile Băcu. Interimatul a durat doi ani, după care Adunarea Generală a ales noua conducere pe care o avem și astăzi.

Iurie LEVCIC

Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești Cernăuți – 20 de ani de activitate

Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești Cernăuți a fost fondat în luna iunie 2004 și înregistrat oficial, ca persoană juridică ucraineană, la 10 octombrie 2006. Președinte fondator Iurie Levcic.

Pe lângă obiectivele de nișă, strict legate de conservarea și promovarea culturii tradiționale românești din zonele nordice ale Bucovinei, ale Basarabiei istorice și din ținutul Herței, Centrul mai are și misiunea de a apăra, împreună cu celelalte asociații național-culturale din regiunea Cernăuți, drepturile legitime ale etnicilor români din regiune, a ocroti limba română în instituții publice, mai cu seamă în școli, a promova cultura națională, a întări conștiința națională, sentimentul identitar și solidaritatea comunitară a românilor din regiune.

Centrul derulează proiecte prin care contribuie la valorificarea culturii tradiționale românești, colaborează cu asociații culturale românești din Ucraina, România și alte țări unde există diasporă românească sau comunități istorice ale românilor. Prin activitatea pe care o desfășoară, organizația își aduce obolul la renașterea națională a românilor din Ucraina, în special din regiunea Cernăuți. Anual organizăm, conform planului, 24 de evenimente culturale, în special spectacole folclorice, simpozioane dedicate culegerii, conservării și valorificării folclorului muzical, cu impact deosebit asupra publicului, dintre care 11 de mare anvergură, la nivel național și internațional.

În cadrul Centrului activează 14 formații

folclorice din diferite localități, 9 filiale, Școala Populară de Artă și Civilizație Românească „Ciprian Porumbescu” (cu 8 secțiuni: „Limba română și teatrul popular”, „Canto popular”, „Coregrafie tradițională”, „Pictură naivă și pe sticlă”, „Încrustare în lemn”, „Încondeiere”, „Design tradițional și măști populare”, „Multimedia”), Muzeul de Etnografie și Tradiție Românească, Asociația meșterilor populari români, Biblioteca „Dumitru Covalciuc”, cu un valoros fond de carte românească (peste patru mii de volume), donație din partea familiei neuitatului nostru prieten și susținător, membru activ la Centrului, Dumitru Covalciuc. Dezvoltăm parteneriate cu organizații din mai multe județe din România. Avem un post de televiziune – studioul REAL TV. Edităm și o publicație periodică, „Cronici bucovinene”, inițiată împreună cu primul ei redactor, scriitorul, ziaristul și cărturarul Dumitru Covalciuc, numele căruia îl poartă și sala de spectacole a Centrului.

Desfășurând un amplu program de valorificare a moștenirii culturale, de stimulare a creativității, Centrul încearcă să-și încadreze acțiunile într-o concepție integratoare, pluridisciplinară. Prin inițierea și menținerea unui permanent și viu dialog între cele mai diverse genuri ale creației și artei, Centrul și-a câștigat o mare reputație în țară și în străinătate. Rezultatele activității sale demonstrează implicarea activă în efortul general de integrare în dimensiunea europeană a culturii, cu păstrarea nealterată a tradițiilor românești și a artei populare autentice.

Inițiind și desfășurând în permanență proiecte și programe culturale în domeniul educației și al culturii tradiționale, Centrul pune un accent deosebit pe următoarele aspecte și direcții de activitate: elaborarea unor proiecte atractive și utile de educație națională; conservarea și transmiterea către publicul spectator a valorilor morale, culturale, artistice ale comunității românești din nordul Bucovinei, nordul Basarabiei și ținutul Herța; păstrarea și cultivarea specificului zonal sau local și diversificarea serviciilor culturale oferite, prin armonizarea acestora cu nevoile comunității, cu strategiile culturale de valorificare a patrimoniului național românesc din tot ținutul; stimularea creativității și talentului membrilor săi, prin organizarea de sesiuni științifice, dezbateri, concursuri de interpretare a cântecului popular, expoziții de artă plastică și fotografică de ultimă oră, cu caracter nu doar artistic, ci și documentar, spectacole de muzică și poezie, concerte, simpozioane, cinacluri etc.; cultivarea valorilor și promovarea autenticității creației populare contemporane și ale artei interpretative neprofesioniste în toate genurile – muzică, coregrafie, literatură, arte plastice, arte vizuale, teatru etc.; efectuarea de schimburi culturale pe plan regional, național și internațional. Centrul și-a diversificat mereu activitatea, punând accent pe calitatea actului cultural.

Prin stimularea solidarității românilor, prin popularizarea cercetărilor în domeniile istoriei culturii, civilizației și religiei, etnologiei și folclorului, prin sprijinirea filialelor și formațiilor folclorice – membre ale Centrului și crearea de noi formații artistice, prin realizarea de emisiuni radio și TV și sprijinirea tinerilor jurnaliști, prin participarea la diverse programe și proiecte național culturale inițiate de organizații similare din România, prin instruirea copiilor și tinerilor de origine română în diverse domenii artistice, Centrul Bucovinean de Artă se străduiește să contribuie în cea mai mare măsură la renașterea națională a românilor din regiunea Cernăuți.

Beneficiarii acțiunilor culturale și artistice derulate de Centru sunt, în primul rând, inter-

preții, creatorii de artă, dar mai cu seamă copiii românilor, care vin din satele regiunii la sediul Centrului din Cernăuți, schimbând uneori mai multe mijloace de transport, doar pentru a-și vedea împlinită vocația artistică, visul de a fi purtători ai comorii cântecului și artei populare pe scenele atât din regiune, cât și din toată Europa. Și numai după ei, după acești tineri artiști pregătiți de specialiștii Centrului, îi putem nominaliza drept beneficiari pe spectatori, telespectatori și radioascultători care le admiră arta interpretativă. De aceea, consider că unul dintre cele mai valoroase realizări ale Centrului a fost înființarea, în 2015, a Școlii Populare de Artă și Civilizație Românească „Ciprian Porumbescu”. Ea a fost gândită ca instituție care să educe în spirit național tineri veniți din întreaga regiune. Prin înființarea școlii, Centrul a creat noi oportunități pentru instruirea corectă, făcută de profesioniști, cu respect pentru actul artistic autentic, a copiilor și tinerilor talentați de etnie română din regiunea Cernăuți – viitori promotori ai fenomenului cultural românesc care vor duce mai departe în Ucraina și în lume imaginea pozitivă a României. Or, obiectivul nostru, ca asociație național-culturală de nișă este să încurajăm, să stimulăm și să promovăm activ tinerele talente descoperite în mediul rural și în cel urban. Datoria noastră este să le atragem la studierea culturii tradiționale autentice și la promovarea acesteia. Dar pe lângă scopul principal al școlii populare de artă, care, așa cum spuneam mai sus, este crearea cadrului necesar lansării profesionale a tinerilor soliști vocali și instrumentiști din cele trei zone etnografice ale regiunii, noi mai avem grijă să protejăm limba română, ca factor esențial în păstrarea identității noastre naționale. De aceea, Centrul acordă o atenție deosebită studierii limbii române și a culturii românești prin metode interactive moderne.

Din păcate, în ultima vreme, la Cernăuți, se observă o tendință de punere pe planul doi a specificului local al culturii românești autentice. Unii „oameni de cultură” ar dori să realizeze un melanj cultural, un amestec, o întorlocare eclectică a tradițiilor românești cu

alte tradiții locale, invocând ca argument suprem vechile slogane, inadecvat interpretate, precum „patrimoniul cultural comun bucovinean” sau „diversitatea bucovineană”, ceea ce, în opinia noastră, nu este corect. Și ca să nu cadă în această „capcană” copiii etnicilor români, Școala Populară de Artă a considerat necesar să cultive tocmai latura autentică a folclorului local, să arate ce e neaoș românesc, și ce e melanj „cultural” promovat de așa numiții „oameni de cultură” sau „activiști culturali” fără pregătire în domeniu, aserviți propagandei de asimilare. Primii „binefăcători” de acest gen au apărut cu opt decenii în urmă, odată cu configurarea comunității românești în regiunile de frontieră ale URSS-ului cu România, și iată că au lăsat urmași.

Cursurile Școlii au la bază tratate și studii științifice elaborate de specialiști în domeniul artei tradiționale din Suceava, Iași, Baia Mare, București, cu care Centrul conlucrează de la începuturile sale. Rezultatele acestei colaborări sunt demonstrate prin prestața scenică a discipolilor și absolvenților Școlii, prin repertoriu, costume, tradiții etc.

Atelierele organizate de Școală se bucură de colaborarea și sprijinul unor organizații partenere din România, specializate în domeniul artei populare, precum Centrul Cultural Bucovina al Consiliului Județean Suceava, Școala Populară de Artă ”George Enescu” din Botoșani, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Iași, Școala Populară de Artă ”Tudor Jarăda” din Cluj, Centrul Universitar Nord Baia Mare. Mai colaborăm și cu Facultatea de litere și Catedra de etnologie de la Universitatea Națională din Cernăuți. Aceste colaborări ne sunt foarte utile și ne ajută să facem diferența între *kitsch* și produsul de cultură nealterat, să însușim arta meșteșugului popular, să urmăm și să dezvoltăm tradiția românească autentică.

Proiectele pe care le inițiem și le derulăm cu sprijinul Departamentului pentru Românii de Pretutindeni, deosebit de generos în acești ani de grele încercări pentru comunitate, au ca beneficiar principal colectivul de cursanți (aproximativ 160 de persoane) alcătuit din

copii din diverse localități românești din regiunea Cernăuți. La implementarea proiectelor sunt antrenați profesori din școlile cu predare în limba română, etnografi locali, care valorifică cultura tradițională românească. Astfel promovăm în mediile ucrainene imaginea României și a civilizației românești. Școala are mai multe secțiuni, cu zece profesori îndrumători (contractați sau voluntari), instructori voluntari, reprezentanți-delegați ai partenerilor noștri, care țin cursuri, conduc ateliere de creație. Secțiunile sunt frecventate de circa 150 de copii.

Copiii din mediul rural sunt îndemnați să promoveze costumul popular și specificul folcloric al localităților din care vin. Școala încearcă să ofere posibilități de manifestare tuturor doritorilor, atrăgând tot mai mulți copii și tineri.

Având în vedere impactul deosebit și rezultatele tot mai îmbucurătoare ale instruirii cursanților în cadrul Școlii Populare de Artă și Civilizație Românească „Ciprian Porumbescu”, considerăm că ne aducem din plin aportul la promovarea culturii românești în cele trei zone etnofolclorice (Bucovina istorică, nordul Basarabiei și ținutul Herței) ale românilor din regiunea Cernăuți.

Centrul acționează și în parteneriat cu alte organizații de profil, mai cu seamă la implementarea de proiecte cu caracter transfrontalier, finanțate de Uniunea Europeană, precum „Olimpiada UNESCO” (Două ediții, în parteneriat cu ONG ”CENRE Suceava”) sau „Unind tinerii din Suceava și Cernăuți prin arta filmului” (în parteneriat cu ONG ”AREA Suceava”). Cu finanțare din partea Administrației Fondului Cultural Național (AFCN), am realizat proiectele transfrontaliere „Arta tradițională din Bucovina – vector de dezvoltare în turismul contemporan” (în parteneriat cu Centrul Cultural Bucovina din cadrul Consiliului Județean Suceava) și „Explorarea meșteșugului bucovinean” (în parteneriat cu ONG ”AREA Suceava”). Cu sprijinul Departamentului (Ministerului, în anii trecuți) pentru Românii de Pretutindeni al Guvernului României am realizat 19 proiecte de succes, cu

impact deosebit asupra comunității românești din regiunea Cernăuți și cu viu răsunet în partea sudică a provinciei, locul de proveniență a principalilor noștri parteneri de proiecte. Exemplul Departamentului l-au luat și alte organizații și instituții din România, cu care am realizat încă 5 proiecte cultural-educative. Au devenit tradiționale proiectele realizate în comun cu Consiliul Județean Suceava. Toate aceste realizări sunt prezentate pe larg pe pagina de Facebook a centrului: www.artbuc.cv.ua.

În ultimii zece ani (2014-2024) am participat la realizarea a 9 proiecte transfrontaliere, finanțate cu fonduri europene, unele prin Programul Operațional Comun „România-Ucraina-Republica Moldova”, având ca parteneri de proiect organizații din cele trei țări, precum Ccolegiul de muzică ”Ștefan Neaga” din Chișinău, Primăria Durlăști (Republica Moldova), Asociația „Cheia Sol” din Botoșani, Centrul Regional pentru resurse în turism Iași ș.a. În prezent, Centrul nostru implementează două proiecte transfrontaliere în parteneriat cu instituții și asociații din România, în cadrul Programului operațional comun România-Ucraina 2014-2020 (”Creative Workforce for Cross-Border Future”, bearing the refe-

rence number 2SOFT / 1.1 / 142; ”SMART 4 YOUTH - Support, Mobility and Arts for youth across the border Romania-Ukraine”, 2SOFT/1.1/139), cu un buget total de peste 500 000 euro.

În dorința de a se alinia cu eficiență sporită la cerințele și standardele internaționale, Centrul a dezvoltat tehnici și metode de management moderne, abordând programe naționale, europene și internaționale pentru identificarea unor surse alternative de finanțare. Prin adecvarea ofertei culturale la solicitările și nevoile publicului și atragerea unei noi categorii de public, prin creșterea audienței, a calității și diversității serviciilor oferite, am reușit, credem noi, să obținem rezultate care satisfac nevoile pentru cultură ale comunității.

Satisfacerea idealurilor cultural-naționale, prin fapte și acțiuni specifice în sferile educației, științei și culturii, și atragerea opiniei publice în cunoașterea și realizarea acestor fapte, a fost și este o preocupare permanentă a Centrului, care prin oferte culturale durabile, în contextul cererii existente și a celei latente, înțelege să contribuie la măsurile pe care mediul asociativ românesc le ia pentru a nu permite deznaționalizarea, pe diverse căi, a comunității istorice românești din Ucraina.

CENTRUL BUCOVINEAN DE ARTĂ
PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE ROMÂNEȘTI CERNĂUȚI

Evenimente culturale
(selectiv)

Nr	Denumirea evenimentului	Descrierea evenimentului	Detalii privind evenimentul
	Festivalul internațional de muzică populară românească „În grădina cu flori multe”	Promovarea folclorului muzical românesc și susținerea tinerelor talente	În total 18 ediții. Prima ediție în 2004, ultima în 2023
	Festivalul internațional de muzică ușoară românească „Vise printre stele”	Promovarea muzicii ușoare în rândurile copiilor și tinerilor; rampă de lansare a tinerilor talentați în acest domeniu	În total 9 ediții. Ultima ediție în 2020

	Festivalul internațional de interpretare vocală și instrumentală „Ciprian Porumbescu”	Identificarea și susținerea tinerilor vocaliști și instrumentiști, ridicarea nivelului de performanță al acestora, popularizarea operelor compozitorilor români și promovarea tinerilor talente	În total 5 ediții, cu o periodicitate la doi ani. Ultima ediție în 2023
	Festivalul internațional de folclor autentic românesc „Să-mi cânti cobzar”	Promovarea folclorului românesc local, susținerea rapsozilor populari din Bucovina	În total 12 ediții. Ultima ediție în 2020
	Festivalul muzical „Alese pierle pentru mama”	Revitalizarea tradițiilor ortodoxe românești de cinstire a femeii în Duminica Mironosițelor și de sărbătorile Sfintei Marii	În total 12 ediții
	Festival de spiritualitate și muzică religioasă românească „Cu gând curat”,	Festival de muzică religioasă și precesne, în amintirea victimelor masacrului de la Fântâna Albă	În total 7 ediții
	Recital-concurs de poezie eminesciană „Cu Eminescu în suflet și în gând”	Concurs de poezie eminesciană cu participarea copiilor din întreaga regiune Cernăuți	În total 6 ediții
	Simpozion „Istoria neamului”. Spectacol de cântece patriotice	Dezbateri pe tema istoriei României (evenimente, personalități), spectacol susținut de discipolii Școlii Populare de Artă și colegii lor din România	În total 6 ediții
	Atelierul de Creație și concursul „Mărțișor”	Confecționarea și popularizarea mărțișorului în mijlocul copiilor Furnizarea mărțișorului cu inscripții în trei limbi de circulație internațională pe străzile orașului Cernăuți	În total 6 ediții
	Spectacole de folclor dedicate Zilei Culturii Române, „Dintr-o casă în altă casă”, cu participarea Școlii Populare de Artă și Civilizație Românească Cernăuți	Promovarea copiilor talentați, care frecventează Școala Populară de Artă	Se desfășoară consecutiv în ultimii șapte ani
	Atelier de creație și meșteșuguri populare	Împreună cu Asociația meșterilor populari, în colaborare cu parteneri din Iași și Suceava	Anual, două, trei ediții pe an
	Concurs de desene și eseuri „Mândră floare - dulce Bucovină”	Participă cursanții Secției de pictură a Școlii Populare de Artă și membrii cercurilor de artă plastică din școlile românești din regiune	În total 11 ediții

	Tabăra „Arta tradițională pentru copii etnici români din Cernăuți”	Familiarizarea copiilor din Cernăuți cu arta tradițională bucovineană din întreaga provincie	În total 5 ediții
	Ziua Limbii Române. Spectacol de folclor. Recital de poezie	Organizare de acțiuni culturale în comunele românești din regiune	Se desfășoară anual
	Ziua Europei. Spectacol de folclor. Flashmob.	Flashmob. Spectacole muzicale și de teatru. Participare la acțiuni culturale în țară și peste hotare.	Se desfășoară anual
	Ziua Românilor de Pretutindeni	Spectacole muzicale și de teatru. Participare la acțiuni culturale în țară și peste hotare.	Se desfășoară anual
	Ziua Iei. Spectacol de folclor	Parada portului popular. Jocuri tradiționale pentru copii. Promovarea cămășii populare în diferite acțiuni culturale.	Se desfășoară anual
	Festivalul filmului de scurt metraj și spot publicitar cu caracter social „Meridiane”	Provovarea turismului cultural, mai buna însușire a reperelor istorice și culturale românești din regiunea Cernăuți. Susținerea copiilor pasionați de arta filmului.	În total 6 ediții
	„Zilelele Spiritualității și Culturii Tradiționale Românești în Regiunea Cernăuți”.	Spectacole de muzică religioasă românească dedicat Zilei Naționale a României. Simpozion. Lansări de carte. Expoziții de fotografii și de lucrări de artă plastică	În total 14 ediții
	Festivalul internațional de folclor autentic românesc „Rapsodul Toadere Captari”	Promovarea creație populare orale românești cu participarea copiilor și tinerilor lăutari locali	În total 4 ediții
	Simpozionul internațional de etnografie și folclor „Vatră dulce strămoșească”.	Discursuri și dezbateri pe tema conservării și promovării folclorului autentic românesc, a obiceiurilor și tradițiilor populare. Promovarea patrimoniului cultural în sistemul educațional	În total 14 ediții
	Festival de colinde și tradiții de iarnă „La poarta raiului”	Spectacol de colinde susținut de discipolii Școlii de Artă și de copiii școlilor unde există filiale ale Centrului.	Se desfășoară anual
	Lansări de carte.	Prezentarea cărților de autori locali sau recomandate de parteneri din România și din Republica Moldova.	Se organizează cu o periodicitate de 2-3 ori pe an.

Marin GHERMAN

Centrul Media BucPress – 10 ani de activitate

(O poveste despre libertate și responsabilitate)

Nu poate fi o nenorocire mai mare pentru oamenii liberi decât pierderea libertății cuvântului

Demostene

Libertatea de a spune adevărul este o comoară pentru care trebuie mereu să lupti. Dacă te oprești, devii complicele dezinformării sau al tăcerii aducătoare de moarte. În zonele cu populație română compactă din Ucraina (nordul Bucovinei, Ținutul Herța, Maramureșul din dreapta Tisei, nordul și sudul Basarabiei), presa în limba maternă e ca o icoană sfântă, pentru că, într-o comunitate etnică ruptă de Patria istorică, cuvântul românesc capătă semnificație existențială.

Se spune că acolo unde preotul și profesorul pierde controlul asupra noilor generații, războiul este pierdut. Aș mai adăuga că acolo unde jurnalismul liber și profesionist dispăre, nici nu se mai înțelege, de fapt, că suntem într-o bătălie, că ne paște o primejdie sau că nu mai existăm ca neam.

Pentru noi, jurnaliștii din presa românească, libertatea de a scrie înseamnă în primul rând răspundere. Tocmai din acest motiv, după cum spune undeva Bernard Shaw, majoritatea oamenilor (de presă) se cam feresc de ea.

BucPress – 10 ani de activitate

La 27 iulie 2014, pe pagina Agenției BucPress din Cernăuți (www.bucpress.eu), apare prima știre în limba română. În perioada celor 10

ani de activitate care au trecut de atunci, au fost realizate, pas cu pas, o serie de proiecte de presă, de cultură, cercetare și educație. Portalului de știri BucPress i s-au alăturat, rând pe rând, postul de Radio Cernăuți (2015), platforma BucPress TV (2017) și revista de gândire românească BucPress (2019). Din noiembrie 2015 toate aceste organe de presă de limba română au fost luate sub umbrela ONG Centrul Media BucPress din Cernăuți.

Acestui tânăr nucleu de oameni de presă s-au alăturat, pe parcurs, și alți tineri jurnaliști talentați și dornici de muncă. Au apărut filiale în regiunile Odesa și Transcarpatia. La un anumit moment, BucPress a devenit un trust de presă al românilor, unicul de acest fel din Ucraina, cu corespondenți locali în toate ținuturile istorice locuite de vorbitori de limba română.

Cu ajutorul partenerilor din Ucraina, Republica Moldova și România, al instituțiilor diplomatice și, mai ales, al Departamentului pentru Românii de Pretutindeni al Guvernului României, Agenția BucPress a funcționat non stop, în ciuda războaielor, pandemiilor, diverselor crize economice, modernizându-se în permanență și informându-i pe românii de pretutindeni despre realitatea social-politică și culturală din cadrul comunităților istorice românești din Ucraina (Ținutul Herța, nordul și sudul Basarabiei, Maramureșul din dreapta Tisei și nordul Bucovinei).

În acești 10 ani de activitate jurnalistică, în afară de informare, promovare și analiză prin radio, prin TV și prin presă scrisă, BucPress

a organizat mai multe ediții ale Școlii jurnalistului român din Cernăuți, mese rotunde, dezbateri, conferințe științifice internaționale, proiecte transfrontaliere sprijinite de UE. Totodată, Centrul a fost partener instituțional sau media în cadrul mai multor proiecte consacrate continuității de neam și de limbă.

Cuvântul românesc și războiul

Invazia pe scară largă a Rusiei împotriva Ucrainei a reprezentat încă o lovitură asupra presei de limba română. Depopularea unor localități, mutarea tinerilor în alte țări, exodul jurnaliștilor și al oamenilor de cultură, problemele financiare, logistice și chiar unele juridice, generate de legea marțială, reprezintă o nouă realitate pentru cuvântul românesc din Ucraina, când se părea că cel mai distrugător fenomen a fost pandemia din anii 2020-2022.

Dar, în ciuda pandemiei din trecut și a războiului din prezent, Centrul Media BucPress, asociație națională a jurnaliștilor români, cu sediul la Cernăuți și cu două filiale în regiunile Transcarpatia și Odesa, nu numai că a continuat să funcționeze, dar chiar a încercat să se dezvolte și mai tare, în interesul publicului. De exemplu, am încheiat anul 2023 cu o creștere semnificativă a numărului de cititori, ascultători și telespectatori. Suntem, indiscutabil, cea mai citată și citită sursă de limba română din Ucraina pentru marea presă din România sau

din alte țări, iar datele Google Analytics sau Meta Business sunt o dovadă grăitoare în acest sens! De asemenea, suntem unicul trust (radio, tv, presă scrisă și agenție de știri) și unica organizație de presă românească cu reporteri locali în toate zonele în Ucraina locuite de români.

Totuși, după șocul financiar și mai ales după șocul cauzat de criza acută a resurselor umane, când unii jurnaliști importanți din Cernăuți s-au alăturat unor mari redacții din România, anii 2023-2024 au fost o perioadă a reinventării noastre. Apoi, au mai fost și o probă a prieteniei, colegialității și funcționării noastre la mari distanțe unii de alții. Ne lega devotamentul față de public, față de libertatea ce ne vine la pachet cu răspunderea. Și nu numai că am rezistat, dar am început să aducem acasă, la Cernăuți, la Ismail, la Slatina, cele mai bune practici ale unei prese de calitate. Am avut și eu o experiență de doi de ani de muncă, cot la cot cu jurnaliștii celui mai citit ziar din România, *Libertatea*, în timp ce colegii mei și-au deschis pagini noi de colaborare cu *TVR*, *Teleradio Moldova*, *Rador*, *Dor*, *Veridica*, *Sinopsis* sau *Glasul Bucovinei*.

Cu orizonturile lărgite, dar cu bombele lui Putin amenințând pacea în Europa, din prima zi a războiului la scară largă și până în această clipă am fost fideli publicului nostru, și anume românilor din regiunile Cernăuți, Transcarpatia și Odesa, oferindu-le zilnic informații, ana-

lize, reportaje emisiuni de radio și televiziune, reviste pe suport de hârtie și activități de combatere a știrilor false în contextul războiului hibrid.

Echipa Centrului Media BucPress are următorul format: Marin Gherman (președinte și coordonator editorial), Sergiu Barbuța (editor responsabil), Vitalie Zâgrea (reporter), Mihai Grosu (reporter), Leonid Parpauț (redactor), Mariana Struț (redactor), Zinaida Pinteac (reporter pentru regiunea Odesa), Elena Chistrui (reporter pentru regiunea Odesa), Elvira Chilaru (reporter pentru regiunea Transcarpatia), Georgeta Marina (reporter pentru regiunea Transcarpatia).

Contributori: Maria Toacă, Eugen Patraș, Dorin Popescu, Petru Grior, Eleonora Schipor, Dorina Popescu, Mirela Amarie, Svetlana Pantea, pr. Radu Ilaș.

Echipa IT: Elena Presneacov, Andrei Caciur, Vitalie Romaniuc.

Pagini din istoria Centrului Media BucPress

Prin BucPress, timp de 10 ani s-a asigurat legătura dintre spațiile informaționale românofone din Ucraina, România și Republica Moldova. În acest context, BucPress a negociat continuarea colaborării cu Agerpres (agenția națională de presă din România) pentru apariția unui flux de știri pe www.bucpress.eu pentru românii din Ucraina. În 2017, pentru a atrage cât mai mulți tineri români în spațiul informațional românofon din Ucraina, au fost lansate două aplicații Radio Cernăuți pentru Google Play și AppStore. În 2023 a fost dezvoltat și automatizat canalul Telegram BucPress. În 2018 Radio Cernăuți a fost inclus în rețeaua internațională TuneIN. Pagina noastră de Facebook are circa 50 de mii de urmăritori, care citesc zilnic știri, ascultă emisiuni sau urmăresc reportaje video.

BucPress este unica organizație de presă din Ucraina care are încheiate acorduri de colaborare cu Societatea Română de Radiodifuziune, cu TVR Internațional / TVR Moldova și RFI România. De exemplu, Acordul de parteneriat încheiat în 2019 și prelungit în anii

2020-2024 cu Radio România, prevede retransmiterea la Radio Cernăuți, organ de presă al Centrului Media BucPress, a unor emisiuni produse de Radio România Internațional, respectiv publicarea pe pagina Agenției BucPress (www.bucpress.eu) a unor articole realizate de jurnaliștii de la București, colaborarea la realizarea în comun a unor producții radio, preluarea de către Radio România Internațional a unor știri și reportaje realizate de jurnaliștii români din Ucraina. De asemenea, prin organele de presă ale Radio România, actualitatea românească din regiunile locuite de românii din Ucraina devine cunoscută săptămânal pe teritoriul României și Republicii Moldova.

În septembrie 2023, Centrul Media BucPress s-a alăturat coaliției pentru combaterea dezinformării și promovarea gândirii critice (CORECT), care este o entitate fără personalitate juridică și funcționează ca o platformă colaborativă de organizații, instituții și persoane cu interese și preocupări comune din estul și centrul Europei. Scopul CORECT este să coitalizeze societatea civilă, dar și alți actori relevanți în scopul apărării și promovării drepturilor omului și a valorilor democratice și europene prin prevenirea și combaterea dezinformării.

În anii 2020-2023, Centrul Media BucPress a implementat proiectul transfrontalier „Tezaurul etnic special al Bucovinei” (BEST), finanțat de UE prin intermediul Programului Operațional Comun România-Ucraina 2014-2020.

Proiectul lansat în ianuarie 2020 cu scopul de a dezvolta turismul cultural în Bucovina istorică prin facilitarea și promovarea patrimoniului cultural imaterial al etniilor conlocuitoare din județul Suceava și regiunea Cernăuți a fost finalizat cu succes în ianuarie 2023, în ciuda multiplelor dificultăți din ultimii ani, precum pandemia COVID-19 sau războiul din Ucraina.

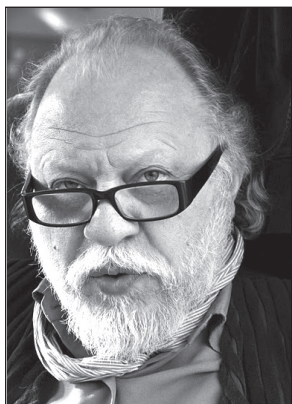
În cadrul proiectului a fost realizată o cercetare documentară privind patrimoniul cultural imaterial a 7 etnii (ucraineni, poloni, germani, evrei, ruși-lipoveni, unguri și armeni) din județul Suceava și 5 etnii (români,

poloni, evrei, germani și armeni) din regiunea Cernăuți. Au fost realizate materiale de promovare a patrimoniului cultural imaterial al etniilor din județul Suceava și regiunea Cernăuți, în format trilingv (română, ucraineană, engleză). Cu participarea partenerilor instituționali, în cadrul proiectului au fost realizate 15 filme de promovare a patrimoniului cultural imaterial multietnic; un web-site de promovare a patrimoniului cultural imaterial multietnic; au fost organizate 2 evenimente cultural-artistice de promovare a patrimoniului cultural imaterial multietnic organizate în Suceava, 4 evenimente cultural-artistice de promovare a patrimoniului cultural imaterial multietnic organizate în regiunea Cernăuți; a avut elaborată o strategie de promovare în comun a produselor și serviciilor turistice multietnice din județul Suceava și regiunea Cernăuți în baza a 7 trasee turistice. În cadrul proiectului a fost lansată cartea „Legende, mituri, povești și obiceiuri ale grupurilor etnice din Bucovina”.

Aducem mulțumiri membrilor actuali și a celor din trecut care au făcut posibilă realizarea visului BucPress, unicul trust de presă a al românilor din Ucraina, precum și tuturor prietenilor, cititorilor, ascultătorilor și telespectatorilor noștri. Pășind în cel de al 11-lea an de activitate, promitem că vom fi în continuare alături de cei ce ne urmăresc zilnic. Vă invităm să accesați în continuare www.bucpress.eu, unde veți găsi informații care contează!

Marin GHERMAN, lector universitar, politolog, jurnalist, scriitor. Născut la 1 octombrie 1987, în satul Buda Mare, raionul Herța, regiunea Cernăuți. Absolvent al Universității Naționale „Iuri Fedkovci” din Cernăuți (2010). Doctorat în științe politice (2014). Director al Institutului de Studii Politice și Capital Social (Cernăuți, Ucraina), președinte-fondator și redactor-șef al Centrului Media BucPress, asociație a jurnaliștilor români din Ucraina. Este redactor-șef la revista de istorie și cultură „Glasul Bucovinei” (Cernăuți - București). Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (din 2010). În anii 2010-2022 a fost redactor la Radio Ucraina Internațional, redacția emisiuni

în limba română. În 2022-2023 a fost reporter al publicației „Libertatea” (București). Cadru didactic asociat (2022) și lector universitar titular (din 2023) la Departamentul de Științe Umane și Social-Politice din cadrul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava. Predă cursuri de comunicare politică, analiza conflictelor, negociere și mediere în relațiile internaționale, guvernanță, metodologii în studiul științelor politice. Cercetător și coordonator de proiecte finanțate de MAE al Germaniei, Ministerul Educației din Finlanda, Guvernul României, Agenția Națională Erasmus (Franța) etc, coordonator al proiectelor de cercetare „Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului (barometru social)” (2022), „Viitorul comunității românești din Ucraina. O radiografie sociologică a tineri generații în contextul războiului” (2023). În anii 2022-2023 a fost trainer pentru jurnaliștii profesioniști (TVR, Radio România, presa locală) și studenții din România privind tehnicile de identificare și demontare a propagandei și manipulării în cadrul proiectelor „Fake News – Fake Reality. Reziliență socială prin gândire critică” (Alianța Internațională a Jurnaliștilor Români) și „Ucraina, dezinformare și demistificare” (Societatea Academică din România). La invitația Moldova Institut Leipzig (Germania), a ținut prelegeri pentru doctoranzi din străinătate interesați de istoria Bucovinei și situația social-politică din Ucraina, ca spațiu postsovietic. Autor a 2 cărți de versuri. Coautorul albumului „Cernăuți: 105 imagini adnotate” (Iași, Editura Junimea, 2022). Autor de studii publicate în reviste de specialitate. Autorul cărții „Capitalul social în Ucraina și România: o nouă dimensiune a proceselor de integrare europeană” (Cernăuți, Editura Druk Art, 2022), coautor a cinci volume științifice: „Societatea civilă și capitalul social în noile state membre ale UE” (Cernăuți, Tehnodruk, 2015), „Sprache Politik und Konflikte in der Ukraine, Republik Moldau und Georgien” (Leipzig, 2017), „Peisajul etnocultural și etnopolitic al regiunilor de frontieră din Ucraina, R.Moldova și România. Retrospectivă istorică și actualitate” (Cernăuți, Tehnodruk, 2018), „Intersecții educative: dialog cu minoritățile naționale din regiunile Cernăuți și Transcarpatia” (Drogbici, Tek-LTD, 2020), „Război și propagandă. O cronologie a conflictului ruso-ucrainean” (București, Editura Omnium, 2024). A colaborat la volumele colectiv

Igor POMERANȚEV

Dirrecția: Cernăuți

Cernăuțiul are mai multe nume, iar unul dintre ele este românesc.

Lumea românească mi-a deschis în copilărie un radiou, pentru că la Cernăuți eram liberi să ascultăm radioul românesc. Îmi plăceau cuvintele misterioase care se rosteau la începutul fiecărei ore: „Ora exactă!”. În tinerețe, chiar m-am gândit serios să-mi iau un pseudonim poetic: Ora Exactă, nume feminin. Poezia are ceva comun cu ceea ce înțelegem prin exactitate, este perceperea exactă a cuvântului și a timpului.

Cunoșteam bine muzica ușoară românească. Îmi amintesc și acum vocea Doinei Badea, îmi

amintesc chiar și câteva șlagăre: „Fanfara militară”, „Tango d’amore”.

Locuiam pe strada Lermontov (azi Kohanovsky) și îmi amintesc ce extraordinar eveniment a fost pentru mine în copilărie vizita făcută vecinilor de scară de către niște rude venite din România. Printre ei era și o fetiță fermecătoare, Marina, din București. Purta o rochie de nailon roză. Nailonul era pe atunci o raritate la Cernăuți. Niciunul dintre noi, copiii Cernăuțiului, nu văzuserăm până atunci o asemenea frumusețe.

Eram la doi pași de România. Un singur meridian spre vest. Dar acest meridian se fă-

Igor Pomeranțev, în adolescență (al doilea din dreapta, în cămașă cu carouri), împreună cu prietenii cernăuțeni. Cernăuți, str. Lermontov (azi Kohanovski).

Fotografie din arhiva scriitorului

cea simțit în orice, chiar și în rochițele fetițelor.

Un alt eveniment important, pe care mi-l aduc aminte cu plăcere, a fost sosirea, la sfârșitul anilor cincizeci ai secolului trecut, a orchestrei de jazz a lui Sergiu Malagamba. La Moscova se asculta Van Cliburn sau Yves Montand, noi însă, la Cernăuți, îl ascultam pe Malagamba. Era considerat cel mai bun toboșar din România, iar pentru noi – cel mai bun toboșar din lume. A fost un mesager al jazz-ului, iar jazz-ul este improvizație, jazz-ul este libertate! Aveam zece ani și îmi amintesc cum, în parcul central „Kalinin” din oraș (Grădina Publică de odinioară), noi, băieții, ne adunam lângă Teatrul de Vară, ne urcam unul pe umerii celui alt pentru a adulmea cu vârful nasului sau pentru a vedea cu coada ochiului sau pentru a auzi cu un colț al urechii miracolul jazz-ului care se numea Malagamba.

Când aveam cincisprezece ani, în oraș a apărut televiziunea românească. Era semilegală, dar nimeni nu a fost arestat din cauză că ne uitam la români, așa că s-a putut instala o antenă pe casă. Atunci mi s-a deschis o altă lume, cea românească, foarte diferită de cea sovietică.

Era perioada de conflict între partidele comuniste din URSS și România, o perioadă de înclinare a României către Occident. N-aș putea să spun că am depășit atunci starea de a fi în URSS, dar am trăit o viață secretă datorită televiziunii românești. Am ascultat melodii franceze pe care nimeni în Uniunea Sovietică nu le știa: spre exemplu, Sacha Distel, o cântăreață pe nume Barbara, a cărei mamă era din Tiraspol. Datorită televiziunii românești, am văzut pentru prima dată filmele lui Hitchcock, seria sa uriașă „Hitchcock Represents”, și îmi amintesc bine de acest domn burduhos, de ochii lui bulbucați.

Scritorul și omul de radio Igor Pomerantsev (Marea Britanie) participând, alături de poetul Iuri Andruhovici (Polonia), la un recital de versuri în cadrul Festivalului internațional „Meridian Czernowitz”, care are loc în fiecare an, în prima decadă a lunii septembrie, la Cernăuți, în memoria poetului cernăuțean de expresie germană Paul Celan

Foto: Dragoș OLARU

Era o adevărată inoculare a unei culturi pe care noi, de obicei, o numim occidentală.

Și încă un mare eveniment. Eram aproape adult. În 1969 aveam 21 de ani. Atunci, spre deosebire de mulți oameni sovietici, eu și colegii mei am urmărit o transmisie în direct cu astronautii americani care aselenizau pe Lună. Noi nu am putut să ne desprindem de ecran. Am asistat la pasul mic al unui astronaut și la pasul uriaș al umanității. Nu a fost doar descoperirea unei alte lumi, ci descoperirea cosmosului și a unui alt corp ceresc. Și totul datorită televiziunii românești.

În oraș apăreau, din câte îmi aduc acum aminte, și două ziare în limba română, sau, cum li se zicea atunci, ziare moldovenești. Unul era „Zorile Bucovinei” și celălalt era „Bucovina Sovietică”. De fapt cel dintâi l-a urmat pe cel de al doilea. Dar aveam percepția existenței lor simultane. Eu și prietenul meu publicaserăm câte ceva în ziarul ucrainean „Radyanska Bukovyna”. Scriam scurte cronici despre filme, despre spectacole. Unul din acele ziare, nu-mi amintesc exact care, „Bucovina Sovietică” sau „Zorile Bucovinei”, avea sediul în aceeași clădire cu „Radyanska Bukovyna”, ziar ucrainean. Îmi

Igor Pomeranțev împreună cu publicistul Serghei Voronțov (Cernăuți) și scriitorul Anatoli Vișevski (SUA), autor al volumului „Povestiri din Cernăuți”, la Festivalul „Meridian Czernowitz”.

Foto: Dragoș OLARU

amintesc că am scris o cronică la un spectacol prezentat în Cernăuți de un folkist canadian din Quebec și am venit cu ea la ziarul ucrainean, dar am fost politicoș alungați din redacție. Adică, de ce ar avea nevoie bucovinenii de un nu știu ce canadian?! Atunci, făcând stânga-mprejur, ne-am îndreptat, pe același coridor, către ziarul moldovenesc, unde ne-au primit cu căldură, ne-au tradus consemnarea și ne-au publicat-o. Jurnaliștii de la ziarul moldovenesc se mai uitau seara și la televiziunea românească, așa că ne-am înțeles.

Clasicii poeți cernăuțeni Paul Celan și Rosa Auslander, care au scris în germană, vorbeau fluent limba română. Celan a tradus din română și chiar a scris mai multe poezii în limba română. O persoană cu auz fin – iar un poet este o persoană cu auz fin – nu poate rata bogăția limbajului. Dacă te plimbi prin oraș, vezi că pe una dintre plăcuțele comemorative scrie: „Aici a studiat Mihai Eminescu”. Te gândești involuntar: Cine este Mihai Eminescu? Pentru cine n-a auzit nimic de el, e poetul care a fost elevul acestei școli numită cândva, în urmă cu mai bine de o sută cincizeci de ani, Gimnaziu superior.

Arhitectura Cernăuțiului austriac e realizată în stil clasic și modern, dar la sfârșitul anilor

1920, 1930, când Bucovina era românească, clădirile erau clădite deja în stilul constructivist. Pentru mine era un peisaj urban natural. În copilărie, nu înțelegeam că orașul meu era un disident în arhitectură. Dar pe parcurs am învățat lecțiile orașului.

Cernăuțiul este o răscruce de culturi și limbi. Și una dintre direcțiile sale este românească.

Notă: Textul a fost scris special pentru revista „Mesager bucovinean”, la îndemnul prietenului Dragoș Olaru, care l-a tradus în limba română)

Igor POMERANTSEV – poet, prozator, eseist, jurnalist britanic. Născut în Saratov, oraș de pe Volga, la 11 ianuarie 1948, a crescut și s-a format ca om de litere în capitala Bucovinei. Absolvent al Facultății de Filologie Romano-Germanică a Universității de Stat din Cernăuți. După facultate funcționează o scurtă vreme profesor de școală într-un sat din Carpați și traducător de texte tehnice în Kiev. În 1978 emigrează în Germania Federală, în același an obține cetățenia britanică. Jurnalist de radio din 1980, mai întâi la BBC, Secția Rusă, apoi la „Радио Свобода” („Radio Libertatea”) cu sediul la Londra (1987-1993), Munchen (din 1993-1995) și Praga (după 1995). Redactor și prezentator al revistei radiofonice „Поверх барьеров” („Escaladând barierele”) și al emisiunii duminicale „Красное сухое” („Roșu sec”). Autor al pieselor radiofonice: „Dragoste pe unde scurte”, „Favoriții domnului Fabre”, „Cățelul jupânului”, „Mă auziți?”. Membru al Consiliului Consultativ al revistei „Forum” (Germania), membru al colegiului de redacție al revistei „Contrapunct” (SUA). Coproducător de filme documentare. Autor al volumelor (selectiv): „Oubade și serenade”, versuri (1985), „Versuri de zile felurite” (1993), „Obiecte de lux”, proză (1995), „Pe scara Beaufort”, eseuri (1997), „KGB și alte versuri” (2010), „Czernowitz Черновцы Чернівці” (2012). Laureat al Premiului „Viazemski” decernat de Almanahul „Urbi” și al Premiului artistic de la Tarskoe Selo, pentru inovație și voce poetică unică (2013).

Eugen PATRAȘ

Consiliul Național al Românilor din Ucraina – între dorință și putință

Pentru o mai bună coordonare a acțiunilor, strategiilor și demersurilor mediului asociativ românesc din Ucraina, în data de 22 februarie 2020, la Cernăuți, în sala de conferințe a Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi”, a avut loc Adunarea de Constituire a Consiliului Național al Românilor din Ucraina (CNRU), organ colectiv constituit din asociații ale românilor din Ucraina, inclusiv din cele trei regiuni istorice cu populație românească autohtonă: Cernăuți, Transcarpatia și Odesa.

Următoarele asociații și-au exprimat prin vot dorința să devină membre ale CNRU: Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi”, Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți, Centrul Media „BucPress” din Cernăuți, Uniunea Scriitorilor Români din orașul Cernăuți, Asociația Național-Culturală „Basarabia” a Românilor din regiunea Odesa, Liga Tineretului Român „Junimea” din regiunea Cernăuți, Fundația de Binefacere „Casa Limbii Române” din regiunea Cernăuți, Societatea de Cultură Română „Grigore Nandriș”, Societatea „Golgota”, Asociația Științifico-Pedagogică din Ucraina „Aron Pumnul”, Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din regiunea Cernăuți, Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din regiunea Odesa, Societatea „Anastasia” din Ciudei, Editura „Alexandru cel Bun” din Cernăuți, Societatea național-culturală „Valul lui Traian” a românilor din raionul Tatarbunari, regiunea Odesa, Societatea pentru Cultura Română „Petru Movilă” din Kiev, Organizația

Publică „Malanca de la Crasna”, Liga Tinerilor Români din Transcarpatia, Societatea Bibliotecarilor Bucovineni din Cernăuți.

Ulterior, în data de 17 martie 2020, registratorul Ministerului Justiției a înregistrat asociația, cu statut de uniune civică fără personalitate juridică. De ce fără personalitate juridică? Pentru că există în mediul asociativ din Ucraina anumite rezerve – unele îndreptățite, altele nu prea – ca nu cumva anumite persoane să abuzeze de personalitatea juridică a unei noi structuri. Din acest motiv, și numai din acest motiv, în această etapă, s-a decis ca noua structură să aibă doar statut de *uniune civică*. De altfel, există un precedent: s-a mai creat prin părțile noastre o alianță care, practic, a fost „privatizată” de liderul ei, fapt care a stârnit permanente tensiuni și neînțelegeri între membri. Dar o asemenea situație se întâmplă atunci când lucrurile pornesc de la început pe picior greșit. Într-o asociație cu membri responsabili, care oricând pot să convoace o adunare generală și să schimbe președintele dacă acesta o ia razna, monopolizarea activității uniunii/alianței/ligii de către liderul acesteia este exclusă. De aceea, în ce privește CNRU, credem că timpul îi va arăta că e în interesul lui să facă pasul următor, adică să se înregistreze nu doar ca uniune civică, ci ca asociație cu personalitate juridică. Aceasta nu i-ar lipsi pe membrii colectivi de statutul lor juridic existent și nici de libertatea de a acționa independent, accesând de sine stătător granturi, realizând proiecte etc. Pur și simplu, uniunea lor ar câștiga în vigoare și în autoritate.

Dar acum vorbim de tipul actual de asociere sub forma unei uniuni civice. Nevoia unei asemenea asocieri era dictată de înșeși nevoile comunității românești, în sensul că autoritățile trebuie să ne audă vorbind pe o singură voce. Dispersarea „prea democratică” a diferitor ONG-uri, care mai mari, care mai mici, ne-a demonstrat cu asupra de măsură (dacă mai era cazul) că *unde-i unul nu-i putere, la nevoi și la durere*. Sunt probleme generale ale comunității, care necesită eforturi concertate și bine coordonate, pentru a putea construi cu autoritățile, atât din Ucraina cât și din România, R. Moldova și din forurile europene, un dialog constructiv, spre binele celor pe care îi reprezentăm. Probleme generale, cum ar fi educația în limba română, păstrarea moștenirii patrimoniale și nepatrimoniale românești, reprezentarea în administrația publică locală și centrală sunt doar câteva dintre problemele care exced obiectivelor unei asociații singulare și care necesită o coalizare a forțelor.

Dar o asemenea asociere este și de o imensă responsabilitate. Comunitatea trebuie să știe că într-un asemenea organism asociativ are un apărător fidel al drepturilor și intereselor sale naționale. Prezentăm în continuare o listă selectivă a demersurilor CNRU trimise autorităților din țară și din afara țării, având ca obiectiv păstrarea identității noastre naționale:

1. Memoriu către Kiev privind reforma administrativ-teritorială din Ucraina (28.05.2020);

2. Memoriu către București privind reforma administrativ-teritorială din Ucraina (28.05.2020);

3. Memoriu către primăria orașului Cernăuți pentru acordarea numelui Poetului Național Mihai Eminescu parcului (suarului) din raza monumentului din Cernăuți al poetului (21.08.2020);

4. Memoriu adresat Ministerului Educației de la Kiev privind amânarea implementării Legii Educației și revizuirea legislației în domeniul învățământului secundar în limba minorităților naționale (27.07.2020);

5. Memoriu adresat Comisiei Europene pen-

tru Democrație prin Drept, pentru soluționarea problemei legate de folosirea așa-zisei „limbi moldovenești” ca limbă de predare în școlile din regiunea Odesa (29.07.2020);

6. Memoriu privind situația școlilor nr.10, nr.13 și nr.17 din Cernăuți în care predarea se face în limba română (25.08.2020);

7. Scrisoare deschisă către autorități privind renunțarea la sintagma de „limba moldovenească” în Ucraina (04.09.2020);

8. Scrisoare deschisă către București privind riscul desființării programului de burse identitare pentru elevii români din Ucraina (09.03.2021);

9. Scrisoare-protest împotriva videoclipului autorităților regionale Cernăuți, care falsifică datele privind masacrul de la Fântâna Albă (03.04.2021);

10. Memoriu către primăria orașului Cernăuți privind eliminarea din Piața Centrală a bannerului cu Hrisovul domnitorului Moldovei, Alexandru cel Bun, privind prima atestare a localității (04.05.2022);

11. Memoriu privind situația școlilor din sudul Basarabiei (02.08.2022);

12. Memoriu către București privind proiectul de Lege a Educației din România (introducerea unor articole privind învățământul pentru românii din comunitățile istorice din afara țării) (08.08.2022);

13. Memoriu privind tipărirea manualelor în limba română din Ucraina (05.09.2022);

14. Memoriu (Punctul de vedere) al Consiliului Național al Românilor din Ucraina privind Legea minorităților (comunităților) naționale din Ucraina (03.02.2023);

15. Scrisoare către guvernatorul regiunii Cernăuți cu propunerea de a include în componența Consiliului consultativ pentru protecția patrimoniului cultural din cadrul Administrației de Stat a regiunii Cernăuți trei persoane din partea comunității românești (09.03.2024);

16. Memoriu către Kiev privind renunțarea, în Ucraina, la sintagma „limba moldovenească”, în contextul modificărilor din legislația Republicii Moldova (12.05.2023);

17. Memoriu privind continuarea tipări-

rii manualelor în „limba moldovenească” în Ucraina, în pofida declarațiilor politice privind renunțarea la sintagma „limba moldovenească” (10.11.2023);

18. Scrisoare-propunere pentru includerea doamnei Aurica Bojescu în Consiliul Civic al Minorităților (Comunităților) Naționale din Ucraina (27.04.2024);

19. Memoriu privind actualizarea membrilor comisiilor guvernamentale, care reprezintă comunitatea românească din Ucraina (29.07.2024).

CNRU a trimis aceste demersuri către autoritățile din Ucraina și către cele din afara statului ucrainean nu ca să se afle în treabă, ci pentru a aduce în atenția oficialităților problemele cu care se confruntă comunitatea, în ideea că ele vor fi luate în seamă și vor fi rezolvate. Unele memorii și demersuri au rămas fără răspuns, dar unele au avut ecou, dacă

nu total, măcar parțial, soldându-se cu rezolvări pozitive. Căci nu din proprie inițiativă Ucraina a renunțat la „limba moldovenească” sau la fragmentarea comunității istorice românești din regiunea Cernăuți în trei raioane diferite (demers pentru care CNRU a primit, în loc de mulțumiri, câteva palme (și) în presa bucureșteană!), cum nu din proprie inițiativă a modificat, în ultimă instanță, Legea minorităților naționale sau a aprobat programul de burse pentru studii în România.

În contextul discuției noastre despre societatea civilă a românilor din Ucraina e tocmai cazul să semnalăm și necesitatea stringentă a profesionalizării mediului asociativ românesc din această țară. Dispersarea mult prea mare a mediului asociativ, diseminarea acestuia în organizații cu doar 2-3 membri (și o ștampilă!) sau în organizații-fantomă care apar la suprafață doar în campaniile electorale

Secvență de la Adunarea de Constituire a Uniunii Civice „Consiliul Național al Românilor din Ucraina”. Vorbește din sală acad. Alexandrina Cernov. Cernăuți, Sala de conferințe a Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi”, 22 februarie 2020

sau în situații când e nevoie de vreo „Alianță” care să cânte „constructiv”, „în teren” sau pe Facebook, în struna autorităților, nu face bine deloc comunității. Trebuie să recunoaștem că lipsa unei structuri asociative eficiente care și-ar asuma întreaga responsabilitate pentru multiplele probleme care nu conțin să apară se resimte acut. Tot mai complexă e situația limbii române în școli și în alte instituții publice, gravă e situația manualelor în limba română. Deși în Ucraina există o puzderie de ONG-uri cu profil pedagogic, nimeni nu e capabil (dar nici nu-și propune!) să-și asume responsabilitatea pentru redresarea cu adevărat a educației în limba română. Ce le împiedică să facă acest lucru? În primul rând indiferența, apoi frica, teama de a rămâne fără serviciu, sărăcia, la care se adaugă ingerința tot mai vizibilă a autorităților în activitatea mediului asociativ.

Gaz în foc mai toarnă pe Facebook și câte un provocator de „revolte proletare”, mare dător de sfaturi aberante comunității cum să scape de deznaționalizare prin implementarea „constructivă” a politicilor educaționale discriminatorii elaborate de guvernanți în urma sfaturilor sale „prețioase” date cu nemiluita în comisiile în care (nu întâmplător!) a fost inclus.

Necesitatea înnoirii modului de activitate a mediului asociativ devine tot mai stringentă. Selectarea unor persoane cu calități profesionale și morale indubitabile care să lucreze strict pentru comunitate pe termen lung ar trebui să intre, de urgență, și în atenția acelor instituții din țara mamă care au în grijă păstrarea identității comunităților de români din jurul granițelor. Pentru a activa eficient în folosul comunității, un lider adevărat trebuie să aibă garanția că nu va fi scos pe linie moartă, prin diverse metode mai mult sau mai puțin ortodoxe, în cazul în care va deveni incomod pentru autorități din cauza poziției sale principiale în activitatea de apărare a drepturilor legitime ale comunității. De fapt, în situația noastră, în condițiile de azi, acei angajați ai mediului aso-

ciativ trebuie să fie independenți de autorități și dependenți de interesele comunității. Iar ca să aibă prestația necesară, un lider adevărat trebuie să cunoască foarte bine legislația în domeniul protecției minorităților naționale, istoricul problematicei minoritare în general și a celei românești din Ucraina în special, să fie bine pregătit profesional și apt să poarte o corespondență pe termen lung cu autoritățile, să cunoască bine limbile română și ucraineană, pe care să le vorbească fluent (și, de dorit, o limbă de circulație internațională, în special engleza), să aibă capacitatea să gestioneze activitatea internă a asociației (sediu, personal, logistică), să stăpânească managementul înregistrărilor contabile etc.. Dacă se găsesc burse pentru câteva mii de profesori și elevi, cred că n-ar fi o problemă să se găsească un ban și pentru stimularea câtorva manageri într-un ONG care să aibă garanția unei funcții stabile pe termen lung. Altul va fi randamentul de lucru al mediului asociativ dacă cei care îi asigură funcționarea vor avea asigurată această garanție. De altfel, așa procedează confrății maghiari din Transcarpatia și au rezultate pe potrivă. La fel și Uniunea Ucrainenilor din România (UUR), care ține zeci de angajați în filialele județene din România, după cum și în redacțiile publicațiilor ucrainene din România. Adevărat, pe seama sumei fabuloase pe care Uniunea Ucrainenilor o încasează regulat de la autoritățile române. Nu e și cazul nostru, al românilor din Ucraina, care încasăm doar bobârnace din partea autorităților ucrainene, pentru că, cerându-ne drepturile, am avea gura (prea) mare. Ucrainenii din România, dacă au toate drepturile asigurate, au gura mică. Și românii din Ucraina ar avea gura mică, dacă nu li s-ar lua, prin legi strâmbe, dreptul la școală în limba română și câte altele. De aceea, mâna de ajutor a Patriei-Mame trebuie să se simtă puternic în comunitățile din jurul granițelor, inclusiv prin sprijinirea profesionalizării mediului asociativ românesc din aceste comunități.

Vasile RĂUȚ

Societatea „Golgota” a românilor din Ucraina în perioada de pandemie și război

Societatea „Golgota” a Românilor din Ucraina a luat ființă la 31 martie anul 1991. Primul ei președinte a fost arhivistul Petru Grior. El a fost urmat la președinție de prof. Octavian Bivolaru. În 2019, după trecerea profesorului Bivolaru la cele veșnice, Adunarea Generală a Societății l-a ales președinte pe Vasile Răuț.

Obiectivul principal al societății este înveșnicirea memoriei înaintașilor, în special a celor vrednici de pomenire prin jertfa adusă pe altarul istoriei neamului: masacrați la trecerea frontierei cu România (la Lunca, Fântâna Albă și în alte locuri), condamnați la moarte de troicile NKVD-iste și executați în subsolurile închisorilor din Cernăuți, deportați în Siberia, Komi și Kazahstan, morți de frig și foame în Gulag, căzuți pe câmpul de bătaie pentru reîntregirea patriei ș.a.

În acest sens Societatea și-a propus să ia asupra sa următoarele: îngrijirea Memorialului Ostașilor Români, căzuți pe câmpul de luptă în anii 1941-1944 pe teritoriul actualei regiuni Cernăuți (aceasta însemnând plantarea de flori și arbuști în timpul primăverii, amenajări și curățenie în jurul Memorialului în tot cursul anului, cositul ierbii de șase – șapte ori pe sezon); recondiționarea Monumentului celor 400 de martiri ai Neamului asasinați de NKVD și al celor 695 de soldați români căzuți în cel de-

al doilea război mondial (restaurarea s-a făcut cu ajutor primit din partea cetățenilor români Alexei Păluță din București și Vlad Rădulescu din Cluj, cărora le mulțumim pe această cale); ridicarea la Roșă a unui monument în memoria românilor localnici deportați în Karelia în anul 1944 (cu sprijinul doamnei Stela Cerchez, localnică din Roșă); renovarea capitală, cu ajutorul unor români herțeni (A. Platonov, A. Medvidi, Minu Pavalachi, I. Vieru ș.a.), a Sfintei Biserici cu hramul Sf. Spiridon din Herța și a Troiței ridicate în cinstea căpitanului Ioan Boroș, sublocotenentului Alexandru Dragomir și soldatului Iancu Solomon care, în data de 29 iunie 1940, la orele 4 dimineața, au căzut la datorie, apărând Țara de invazia trupelor sovietice; comemorarea, an de an, a deportaților în Siberia, Kazahstan și Karelia (conferințe internaționale, mese rotunde, demonstrări de filme documentare etc.); comemorarea în fiecare an a jertfelor

foametei organizate de cotropitorii bolșevici în perioada anilor 1946-1947; participarea la manifestările de suflet organizate de comunitatea românească prin mediul ei asociativ; implicarea tineretului, în special a elevilor de la Liceul „Alexandru cel Bun” din Cernăuți, la îngrijirea mormintelor personalităților bucovinene din Cimitirul Vechi (fostul „Horecea”) din Cernăuți; realizarea și demonstrarea a două filme documentare: „Cireșe amare”, cu martori oculari ai deportărilor în masă din 1941, și „Pâinea noastră cea de toate zilele”, cu mărturisiri ale supraviețuitorilor foametei din 1946-1947; realizarea și distribuirea, pe rețelele de socializare, a filmulețelor de scurt metraj: „Martiri români din Molnița, Ținutul Herța”, „Satul Ceahor, nordul Bucovinei – Lacrima Neamului”, „Noi nu uităm! Fântâna Albă – Lacrima Neamului Românesc” și „Noi nu uităm! Golgota Neamului” (despre masacrul de la Lunca); comemorarea jertfelor masacrelor de la Fântâna Albă și Lunca; tipărirea de cărți, precum „Neamul nostru de martiri” de Maria Toacă (colecția „Cărțile Golgotei”), scoasă de sub tipar pe cheltuiala Societății, „Veșnic adăpost al ființei noastre” de Maria Toacă (colecția „Cărțile Golgotei”), proiect realizat cu susținerea financiară a Guvernului României, Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, „Boianul meu cu inima română” de Maria Toacă (colecția „Cărțile Golgotei”), proiect realizat cu susținerea financiară a Guvernului României – Departamentul pentru Românii de Pretutindeni; inițierea, demararea și realizarea proiectului de restaurare a

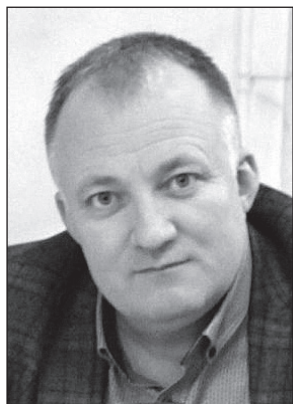
17 morminte din cimitirul istoric Cernăuți, dintre care 5 (ale lui Dimitrie Onciul, Dionisie Bejan, Aglaia Drogli, Zaharia Voronca, Aurel Piotrovski-Petrescu) au fost restaurate (Anul acesta se află în proces de restaurare alte 5 morminte: Aron Pumnul, Ioan Țurcanu, Constantin Țurcanu, Nicolae Hurmuzachi, Mihail Dracinski; restaurator Asociația protecției Patrimoniului București,

director d-nul Laurențiu Dragomir; finanțator – Departamentul pentru Românii de Pretutindeni); scoaterea din paragină și îngrijirea a 74 de morminte și cripte funerare; scoaterea din paragină și conservarea a 3 morminte din fostul Cimitir Militar; îngrijirea a 32 de cripte și morminte românești (Proiectul „Panteonul românesc din cimitirul istoric Cernăuți”, admis de Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, 2024); trimiterea la București, pentru analize de laborator, a unor epruvete prelevate din 15 cripte funerare din Cimitirul Vechi (fostul „Horecea”) din Cernăuți, pentru demararea unui viitor proiect de restaurare; efectuarea de fotografii și cartografierea a 365 de morminte românești din Cimitirul Vechi, ce urmează a fi îngrijite și, cu timpul, restaurate; participarea la colocvii internaționale, organizate la Putna și Pojorâta; redactarea de memorii și demersuri și trimiterea lor către organele publice locale, către autoritățile statului ucrainean și către instituții internaționale pentru apărarea, promovarea și dezvoltarea limbii române, a tradițiilor și a credinței ortodoxe.

Totodată menționăm că, de la începutul activității sale, Societatea „Golgota” a ridicat 51 de monumente / cruci prin satele din reg. Cernăuți, în memoria jertfelor regimului totalitar sovietic, și, în parteneriat cu alte organizații și localnicii din sate, a ridicat 32 de paraclise.

Pe viitor ne propunem să renovăm întregul sector istoric românesc din vechiul cimitir din Cernăuți.

Vitalie ZĂGREA

Liga Tineretului Român „Junimea” din Regiunea Cernăuți

Societatea Publică „Liga Tineretului Român „Junimea” din Regiunea Cernăuți” a fost înființată la 22 noiembrie 1998 și înregistrată ca persoană juridică ucraineană în 1999. Este o organizație nonguvernamentală, are peste 2 500 membri. Președinte Vitalie Zăgrea.

Potrivit statutului asociației, Liga își propune să apere drepturile legitime ale tinerilor etnici români din Ucraina, să organizeze și să realizeze diverse proiecte pentru tineret și copii, să colaboreze cu etnici români din Ucraina, România și Republica Moldova, să contribuie la valorificarea trecutului istoric, literar și cultural, să păstreze tradițiile strămoșești, să contribuie la menținerea educației în limba română în instituțiile preșcolare și de învățământ din Ucraina.

Liga Tineretului Român „Junimea” din regiunea Cernăuți are legături de colaborare cu Centrul Media BucPress din Cernăuți, Societatea Scriitorilor Români din regiunea Cernăuți, Redacția săptămânalului „Monitorul bucovinean”, Fundația de caritate și întrajutorare „ANA” din Suceava, Asociația „Juventus” din Suceava, Asociațiunea tinerilor fotografi „Minoritics” din Constanța, asociația „Salvați copiii”, filiala Suceava, Asociațiunea „Astra” din Iași, Asociația Studenților Creștin-Ortodocși Români (Iași, Chișinău). În ultimele două decenii, Societatea „Junimea” a implementat zeci de proiecte naționale și internaționale, precum Festivalul regional de poezie „Ilie Motrescu” (edițiile I-V), Concursul regional de desene „Sfintele Paști în viziunea copiilor” (edițiile I-

VIII), Zilele tineretului european la Cernăuți (edițiile I-IV), Proiectele europene „Voluntari fără frontiere”, „Stop traficului de ființe umane” și „Tezaurul etnic special al Bucovinei”.

Zilnic, membrii asociației realizează pentru radio Cernăuți și pentru BucPress TV, emisiuni de cultură și artă în limba română, dedicate tinerilor români din Ucraina. Liga a participat, în regim de parteneriat, la realizarea a trei proiecte europene vizând tinerii români din Ucraina.

Cu șase ani urmă Liga Tineretului Român „Junimea” din regiunea Cernăuți a înregistrat o revistă pentru copii, „Prichindeii din Cernăuți”, care se bucură de popularitate în mijlocul micilor cititori din Ucraina. Revista apare cu finanțare din partea Departamentului pentru Românii de Pretutindeni și e dedicată preșcolarilor și elevilor români din clasele primare din Ucraina.

În cursul anului 2022, Liga Tineretului Român „Junimea” din regiunea Cernăuți a derulat cu succes 5 proiecte-granturi (proiecte sociale pentru susținerea comunității românești din Ucraina în vreme de război) privind dotarea școlilor cu mobilier școlar și tehnică IT. De asemenea, în anul 2022, Liga a participat la realizarea Proiectelor privind acordarea de burse elevilor din clasele I-IV, cadrelor didactice din școlile de cultură generală cu predarea în limba română din Ucraina și educatoarelor de la instituțiile preșcolare cu predare în limba română din regiunea Cernăuți.

În anul 2023 „Junimea” cernăuțeană a derulat două proiecte cu sprijinul Departamen-

tului pentru Românii de Pretutindeni. În anul Societatea „Junimea” derulează iarăși două proiecte susținute financiar de DRP: proiectul de editare în continuare a revistei pentru copii „Prichindeii din Cernăuți”, cu un tiraj anual de 32 de mii de exemplare, și un proiect nou, intitulat „Cernăuți - locuri, oameni și destine românești”, menit să promoveze în presa de limbă română din Ucraina viața comunității românești din regiunea Cernăuți.

În afară de aceasta, Liga participă la toate evenimentele culturale organizate de Consiliul Național al Românilor din Ucraina, din care ea face parte.

Vitalie ZĂGREA – jurnalist, poet. Născut la 10 ianuarie 1975 în satul Buda Mică, raionul Herța, regiunea Cernăuți. Studii secundare în comuna natală. Studii superioare la Universitatea Națională din Cernăuți, Facultatea de Litere (1992-1997), studii de doctorat (în domeniul folcloristicii) la Universitatea de Stat din București, Facultatea de Litere. Reporter la Radio Ucraina Internațional (1997-2005), redactor-șef al Redacției în limba română a postului de radio Ucraina Internațional 2005-2023); reporter la săptămânalul „Gazeta de Herța” (1993-1997), reporter la TVR Moldova,

pentru regiunea Cernăuți (2020-2024), reporter la Radio Moldova, pentru regiunea Cernăuți (2023-2024), redactor-șef al revistei pentru copii, „Prichindeii din Cernăuți” (din 2017). Împreună cu jurnalistul Marin Gherman lansează portalul de știri BucPress.eu (2014), postul de radio Cernăuți online (2015), Centrul Media BucPress din Cernăuți (2015). Realizează pentru săptămânalul „Libertatea Cuvântului” pagini tematice despre și pentru tineret (2000-2017), pentru postul de televiziune BucPress TV, ciclul de emisiuni „Accente cernăuțene” (2000-2022). Fondează postul Radio Cernăuți, unicul post de radio din Ucraina care emite 24/24 ore în limba română. Organizează tabere de creație pentru jurnaliștii români de pretutindeni în Cernăuți (4 ediții) (din 2008). Participă la ședințele Forumului Internațional al Jurnaliștilor Români (2000-2010). Este președinte fondator al Societății Publice „Liga Tineretului Român „Junimea” din regiunea Cernăuți” (din 2000) care, în calitate de membru al Consiliului Național al Românilor din Ucraina, implementează, în parteneriat cu alte ONG-uri, diverse proiecte europene transfrontaliere, precum „Voluntari fără frontiere” (2012-2013, „Stop – traficului de ființe umane” (2014-2015), „Tezaurul etnic bucovinean” (2020-2023). Autor al volumului de versuri „Umbra timpului pierdut” (Iași, Editura Ars Longa, anul 2006).

Revista „Prichindeii din Cernăuți” difuzată elevilor din clasele primare ale Liceului „Alexandru Ilschi” din Crasna, regiunea Cernăuți

Petru GRIOR

Centrul de Cercetări Istorice și Culturale din Cernăuți

Organizația nonguvernamentală „Centrul de Cercetări Istorice și Culturale” din Cernăuți a fost fondată de un grup de intelectuali, pe data de 24 ianuarie 2011. Director: Petru Grior, arhivist. În același an, la 30 martie, organizația a fost înregistrată la Direcția orășenească de Justiție (Certificat de înregistrare nr. 141), iar la 6 mai a fost dat publicității Statutul organizației. În statut și-au găsit oglindire scopurile și obiectivele de activitate ale Centrului. Chiar de la început Centrul și-a propus studierea destinului istoric și cultural al românilor bucovineni. El și-a orientat activitate către descoperirea și cercetarea surselor de informare în domeniu stabilit prin statut, organizarea și desfășurarea de conferințe, colocvii, „mese rotunde”, prezentarea de expoziții documentare despre istoria și cultura populației autohtone.

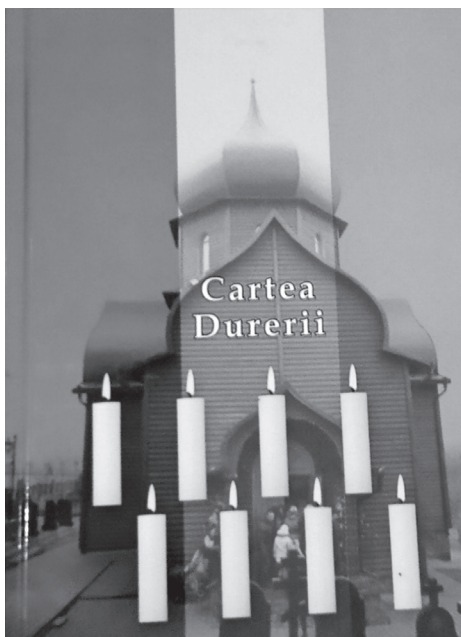
Printre obiectivele principale ale Centrului se află editarea în mai multe volume rezultatele cercetărilor istorice și culturale ale membrilor săi. Astfel, Centrul a publicat lucrarea în opt volume „Cartea Durerii”, publicate în perioada anilor 2012-2019). Lucrarea a apărut în două limbi – română și ucraineană. Șapte volume au fost editate pe banii autorilor, iar volumul al doilea a văzut lumina tiparului

datorită ajutorului financiar din partea Departamentului pentru Românii de Pretutindeni din cadrul Guvernului României. La apariția Cărții Durerii și-au adus aportul membrii Centrului: Ionuț Nicușor Bichescu, Marius Cazacu, Arsenie Costrij, Bogdan Grior, Gheorghe Horodincă, Constantin Moroșanu, Nicolae Nicolovici, Ștefan Rotaru, Elena Stadnic, Maria Zabloțika. Iar coordonator al echipei de autori a fost umila mea persoană.

Prin cercetările făcute de membrii Centrului de Cercetări Istorice și Culturale, au fost descoperite numele a 50 de martiri ai neamului, înțemnițați în lagărele comuniste din Uniunea Sovietică. Centrul a hotărât să scoată din anonimat aceste nume. Ele au fost incluse în **prima parte** a *Cărții Durerii*, care a văzut lumina tiparului în toamna anului 2012, la Editura „DrukArt” din Cernăuți. Cele 72 de pagini ale lucrării cuprind informații privind destinele tragice ale vinovaților fără de vină, schingiuiți și nimiciți de mașina infernală de represalii a primului stat socialist din lume.

În **partea a doua** a *Cărții Durerii* am inclus numele a 87 de martiri, născuți pe teritoriul actual al României, inclusiv 65 de români, 8 evrei, 5 ruși, 5 ucraineni, 2 nemți, un polon

și un austriac. Sub securea dezmățului bolșevic au căzut 64 de bărbați și 23 de femei. 65 de persoane au fost condamnate la munci silnice – de la 3 până la 25 de ani de privare a libertății. Osândiții, de soarta cărora ne-am ocupat în acest volum, au fost întemnițați în lagărele morții din Vorkuta, Sverdlovsk, Novosibirsk, Celeabinsk și Penza (Federația Rusă). Dintre cei 87 de martiri despre care am scris aici, „troicele operative” ale tiraniei staliniste au inclus abuziv și aberant în categoria „elementelor care prezintă un pericol social” 22 de persoane pașnice, catalogate astfel doar pentru faptul că aveau gospodării mai înstărite. Ele toate au fost deportate în Siberia, Komi sau Kazahstan. Din numărul de martiri menționați în această carte, 21 de osândiți au murit în lagărele comuniste de muncă corecțională. În carte, condamnații și deportații sunt trecuți pe categorii sociale, profesionale, de vârstă, studii etc..

În **partea a treia** a *Cărții Durerii* sunt incluse numele a 286 de martiri, născuți în fostele județe Cernăuți, Dorohoi, Hotin, Rădăuți și Storojineț ale României; în orașele București, Cernăuți, Viena, Vinița; în Franța și Rusia, dintre care 260 sunt români, 16 evrei, 6 ucraineni, 2 nemți, un francez și un rus. Sub securea dezmățului bolșevic au căzut 250 de bărbați și 36 de femei. Persoanele condam-

nate aberant au primit de la trei până la 25 de ani de privare a libertății. Dintre victimele menționate în acest volum, 229 persoane au fost țărani, 12 muncitori, 11 funcționari, 11 negustori, 3 moșieri, 2 contabili, 2 croitori, 2 fierari, 2 ofițeri, 2 profesori școlari, un agent fiscal, un brutar, un bucătar, un diacon, un farmacist, un gardian public, un muzician și un pădurar. 191 de osândiți aveau studii primare, 24 – studii medii incomplete, 13 – studii medii, 5 – studii superioare, 52 – neștiutori de carte. În rândul osândiților a intrat și un elev de liceu. Din lista celor condamnați fac parte: 94 persoane care trecuseră „illegal” frontiera, 27 de oameni care încercaseră s-o treacă în mod ilegal, 20 de „elemente ce prezintă un pericol social”, 9 foști membri ai unor „partide contrarevoluționare din România”, 11 persoane învinuite aberant de „activitate de spionaj”, 46 de persoane condamnate „pentru trădarea patriei sovietice”, 2 oameni acuzați de „colaboraționism cu ocupanții români”, 20 persoane pedepsite „pentru agitație antisovietică”, 35 – „pentru activitate subversivă”, 4 – „pentru lupta activă împotriva mișcării revoluționare”, 3 – „pentru nedenunțare”, 4 – „pentru complicitate la trecerea ilegală a frontierei”, 3 – pentru faptul că „erau rude cu trădătorii patriei socialiste”, 2 – „pentru activitate ostilă”, 2 – pentru faptul că în perioada interbelică ar fi fost „agenți ai securității și jandarmeriei române”. Un martir a nimerit în fiaroasele cazemate bolșevice „pentru activitate teroristă”, altul – pentru faptul că a devenit „prizonier de război”, al treilea – „pentru abuz de încredere”, al patrulea – pentru faptul că în perioada interbelică a deținut postul de primar al unei comune din Ținutul Herța. În urma cercetărilor întreprinse de membrii Centrului de Cercetări Istorice și Culturale care au lucrat la elaborarea acestui volum, au fost identificați 11 condamnați la moarte de către organele de represalii ale dictaturii staliniste. Dintre cei 286 de osândiți, nominalizați în partea a treia a *Cărții Durerii*, conform datelor care au intrat în posesia Centrului, 65 au murit în lagărele staliniste din fosta Uniune Sovietică.

Partea a patra a Cărții Durerii este consacrată memoriei victimelor masacrelor sângeroase de la Lunca din iarna anului 1941. În carte sunt analizate și informațiile din raportul căpitanul Martynov, unul dintre conducătorii Direcției Comisariatului Poporului pentru Securitatea de Stat al URSS din regiunea Cernăuți, prezentat primului secretar al Comitetului regional Cernăuți al Partidului Comunist (bolșevic) al Ucrainei.

Partea a cincea a Cărții Durerii este consacrată evenimentului sângeros de la Varnița (Fântâna Albă), din 1 aprilie 1941. Ea include numele a 183 de martiri – 121 bărbați și 62 femei – toți români, cu excepția unuia, care era polon. Dintre ei 107 erau agricultori. 24 aveau studii primare, 14 – studii medii incomplete, 8 – studii medii, unul – studii superioare, 9 – neștiutori de carte. Printre osândiți erau și 44 de copii până la vârsta de 16 ani. Lista celor arestați (pe motiv că ar fi „trădat patria sovietică”) este de 44 de persoane. Un martir din numărul celor cercetați în acest volum este condamnat la moarte, iar 43 au primit până la zece ani de pușcărie (unde au murit 28 de osândiți). 113 oameni au fost incluși de către Comisiile Speciale și „troicele operative” ale tiraniei staliniste în categoria „rudelor trădătorilor patriei” și, în consecință, au fost deportați în Siberia, unde 38 dintre ei vor închide ochii pentru totdeauna.

În părțile a șasea, a șaptea și a opta ale Cărții Durerii, apărute în 2016 și 2019, sunt incluse numele a 467 de martiri din actuala regiune Cernăuți, dintre care 357 români, 55 evrei, 28 ucraineni, 12 ruși, 4 nemți, 4 polonezi, 2 slovaci, 2 unguri, un austriac, un elvețian și un finlandez.

Aceste victime ale terorii roșii au constituit începutul tragediei care a căzut ca un blestem pe capetele băștinașilor, lăsând în urma ei lacrimi și durere. Se vor perinda cu duiumul greutățile colectivizării forțate a gospodăriilor țărănești, consecințele foamei din anii 1946-1947, organizate de către dictatura stalinistă, încorporările românilor în batalioanele sovietice de muncă și nimicirea lor în regiunile lacurilor Ladoga și Onega

din Federația Rusă, arestările și condamnările la diferite termene de închisoare a oamenilor care nu puteau să achite statului cotele necesare de cereale prevăzute în carnetele de obligațiuni. Centrul nostru de cercetări istorice și culturale își va continua lucrarea de aducere în lumină a documentelor de arhivă și a nedreptăților care s-au făcut românilor bucovineni în anii de restriște. Cei 70.000 de martiri „răpuși de gloanțe, epidemii și mizerie ne sunt rubedenii și înaintași”. Scriitorul Romulus Rusan menționa în una din luările sale de cuvânt la Memorialul Victimelor Comunismului și Rezistenței: „Venerația față de victimele comunismului nu trebuie să ia doar forma lacrimii, a florilor depuse și a liniștii necesare reculegerii, ci a unei cercetări active, din care să reiasă caracteristicile istorice ale fenomenului totalitar. Suferința noastră trebuie studiată și cunoscută de noi înșine, dar și de alții, pentru că lacrimile se zvântă, florile se ofilesc, dar documentele rămân și ele se transformă în istorie”. Acesta este și crezul Centrului de Cercetări Istoric și Culturale din Cernăuți, care va lucra în această direcție și în anii care vin.

Mariana BELCIUC

Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din regiunea Cernăuți

Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din regiunea Cernăuți este o uniune a cadrelor didactice din regiune. Din ea fac parte, în special, învățători și profesori din școlile cu predare în limba română. Scopul Asociației este promovarea educației în limba română în școlile comunității istorice românești din Ucraina, stimularea activității intelectuale și științifice a cadrelor didactice, cooperarea cu instituțiile de învățământ și crearea unor punți de legătură cu colegii din România și Republica Moldova.

Baza educației în școală și prin școală a copilului o pun dascălii ciclului primar: învățătorii. Ei altoiesc dragostea pentru carte în sufletele acelor care abia încep să citească, să scrie și să gândească în categoriile cunoașterii, sub a lor îndrumare, în sufletul și mintea copilului apar și se dezvoltă mugurii științei și se trezește dragostea pentru învățatură. Anume în ciclul primar copilul se familiarizează cu școala, află rostul ei și face primii pași în cunoașterea tainelor științelor naturii și ale societății, iar în cazul în care instruirea școlară se face în limba maternă a copilului, în sufletul lui de deșteaptă dragoste pentru limba maternă și pentru cultura neamului său.

Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din regiunea Cernăuți întreține strânse legături cu Asociația Generală a Învățătorilor din România (AGIRo) și cu Filiala din Republica Moldova a Asociației Generale a Învățătorilor din România (AGIRoMd). Împreună am organizat simpozioane internaționale (în 2018 și 2019) și alte evenimente. Mem-

brii Asociației participă la simpozioanele și conferințele organizate de partenerii noștri din România și R. Moldova, unde au posibilitatea să-și împărtășească experiența de muncă didactică sau să preia noi metode didactice de predare a materiilor școlare. Unii membri ai Asociației fac parte din grupuri de lucru care se ocupă de editarea manualelor, caietelor și altor materiale didactice pentru ciclul primar. Toate acestea au *girul Ministerului Învățământului și Științei al Ucrainei* și recomandările de utilizare ale *Institutului postuniversitar de perfecționare a cadrelor didactice din regiunea Cernăuți*. Voi enumera doar câteva din produsele muncii noastre în echipă: Abecedar (2023), Limba română și citire, pentru clasa a 2-a (2024), Limba română și citire, pentru clasa a 3-a (2021), Limba română și citire, pentru clasa a 4-a (2022), caiete de caligrafie, pentru clasa 1, caiete de lucru „Eu cercetez lumea”, pentru clasele 1-4.

Manifestând grijă pentru nivelul de predare a materiilor în școlile cu predare în limba română, promovând dragostea pentru limba maternă, noi colaborăm intens cu asociații ale cadrelor didactice din regiunile Odesa și Transcarpatia, cu care realizăm și multe proiecte comune. Unul din aceste proiecte se află în proces de realizare chiar în această perioadă. E vorba de pregătirea materialelor didactice pentru elevii ciclului primar din școlile cu limba română de predare din Ucraina. Acest proiect este finanțat de Departamentul Românilor de Pretutindeni al Guvernului României și se află în fază activă de implementare.

Vladimir ACATRINI

Societatea Bibliotecarilor Bucovineni din regiunea Cernăuți

Societatea Bibliotecarilor Bucovinei (SBB) din regiunea Cernăuți a fost fondată în anul 2017 în scopul asigurării, în limita posibilităților, a satelor cu populație românească din regiune cu literatură în limba română, pentru satisfacerea cererii de carte din partea cititorilor români, pentru întărirea conștiinței naționale și păstrarea identității românești. Din primii ani de funcționare, Societatea s-a implicat activ în mișcarea culturală din Cernăuți, organizând numeroase evenimente dedicate cărțurilor români din acest colț de țară înstrăinată și susținând bibliotecile din sate și din școli cu cărți, în special cu manuale școlare, cu mobilier și cu alte resurse necesare. În toată perioada de existență a sa, Societatea a distribuit aproximativ 4600 de cărți, reviste, ziare și manuale, contribuind la îmbogățirea fondului de carte în limba română al bibliotecilor publice și școlare din regiunea Cernăuți. Nu au fost ocolite nici bibliotecile personale ale unor cititori cu merite deosebite pentru comunitate. Numai în primul semestru al acestui an, SBB a distribuit circa 1560 de volume în localitățile românești din fostele raioane Herța, Hliboca, Noua Sulița și Storojineț, care resimțeau acut lipsa de carte în limba română. Grosul acestor donații provine de la scriitorii români din regiunea Cernăuți. Cumpărând, adunând din donații și furnizând carte către beneficiari înțelegem să promovăm valorile culturale și educaționale în mijlocul comunității.

Societatea Bibliotecarilor Bucovineni este parte a Consiliului Național al Românilor

din Ucraina. În această calitate, ea a aderat la toate acțiunile și demersurile făcute de-a lungul timpului pentru menținerea unității comunității românești, pentru apărarea limbii române, pentru menținerea tradițiilor și credinței ortodoxe, angajându-se ferm în lupta pentru păstrarea identității naționale a românilor din regiunea Cernăuți.

Societatea Bibliotecarilor Bucovineni depune eforturi susținute pentru păstrarea și promovarea valorilor naționale într-un context multicultural complex. Pe lângă activitatea de difuzare a cărții în limba română, Societatea organizează și diverse evenimente culturale. În continuare, vom trece în revistă cele mai importante evenimente derulate în toți anii de existență a Societății.

Constantin Mandicevski, comemorat la 158 de ani de la naștere

La 1 octombrie 2017, comunitatea românească din regiunea Cernăuți, reprezentată de istorici și oameni de cultură din nordul Bucovinei, au participat la un Te Deum oficiat cu prilejul aniversării a 158-a a nașterii profesorului și bibliotecarului bucovinean Constantin Mandicevski, autorul versurilor celebrului cântec ostășesc „Cântă cucu-n Bucovina”. Slujba de pomenire a fost oficiată la mormântul ilustrului înaintaș de către preacucernicul părinte Cristofor Gabor. Despre viața și activitatea cărțurarului Constantin Mandicevski au vorbit istoricii Dragoș Olaru și Dumitru Covalciuc, directorul școlii medii din Bahrinești, Mihai Acatrini, vicepreședintele Societății

„Golgota” a Românilor din Ucraina, Vasile Răuț, reprezentantul Consulatului General al României la Cernăuți, dr. Edmond Neagoe, și alții.

Mobilier școlar pentru elevii din clasa românească de la Liceul din Bahrinești

To în 2017, în ajunul sărbătorii Sf. Nicolae, elevii din clasa I-a „A” cu predare în limba română de la Școala medie din satului Bahrinești, raionul Hliboca, au primit în dar un frumos și minunat cadou: 6 bănci și 12 scaune școlare nou-nouțe. În rolul lui Moșul Nicolai a fost Societatea Bibliotecarilor Bucovineni, sprijinită de câțiva oameni cu suflet mare din România.

Conferința Internațională „Biblioteca publică – soluții și perspective în dezvoltarea comunității”

În perioada 17-18 mai 2018, în orașul Bacău, s-a desfășurat Conferința Internațională „Biblioteca publică - soluții și perspective în dezvoltarea comunității” organizată de Asociația Națională a Bibliotecilor Publice din România și Biblioteca Județeană „Costache Sturdza” din Bacău (director Adrian Jicu), în parteneriat cu Societatea Bibliotecarilor Bucovineni din regiunea Cernăuți și Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova.

Renovarea mormintelor familiei Mandicevschi.

Uitarea s-a lăsat peste numele vrednicului părinte Ioan Mandicevschi. Abia după mai

bine de o sută de ani de zburciată istorie a Bucovinei, segmentate și trecute prin mai multe stăpâniri laice și ecleziastice, această uitare a fost spulberată prin cercetările și acțiunile noastre de pioasă recunoștință pentru cel care a pus începutul pleiadei de compozitori bucovineni Eusebie, Gheorghe și Constantin Mandicevschi. În 2018, în vechiul cimitir din satul Bahrinești, regiunea Cernăuți, a fost renovat mormântul familiei preotului Ioan Mandicevschi, care a păstorit în acest sat la mijlocul secolului XIX.

Locul de veci al vrednicului înaintaș nu a fost cunoscut publicului până anul 2015, când am publicat un articol în limba ucraineană despre familia Mandicevschi, unde vorbesc despre originea acestei familii și despre mormânt. De existența acestui mormânt nu au știut nimic nici cercetătorii din România. Primul care s-a interesat de acest mormânt a fost directorul școlii din Bahrinești, prof. Mihai Acatrini, care, în anii 1988 -1990, când fusese numit profesor de fizică la școala din Bahrinești, și-a propus să afle mai multe amănunte despre preotul Ioan Mandicevschi. Cercetând împreună cu prof. Mihai Acatrini Arhivele de Stat din Cernăuți, am descoperit că Ioan este născut la Bahrinești în 1778 și tot aici a și murit la 1853, deci nu venise în Bucovina din Galiția. Ioan este tatăl preotului Vasile Mandicevschi (1824 - 1896), născut de asemenea la Bahrinești. Ioan Mandicevschi mai este și străbunicul lui Constantin Mandicevschi, Gheorghe și Eusebiu Mandicevschi. Renovarea mormintelor familiei Mandicevschi a fost realizată de Societatea Bibliotecarilor Bucovineni, cu sprijinul familiei Acatrini și a familiei de diplomați români la Cernăuți, Ionel și Mioara Ivan. Scopul renovării este de a păstra vie memoria familiei Mandicevschi în satul Bahrinești și de a demonstra tuturor celor interesați că familia Mandicevschi este originară din satul Bahrinești și nu este venită din altă parte.

Difuzare de carte la Ropcea

În a treia zi de Crăciun pe stil vechi, 10 ianuarie 2018, la Căminul cultural din satul

Ropcea a avut loc sărbătoarea tradițiilor de iarnă „Sărbătorile-au venit, cu colinda am pornit”. Participând la eveniment, membrii Societății Bibliotecarilor Bucovineni, au dăruit cărți și reviste, participanților la această manifestare. De asemenea au dăruit cărți și reviste pentru Căminul Cultural și Biblioteca din sat.

Expoziția „Satul Bahrinești – leagănul familiei Mandicevschi”.

La 16, mai 2019, cu prilejul împlinirii a 160 de ani de la nașterea lui Constantin Mandicevschi, în incinta Muzeului etnografic regional din Cernăuți a avut loc vernisajul unei expoziții consacrate distinsei familii Mandicevschi din localitatea Bahrinești, raionul Hliboca. Constantin Mandicevschi este vlăstarul unei familii preotești cu bogate ramificații, având legături strânse cu centrele ortodoxismului mondial. Bucovinenii și-au amintit pentru a câta oară de această personalitate, participând la inaugurarea expoziției consacrate familiei Mandicevschi. La Muzeul etnografic au fost aduse mai multe exponate, materiale de arhivă despre Constantin Mandicevschi și satul Bahrinești. Prin documente și lucrări importante, descoperite la baștina lui Constantin Mandicevschi, am reușit să demonstrăm publicului că distinsul profesor, poet și compozitor Constantin Mandicevschi își trage rădăcinile dintr-o familie românească din nordul Bucovinei. La eveniment au participat oameni de vază din raionul Hliboca, dar și personalități în domeniul culturii din regiunea Cernăuți. Cu un mesaj de salut din partea Consulatului General al României la Cernăuți, a fost prezent la eveniment ministrul-consilier Edmond Neagoe.

Două inscripții românești, restabilite în cimitirul vechi din satul Bahrinești, regiunea Cernăuți.

În ziua de 3 mai 2019, în cimitirul din satul Bahrinești, regiunea Cernăuți, în curtea bisericii vechi, au fost instalate două inscripții noi pe crucile de mormânt ale fostului vornic al satului, Mihai Isopescu (1830 -1905), și fos-

tului paroh al localității vecine, Frătăuții Noi, Ioan Gramatovici (1837-1909). De asemenea, a fost renovată crucea pe mormânt a lui Mihai Isopescu. Astfel, a fost restabilit adevărul istoric și au fost puse în circuitul public noi date despre viața de odinioară a satului Bahrinești. Spre exemplu, bucovinenii au aflat cu acest prilej că, la inițiativa lui Mihai Isopescu, în satul Bahrinești a fost construită prima școală din localitate, deschisă la 20 septembrie 1884. Istoricul drd. Vladimir Acatrini și prof. Mihai Acatrini au cercetat Arhiva de Stat din regiunea Cernăuți și au adus în actualitate mai multe date din istoria neamului românesc din Bucovina. A fost stabilit faptul că în curtea bisericii vechi se mai păstrează și crucea de la mormântul în care își doarme somnul de veci părintele paroh Ioan Gramatovici din Frătăuții Noi, care murit în timp ce se afla în vizită la ginerele său, preotul Ștefan Cepișca din Bahrinești.

Comemorarea centenarului morții lui George Tofan la Cimitirul „Horecea” din Cernăuți.

La 2 august 2020, ziua prăznuirii Sfântului Proroc Ilie, în inima bătrânei urbe cernăuțene a avut loc o manifestare comemorativă dedicată împlinirii a 100 de ani de la trecerea în lumea celor dreți a profesorului George Tofan, talentat pedagog, om politic, poet, publicist și om de cultură din Bucovina. Evenimentul a fost organizat de Societatea Bibliotecarilor Bucovineni și Asociația Sportiv-culturală „Ștefan cel Mare și Sfânt”. La parastas au participat reprezentanți ai asociațiilor românești din regiunea Cernăuți: Vasile Băcu, președintele Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina „Mihai Eminescu”, Sergiu Barbuța, ziarist și blogger din raionul Noua Suliță, Dumitru Caulea, președintele Societății „Armonia” a Muzicienilor Români din Ucraina, Dragoș Oлару, arhivist și publicist. La comemorare au vorbit Dragoș Oлару, Alexandru Muntean, Vladimir Acatrini, Vasile Băcu. Președintele Societății Bibliotecarilor Bucovineni, Vladimir Acatrini, a venit cu propunerea ca fiecare

societate culturală din Cernăuți să se angajeze să îngrijească de anumite morminte și parcele din sectorul ortodox al Cimitirului Central (fostul „Hrecea”) din Cernăuți. În cadrul ceremoniei religioase au fost pomeniți: sculptorul Dumitru Gorșcovașchi, profesorii universitari Ilie Torouțiu, Ilie Mandic și Ilie Bacinschi, profesorul Ilie Luceac și publicistul Ilie Gavanos.

Comemorarea teologului Valerian Șesan la 80 de ani de la moarte

La 24 mai 2020, cu o întârziere de două săptămâni, din cauza pandemiei, în Cimitirul Central din Cernăuți a avut loc oficierea unui parastas la 80 de ani de la moartea marelui teolog român Valerian Șesan. Slujba de pomenire a fost oficiată de părintele Cristofor de la capela mitropolitană. La slujbă au participat mai mulți reprezentanți ai comunității românești din Cernăuți, printre care Ștefan Broască, vicepreședinte al Asociației științifico-pedagogice „Aron Pumnul”, Vasile Răuț, președinte al Societății „Golgota” a românilor din Ucraina, Nicolae Costaș, profesor, ghid la Universitate, Dragoș Olaru, arhivist, Nicolae Hauca, blogger, Mihai Grosu, regizor TV, Dumitru Fedorcea, membru în conducerea Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina „Mihai Eminescu”. Despre viața și activitatea marelui teolog bucovinean **Valerian Șesan** și despre familia acestuia a vorbit Dragoș Olaru.

Semnarea unui protocol de colaborare cu două biblioteci din Suceava

În ziua de 17 februarie 2020, Societatea Bibliotecarilor Bucovineni din Cernăuți a semnat cu Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera” și Biblioteca USV Suceava un protocol tripartit de colaborare. Protocolul încheiat are în vedere participarea, pe bază de reciprocitate, a bibliotecarilor bucovineni la manifestări comune (lanșări de carte, simpozioane, saloane de carte etc.) și difuzarea de carte românească în nordul Bucovinei. În acest scop, Biblioteca Bucovinei „I.G. Sbiera” și Biblioteca USV demarează o campanie de strângere de cărți în limba română ce vor fi donate, cu sprijinul Societății Bibliotecarilor Bucovineni, bibliotecilor locale din regiunea Cernăuți.

Comemorarea Mitropolitului Nectarie Cotlarciuc la 85 de ani de la moarte

La împlinirea a 85 de ani de la moartea marelui teolog român Nectarie Cotlarciuc, Arhiepiscop al Cernăuților și Mitropolit al Bucovinei și Hotinului, Societatea Bibliotecarilor Români a organizat la Cimitirul Central din Cernăuți un parastas. Slujba de pomenire a fost oficiată la capela mitropolitană de un sobor de preoți alcătuit din părinții Hristofor Gabor, Gheorghe Aroneț și Nicolae Ozereanschi, la care au participat câțiva reprezentanți ai comunității românești din Cernăuți.

Simpozion cu participare internațională

Între 15 și 17 iulie 2021, Biblioteca Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, coordonată de Sanda-Maria Ardeleanu, în colaborare cu Asociația Italienilor din România – Ro.As.It., Asociația Bibliotecarilor din România și Casa Corpului Didactic „George Tofan” din Suceava, a organizat a V-a ediție a Simpozionului național cu participare internațională „Contribuția bibliotecii la afirmarea diversității culturale în spațiul româ-

nesc”. Lucrările simpozionului s-au desfășurat în sala Auditorium „Joseph Schmidt” on-site și on-line, prin platforma Google Meet, tema fiind „Noi modalități de prelucrare și transmitere a informației în instituțiile de educație și cultură”. Au participat personalități ale culturii și educației din instituții de prestigiu din București, Cluj, Iași, Ploiești, Alba Iulia, Roman, Bacău și Suceava, precum și din Italia, Grecia, Ucraina și Republica Moldova. La simpozion a participat și drd. Vladimir Acatrini, istoric, președintele Societății Bibliotecarilor Bucovineni, care a prezentat studiul „Câteva observații privind situația cărților românești în bibliotecile publice din regiunea Cernăuți”.

Salonul Internațional de Carte „Alma Mater Librorum”, ediția a VII-a

În perioada 25-26 noiembrie 2021, în Sala de Lectură „Mihail Iordache” din corpul A al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, s-a desfășurat cea de-a VII-a ediție a Salonului Internațional de Carte „Alma Mater Librorum”. Evenimentul a fost organizat cu ocazia Zilei Bucovinei, sărbătorită pe 28 noiembrie, de către Biblioteca Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, în parteneriat cu Centrul de Reușită Universitară și Alianța Franceză din Suceava. La ediția din acest an au participat, în format fizic sau online, 20 de edituri, case editoriale și librării din Republica Moldova, Ucraina, Franța, Statele Unite ale Americii și România. Printre participanții la eveniment s-au mai numărat și câțiva autori de carte și publiciști români din regiunea Cernăuți, însoțiți de președintele Societății Bibliotecarilor Bucovineni din regiunea Cernăuți, drd. Vladimir Acatrini, între care: Tatiana Tutunaru Bârză, profesoară de limba și literatura română la Școala medie din Probotești, ținutul Herța, Rodica Zegrea, bibliotecară la Biblioteca din Prisăcăreni, Hliboca, acad. Alexandrina Cernov, directorul Editurii „Alexandru cel Bun” din Cernăuți, și Vitalie Zăgrea, jurnalist, președintele Ligii Tineretului Român „Junimea” din regiunea Cernăuți. În cadrul salonului au expus volume recent apărute Maria Toacă, jurnalistă și publicistă din Cernăuți, Dragoș

Olaru, arhivist și istoric bucovinean, Sergiu Barbuța, jurnalist, președintele Societății Culturale „Valea Prutului”, părintele Vasile Molodanov din Târnauca, ținutul Herța, și Zinaida Smochină-Rotaru, poetă populară din Costiceni, nordul Basarabiei.

Cinstirea memoriei mai multor demnitari români

La 15 mai 2021, a treia săptămână după Paști, în cimitirul vechi de la Horecea, orașul Cernăuți, a avut loc oficierea unui parastas pentru mai multe personalități marcante ale vieții culturale și bisericești din Țara Fagilor: **Vladimir de Repta** (n. 25 decembrie 1841, Bănila pe Ceremus – d. 24 aprilie 1926, Cernăuți), la 180 de ani de la naștere (Mitropolitul Repta a fost membru de onoare al Academiei Române, deputat în Dieta Bucovinei și în Camera Imperială din Viena, senator de drept în primul parlament al României Mari, între 1919 - 1920, membru sprijinitor al Societății Academice Junimea și al Societății Meseriașilor Români din Cernăuți; **Eugen C. Botezat** (n. 15 martie 1871, Tereblecea, d. 23 decembrie 1964, București), la 150 de ani de la naștere (E. Botezat a fost doctor în biologie și filosofie, profesor, membru corespondent al Academiei Române, ales în 1913, exclus în 1948, repus în drepturi în 1990, rector al Universității din Cernăuți în anul universitar 1922/23); **Epaminonda Bucevschi** (n. 1843, Iacobeni, județul Suceava – d. 13 februarie 1891, Cernăuți), la 130 de ani de la moarte. Mihai Eminescu l-a numit «Rembrant al Bucovinei». A fost un renumit pictor bisericesc din Bucovina, realizator al decorului pentru prima manifestare națională românească, cea din Putna anulului 1871, prieten cu Porumbescu, Slavici și Eminescu; a modernizat pictura bisericească ortodoxă, a pictat Catedrala din Cernăuți și pe cea din Zagreb, a recuperat adevăratul chip al lui Ștefan cel Mare); **Isidor Vorobchevici** (n. 18 mai 1836, Cernăuți – d. 18 septembrie 1903, Cernăuți), la 185 de ani de la naștere. A fost preot, profesor de muzică, dirijor de cor, folclorist, compozitor și scriitor de limbă ucraineană din Bucovina, a

scris în limba ucraineană, română și germană și a adus contribuții însemnate la cultura muzicală românească); **Vasile Mitrofanovici** (n. 1 aprilie 1831, în s. Crasna – Bucovinei – d. 9 august 1888, Marienbad, Cehia), la 190 de ani de la naștere. A fost teolog, profesor, om politic, preot ortodox, rector al Universității din Cernăuți 1877/78); **Constantin Popovici** (n. 22 noiembrie 1846, Cernăuți – d. 2 noiembrie 1938, Cernăuți), la 175 de ani de la naștere. A fost teolog, profesor, Membru al Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, rector al Universității din Cernăuți 1888/89); **Constantin Mandicevschi** (n. 24 mai 1859, Bahrinești – d. 14 decembrie 1933, Cernăuți), la 162 de ani de la naștere. A fost profesor, inspector școlar, autorul versurilor celebrului cântec „Cântă cucu-n Bucovina”, scrise pe melodia unui cântec bucovinean adaptat, în 1904, la solicitarea lui Spiru Haret și a lui Nicolae Iorga, pentru comemorarea lui Ștefan cel Mare în România; **Aurora Mandicevschi** (n. 10 aprilie 1852, Bahrinești – d. 1911, Cernăuți), la 110 de ani de la moarte. A fost profesor de muzică la Viena și Cernăuți; **Gheorghe Grigorovici** (n. 4 mai 187, stil vechi, Storojineț, Bucovina – d. 18 iulie 1950, închisoarea Văcărești), la 150 de ani de la naștere. A fost om politic român, social-democrat bucovinean, militant pentru unitatea național-politică a românilor și pentru progres social, a fost deputat în Parlamentul de la Viena și în Parlamentul de la București, membru fondator, în 1927, și președinte, în perioada 1936-1938, al Partidului Social Democrat Român; **Simion Florea Marian** (n. 1 septembrie 1847, Ilișești, Suceava, – d. 11 aprilie 1907, Suceava), la 174 ani de la naștere. A fost folclorist, etnograf, naturalist, istoric, profesor, preot român, membru titular al Academiei Române; **Corneliu Nichitovici** (om politic, inspector în învățământ) și **Vasile Paladean** (maestru fotograf).

Constantin Isopescu-Grecul comemorat la 150 ani de la naștere

La 31 ianuarie 2021, zi de duminică, în inima bătrânei urbe cernăuțene a avut loc o

manifestare comemorativă dedicată împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Constantin Isopescu-Grecul (1871 - 1938). Slujba de pomenire în memoria regretatului jurist, politician, jurnalist, profesor și rector al Universității din Cernăuți, a avut loc la Cimitirul vechi din Cernăuți. Evenimentul a fost organizat de Societatea Bibliotecarilor Bucovineni și Asociația Sportiv-culturală „Ștefan cel Mare și Sfânt”. Câteva cuvinte despre marele cărturar bucovinean au rostit: Dragoș Oлару, Alexandru Muntean, Acatrini Vladimir și Marin German.

Voluntariat la amenajarea mormintelor înaintașilor

La 14 noiembrie 2021, Societatea Bibliotecarilor Bucovineni și Societatea culturală „Valea Prutului” au chemat la muncă voluntară pe bucovinenii doritori să participe la lucrările de curățire a mormintelor românilor din cimitirul vechi din Cernăuți. Acțiunea s-a numit: „Să cinstim memoria înaintașilor”. Au participat: Vladimir Acatrini, Alexandru Muntean, Vadim Costân, Dragoș Oлару, Nicolae Costăș, Vasile și Marius Răuț. S-a făcut ordine la 31 de morminte. Este important să nu uităm trecutul poporului nostru și să păstrăm vie memoria personalităților care au contribuit la dezvoltarea și propagarea culturii române.

Turneu muzeistic la Bahrinești

Cu ocazia împlinirii, la 17 august 2022, a 165 de ani de la nașterea compozitorului și profesorului bucovinean Eusebie Mandicevchi (1857-1929), un mic cerc de oameni de știință, lucrători ai muzeelor și istorici locali au vizitat satul Bahrinești, locul de naștere și de copilărie al compozitorului. Oaspeții s-au închinat la mormântul bunicului lui Eusebie, Ioan Mandicevschi (1778-1853), care a fost paroh în biserica din sat. Preotul Damian Ciobotar a efectuat pentru oaspeți o scurtă excursie în vechiul cimitir, cu vizitarea vechii biserici, după care oaspeții au vizitat Muzeul Liceului Bahrinești, unde este pe deplin prezentată viața și activitatea

ilustrului compozitor. Turneul a fost condus de directorul școlii, prof. Mihai Acatrini.

Bustul regelui Carol al II-lea descoperit la Cernăuți

Voluntarii din Cernăuți au descoperit în timpul efectuării curățeniei într-un subsol al unei clădiri din centrul orașului, bustul regelui Carol al II-lea al României. Acest lucru a fost anunțat pe Facebook de Kate-rina Ponomariova, președintele organizației „Mișcarea de Voluntariat din Bucovina”: „Când răscolești prin gunoi, fii pregătit să descoperi multe lucruri interesante: coteț pentru câine, sticle de diverse forme și dimensiuni, tablă veche reprezentând o reclamă la bere... și bustul Regelui Carol al II-lea al României”. Reacțiile nu au întârziat să apară. Unii au propus ca bustul lui Carol al II-lea să fie predat muzeului Regional Etnografic din Cernăuți, iar alții să fie vândut anticarilor români. Societatea Bibliotecarilor Bucovineni, care a fost consultată la identificarea artefactului descoperit de voluntari, a stăruit pe lângă muzeografi ca bustul regelui român să ocupe un loc de cinste în Muzeul Etnografic al Regiunii Cernăuți (strada O. Kobileanska, 28).

Un proiect special: digitalizarea documentelor de arhivă

Societatea Bibliotecarilor Bucovineni a început, în anul 2022, implementarea unui temerar proiect de digitalizare a documentelor românești din Arhiva de Stat a Regiunii Cernăuți, cu finanțare din partea Departamentului pentru Românii de Pretutindeni. Digitalizarea documentelor românești este realizată pe baza unui acord de cooperare între Arhiva de Stat a Regiunii Cernăuți și Societatea Bibliotecarilor Bucovineni, încheiat pe 3 mai 2022. Proiectul, cu o finanțare nerambursabilă de 57.800 lei, are ca obiect digitalizarea documentelor de arhivă ale instituțiilor de

învățământ din ținut aferente perioadei 1918-1940 (Fondul 213 Inspectoratul școlar regional nr. 14 din Bucovina).

Seminarul „Codrul Cosminului 1497: aniversarea a 525-a a mării bătălii”

La 26 octombrie 2022, Muzeul Etnografic Regional din Cernăuți a organizat, în parteneriat cu Societatea Bibliotecarilor Bucovineni seminarul „Codrul Cosminului 1497: aniversarea a 525-a a mării bătălii”, la care președintele Societății a prezentat colecția de numismatică și filatelie dedicată lui Ștefan cel Mare și oastei sale, colecție care se păstrează la Muzeul de la școala din Bahrinești. Au conferențiat membrii Muzeului Etnografic și doctorul în științe istorice Myhailo Ciuciko, profesor la Universitatea Națională „Iuri Fedkovîci” din Cernăuți. În timpul seminarului a fost deschisă expoziției “Relicvele Bătăliei de la Codrul Cosminului”, cu exponate din fondurile Muzeului etnografic regional din Cernăuți, Muzeului de Arheologie și Etnografie „Maximilian Hacman” din satul Oprișeni și Muzeului de istorie și etnografie din satul Iordănești.

Tabere de istorie și limbă română

Tot în anul 2022, cu susținerea financiară a Departamentului pentru Românii de Pretutindeni al Guvernului României. Asociația Bibliotecarilor Bucovineni a derulat proiectul „Tabere de istorie și limbă română în nordul

Bucovinei”. În cadrul proiectului a fost tipărit volumul „Războiul Monumentelor: Monumente românești din nordul Bucovinei și sudul Basarabiei”, prefăcut de istoricul Vladimir Acatrini, președinte al Societății Bibliotecarilor Bucovineni. Cartea reprezintă o adevărată enciclopedie a monumentelor interbelice din județele Cernăuți, Hotin, Storojineț, Ismail și Cetatea Albă.

Donație către universitatea suceveană

La 17 februarie 2023 Biblioteca Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava a primit o valoroasă donație din partea Societății Bibliotecarilor Bucovineni din Cernăuți, constând în 4 cărți de Olga KOBILEANSKA, scriitoare de limbă germană și ucraineană, născută în Gura Humorului, Ducatul Bucovina, Austro-Ungaria, la 27 noiembrie 1863. De asemenea, fondul de carte al Bibliotecii USV s-a îmbogățit și cu volumul lui Iulian RUSANOVSKI, „Războiul Monumentelor: Monumente românești din nordul Bucovinei și sudul Basarabiei”, editat de Societatea Scriitorilor Bucovineni la finele anului 2022.

Comemorarea lui Epaminonda Bucevski la 180 de ani de la naștere

La 5 martie 2023, în Cimitirul Central din Cernăuți s-a făcut un parastas la 180 de ani de la nașterea renumitului pictor bucovinean Epaminonda Bucevski (1843, Iacobeni, județul Suceava – 13 februarie 1891, Cernăuți). Slujba de pomenire la mormântul pictorului a fost oficiată de părintele Cristofor Gabor de la capela mitropolitană. Manifestarea s-a desfășurat din inițiativa și cu sprijinul Societății Bibliotecarilor Bucovineni și Asociației cultural-sportive „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Noua Suliță.

Cinstirea memoriei lui Ciprian Porumbescu la 140 de ani de la trecerea în eternitate

Măști, 6 iunie 2023, la Cernăuți a avut loc o manifestare specială, organizată de Societatea Bibliotecarilor Bucovineni și Societatea

culturală „Valea Prutului” pentru a comemora împlinirea a 140 de ani de la trecerea în eternitate a celebrului compozitor Ciprian Porumbescu. Evenimentul a avut loc în Cimitirul central al orașului de pe strada Zelena, la Monumentul „Detrunchiatul” care ține loc de cruce de mormânt a neuitatului arboroșean Zaharia Voronca, frate de suferință cu Ciprian Porumbescu. În cadrul parastasului au fost pomeniți pionierii mediului asociativ românesc studențesc din Bucovina, membri ai Societății Academice „Arboroasa”, Zaharia Voronca, Gherasim Buliga (primul președinte al societății Arboroasa), Orest Popescu și Constantin Morariu. A mai fost pomenit și preotul Iraclie Porumbescu, tatăl compozitorului, pionier al literelor române din Bucovina istorică. Serviciul divin a fost oficiat de preacucernicii părinți Cristofor Gabor și Gheorghe Aroneț, care au rostit rugăciuni pentru odihna sufletelor acestor personalități de marcă. După încheierea parastasului, participanții au avut posibilitatea să participe la o excursie pe urmele lui Ciprian Porumbescu. Ghidul excursiei a fost istoricul Dragoș Olaru, bun cunoscător al locurilor legate de viața și opera compozitorului.

Activități de voluntariat pe timp de război

Din primele zile ale invaziei Rusiei asupra Ucrainei, Societatea a ieșit în sprijinul refugiaților din regiunile estice, afectate de război, spre a-i ajuta cu strictul necesar continuării vieții în noile condiții. Ea a primit de la diverse organizații nonguvernamentale, de la o mulțime de oameni cu inimă mare produse alimentare și de igienă. Unele au venit din România. Dintre prietenii și partenerii noștri în acele clipe grele s-au remarcat în mod special organizațiile „Rădăuțiul Civic” (președinte Luca Ciubotaru), „Mercy Corps”, „Care for Ukraine”. Am colaborat deosebit de activ și cu persoane separate, precum marele patriot al Bucovinei, Denis Ursachi, cu care am distribuit ajutoare umanitare prin satele românești Lunca, Movila, Satul Mare, Herța, Consticeni, Vancicăuți, Bahrinești, Ropcea,

Storjineț, Rosa, Ciudei, Pătrăuții de Jos ș. a. din regiunea Cernăuți. De asemenea, i-am ajutat pe refugiații din zonele de război, cazați la diferite cămine prin satele din regiune. Liceul din Bahrinești a primit un generator electric. Membrii Societății s-au deplasat la Costiceni (fostul raion Noua Suliță), unde, împreună cu membrii Societății culturale locale, „Valea Prutului”, au oferit mai multe cutii cu produse alimentare și saltele persoanelor vârstnice și celor ce necesită îngrijire specială. Printre beneficiarii acestor ajutoare s-au aflat, printre alții, sătenii Zinaida Smochină-Rotaru, poetă populară, și Vasile Petreni, pictor popular, care au primit cu bucurie aceste donații. Am mai distribuit produse și la instituțiile de învățământ din Cernăuți, în special, la Grădinița Mixtă „Grăurel”, la Gimnaziul „Alexandru cel Bun”, la Gimnaziul nr.2 (fosta școală nr.17) din suburbia Roșă Stâncă, la Școala Medie Nr. 10 de la Roșă. Nu am uitat nici de familiile ai căror membri au căzut pe câmpul de luptă. În total, de la începutul războiului, SBB a distribuit peste 7 tone de ajutoare umanitare.

Donații de carte către bibliotecile din regiune

Anul acesta, Societatea Bibliotecarilor Bucovineni și-a planificat furnizarea de carte românească, cu titlu de donație, către bibliotecile din regiune, în două etape. În prima etapă a campaniei de donație de carte românească, au intrat în fondurile bibliotecilor din localitățile cu populație românească în jur de 700 de volume, acoperind o gamă diversă de domenii și subiecte. Printre beneficiarii acestei etape se află Biblioteca publică din orașul Noua Suliță, Biblioteca publică „Gheorghe Asachi” din Herța, Biblioteca publică din Storjineț, Biblioteca din Prisăcăreni (comuna Suceveni), Biblioteca „Ion Chilaru” din Molnița (comuna Herța), Biblioteca

din Godinești (comuna Herța), Biblioteca din Mălinești (comuna Noua Suliță), Biblioteca școlară din Cireș (comuna Igești) ș.a. Această muncă o înfăptuim din anul înființării Societății (2017) până în prezent. Singuri nu am fost în stare să ne achităm onorabil de această datorie patriotică, dacă nu am fi avut alături sponsori români de calibrul Bibliotecii Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava (director prof. univ. dr. Sanda-Maria Ardeleanu) și al Bibliotecii „I. G. Sbiera” din Suceava (director dr. Gabriel Cărăbuș), cu care am semnat în 2020 un contract de parteneriat. La începutul celui de al doilea semestru al anului curent, Societatea Bibliotecarilor Bucovineni a demarat a doua etapă a campaniei sale de donații, care se va derula până la sfârșitul anului și se va finaliza cu distribuirea a circa 3000 de cărți în limba română către bibliotecile publice, dar mai cu seamă către cele școlare. Lectura este un factor esențial în dezvoltarea personală și profesională. Prin aceste donații ne străduim să aducem o contribuție semnificativă la promovarea educației și culturii românești în mijlocul comunității istorice din care facem parte.

Marin GHERMAN

Institutul de Studii Politice și Capital Social din Cernăuți la 5 ani de activitate

Institutul de Studii Politice și Capital Social (în engleză – The Institute of Political Studies and Social Capital) (IPSSC) este un centru analitic, înregistrat la Cernăuți ca ONG cu profil științific pentru desfășurarea unor cercetări în domeniul științelor politice, sociologiei, relațiilor internaționale și comunicării. Printre scopurile principale ale Institutului se află elaborarea unor recomandări practice și facilitarea acumulării capitalului social în spațiul transfrontalier Ucraina-România-Republica Moldova. În același timp, IPSSC mai are ca misiune promovarea culturii și a valorilor toleranței.

Un obiectiv important al Institutului de Studii Politice și Capital Social este, pe lângă cercetare, acumularea capitalului social și a încrederii între Ucraina și România ca stat membru al UE, dar și sprijinirea românilor de pretutindeni în misiunile lor identitar-culturale. Institutul își propune să studieze provocările și problemele cu care se confruntă comunitatea românească din Ucraina și să ofere recomandări instituțiilor competente.

În anii 2019-2024, Institutul de Studii Politice și Capital Social a realizat o serie de studii de sociologie și politologie, a editat cărți,

a organizat mese rotunde internaționale, bucurându-se, în acest sens, de sprijinul Fundației Moldova Institut Leipzig, acordat printr-un proiect („Multiculturalitate și toleranță în Bucovina”), derulat de Ministerul Afacerilor Externe al Germaniei. A fost organizată masa rotundă internațională „Ucraina – România – Republica Moldova: cercul prieteniei” în colaborare cu centre analitice și universități din statele vecine (2020).

Împreună cu Asociația Ucraineană a Cercetătorilor Educației din Kiev, Institutul de Studii Politice și Capital Social a realizat un proiect finanțat de Ministerul de Externe al Finlandei, „Intersecții educative: dialog cu minoritățile naționale din regiunile Cernăuți și Transcarpatia”, ale cărui rezultate au fost prezentate comisiilor din cadrul Ministerului Educației la Kiev. În 2020, a fost publicat un studiu monografic pe această temă. IPSSC a atras atenția comunității academice din Ucraina asupra necesității modernizării legislației ucrainene în domeniul asigurării drepturilor minorităților etnice. Un alt proiect realizat de Institut, „Construim poduri pentru a combate stereotipurile”, a fost finanțat de Universitatea St. Gallen din Elveția. Scopul acestor proiecte a fost să convingă opinia

publică din Ucraina că minoritatea română și maghiară nu sunt de acord cu Legea Educației și că solicitările acestor grupuri etnice trebuie să fie implementate în concordanță cu normele și standardele UE.

Institutul este format din experți și cercetători din regiunile Cernăuți și Transcarpatia, majoritatea cu doctorate sau masterate în științe politice, relații internaționale, istorie, pedagogie sau sociologie. Din colectivul Institutului fac parte: Marin Gherman, director și coordonator de proiecte, lector univ. dr. la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Sergiu Barbuța, președinte al Societății Culturale „Valea Prutului”, Mariana Belciuc, președintă a Asociației Cadrelor Didactice de Etnie Română din Regiunea Cernăuți, Vasile Barbuța, expert, Caterina Magas, masterand în relații internaționale la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava, Ruslan Fatula, analist politic.

Institutul de Studii Politice și Capital Social este partener al publicației *Veridica* (București). Săptămânal, demontăm narațiuni false și dezinformări ale Federației Ruse, ca metode de luptă informațională, specifice războiului hibrid. Experții IPSSC analizează la radio și la televiziunile din diverse state situația de securitate și provocările cu care se confruntă societățile din trilaterală Ucraina – România – Republica Moldova.

IPSSC este singurul centru analitic din Ucraina care realizează studii sociologice privind necesitățile și situația comunităților de români din cele trei regiuni. Membrii IPSSC publică studii în diverse reviste științifice internaționale. De exemplu, în „Analele Bucovinei” a apărut, în 2023, articolul „Evoluția presei de limba română din regiunea Cernăuți din ultimele două decenii” („Analele Bucovinei”, XXX, 1 (60), p. 325–329, Rădăuți – București, 2023). Au văzut lumina tiparului două broșuri care conțin rezultatele studiilor din cadrul unor granturi de cercetare, dar și volumul „Capitalul social în Ucraina și România. O nouă dimensiune a proceselor de integrare europeană” (Cernăuți, Editura Druk Art, 2022).

Necesități și așteptări ale românilor din Ucraina în perioada războiului

În 2022, IPSSC a desfășurat proiectul de cercetare „Comunitatea românească din Ucraina: necesități, așteptări și provocări în perioada războiului (barometru social)”, reprezentând prima analiză interdisciplinară a situației comunității românești din Ucraina în contextul războiului. Potrivit rezultatelor sondajului sociologic, limba română continuă să fie vorbită în Ucraina de către 92% dintre respondenți, membri ai comunității românești, iar starea financiară a vorbitorilor de limba română s-a înrăutățit după declanșarea războiului. Politica statului român față de Ucraina în contextul războiului cu Rusia este văzută foarte pozitiv sau pozitiv (43 și respectiv 26%) și doar 4-5% dintre respondenți consideră acțiunile României ca fiind fără niciun impact. Studiul poate fi citit pe pagina web a Institutului (institutepts.org)

O radiografie sociologică a tinerei generații în contextul războiului

În 2023 IPSSC a implementat proiectul de cercetare „Viitorul comunității românești din Ucraina – o radiografie sociologică a tinerei generații în contextul războiului”, finanțat de Departamentul pentru Românii de Pretutindeni din cadrul Guvernului României. Au fost realizate interviuri de tip *focus grup* în regiunea Cernăuți (Ucraina), județul Suceava (România), și în regiunea capitalei Bruxelles (Belgia), în scopul de a identifica necesitățile, așteptările, problemele și planurile de viață ale tinerei generații de români din Ucraina după declanșarea invaziei la scară largă a Rusiei împotriva statului ucrainean.

Majoritatea tinerilor români, indiferent de locul unde se află (la Cernăuți sau în afara Ucrainei), au menționat că sentimentul siguranței s-a schimbat în contextul războiului. În nesiguranță se simt tinerii care au rămas acasă, subliniind că se mai confruntă cu diverse probleme, precum sărăcia, înrolarea bărbaților în armată și stresul cauzat de război. Cu cât ne îndepărtăm mai mult de zona

frontului, cu atât sentimentul nesiguranței este mai mic. În același timp, grupul interviuat la Bruxelles a menționat că starea psihologică depinde și de situația rudelor rămase acasă.

Tinerii din cele trei regiuni își asumă identitatea etnică românească, precizând că sunt și cetățeni ucraineni. Majoritatea participanților la interviul de tip *focus grup* a menționat că vorbește cu copiii/rudele lor în limba română. Evenimentele politice din Ucraina, inclusiv războiul, sunt văzute prin prisma suprapunerii identitare: etnic român / cetățean al Ucrainei.

Tinerii din regiunea Cernăuți și din regiunea capitalei Bruxelles își doresc terminarea rapidă a războiului, neexistând vreun interes față de modul cum se va produce acest proces. În cazul tinerilor români din Cernăuți, este vizibilă o oboseală de război tot mai profundă, care generează o anumită indiferență față de aspectele procesuale și de fond ale încheierii războiului. Doar grupul de tineri aflat în județul Suceava a menționat că și-ar dori ca Ucraina să elibereze toate teritoriile ocupate de Rusia, dar a adăugat că acest lucru ar putea să nu fie posibil.

Există o serie de așteptări de la statul ucrainean care sunt comune pentru tinerii aflați în diverse state în perioada războiului din Ucraina: schimbarea atitudinii față de minoritățile naționale, oferirea dreptului la studiu integral în limba maternă cu păstrarea orelor de limba ucraineană, urgentarea procesului de căutare a unor soluții de pace în războiul cu Rusia, combaterea corupției. Studiul poate fi citit pe pagina web a Institutului

Comunitatea românească din Cernăuți, Transcarpatia și Odesa. Barometru social 2024

În 2024, IPSSC derulează proiectul de cercetare „Comunitatea românească din Cernăuți, Transcarpatia și Odesa. Barometru social – 2024”. Obiectivul proiectului finanțat de Departamentul pentru Românii de Pretutindeni al Guvernului României este de a identifica așteptările, atitudinile, necesitățile etnicilor români din Ucraina în cel de al treilea an de război.

IPSSC sondează opinia reprezentanților comunității românești din trei regiuni: Cernăuți, Transcarpatia și Odesa. Grupul țintă al studiului este reprezentat de elita intelectuală, economică, culturală, politică și confesională a românilor din Ucraina.

Studiul se bazează pe metode cantitative (chestionar online) și calitative (interviu structurat), iar informațiile sunt colectate cu ajutorul partenerilor instituționali din cele trei regiuni.

Dimensiunile orientative ale cercetării sunt: aprecierea de către etnicii români a schimbărilor legislative în domeniul minorităților naționale, introduse în 2023, la solicitarea UE și a unor state membre UE; climatul social-politic național și regional; dimensiunea asociativă românească din Ucraina; problemele cu care se confruntă ONG-urile și sursele de finanțare ale acestora etc.; tensiunile confesionale; distanța socială între comunitatea românească din Ucraina și autoritățile de la București sau de la Kiev; noile problemele cauzate de invazia, pe scară largă, a Rusiei; modalitățile de creștere a gradului de implicare civică a etnicilor români și de încurajare a cooperării și solidarității în mediul asociativ românesc din Ucraina; distanța etnică, toleranța și tensiunile specifice fiecărei zone locuite de români. Proiectul își propune să identifice necesitățile și percepțiile sociale ale comunității românești după doi ani și jumătate de război în Ucraina.

În perioada anilor 2022-2024 au avut loc mai multe evenimente importante, precum lansarea negocierilor de aderare a Ucrainei la UE, modificarea legislației în domeniul minorităților naționale, renunțarea de către Kiev la glotonimul de „limbă moldovenească”, inițiativa BOR de a înființa o structură bisericească în Ucraina, noi valuri de mobilizare în armata ucraineană, depopularea unor localități, realizarea de noi proiecte finanțate de București sau UE în cele trei regiuni cu populație românească. Toate aceste procese social-politice necesită o profundă analiză sociologică pentru a oferi decidenților politici, dar și mediului academic, o imagine actualizată a situației vorbitorilor de limba română din Ucraina.

Maria TOACĂ-ANDRIEȘ

Preluând firele de la Doamnele Române de odinioară, continuăm să țesem istoria neamului

Organizația neguvernamentală „Societatea Doamnelor Române” este o asociație tânără, aflată la început de cale. La 1 iunie 2022, ea a fost înregistrată ca persoană juridică ucraineană. Obiectivele de bază ale Societății sunt realizarea și protejarea drepturilor femeilor de etnie română din regiunea Cernăuți, satisfacerea intereselor sociale, economice, comunitare, în special culturale și educaționale. În condițiile actuale, extrem de neprielnice dezvoltării spirituale și păstrării identității naționale, e foarte important rolul familiei, îndeosebi al mamelor, la educația copiilor în spirit național, la altoirea dragostei de limba română, la valorificarea și perpetuarea datinilor, a tradițiilor meșteșugărești etc. Deja pe lângă Societate a fost înființat un colectiv vocal, „Vocea neamului” cu sediul la căminul cultural Ostrița-Mahala (conducător artistic Elena Nandriș). Noua formațiune își propune să continue tradiții vechi ale Societății Doamnelor Române din Bucovina, înființată încă pe timpul Austriei, în anul 1894, având în frunte personalități cu nume de rezonanță în societatea bucovineană de atunci: Eufrosina Petri-no-Armis, Elena Popovici Logothetti, Sofia Ștefanovici, Victoria Stârcea, Maria Grigorcea, Ștefania Hurmuzachi, Agripina Onciul ș.a. Aflată sub direcția și îndrumarea Societății pentru Literatură și Cultura Română în Bucovina, Societatea Doamnelor urmărea să îmbine lupta pentru emanciparea femeii cu lupta de eliberare națională a românilor din Austro-Ungaria.

Având drept model activitatea reuniunilor de femei din Transilvania, Societatea și-a creat

o primă filială la Suceava, apoi alte 26 filiale pe întreg cuprinsul Bucovinei. Ca urmare a strângerii unor importante fonduri, a fost inaugurat, în toamna anului 1896, Internatul de fete române din Cernăuți, unde 88 de eleve puteau beneficia, în fiecare an, până în ajunul primului război mondial, de „o creștere națională și de o instrucțiune” care să le înlesnească, „pentru viitor, traiul de toate zilele”. O secțiune a Societății antrenase peste 400 de femei de la țară în realizarea de țesături și cusături originale românești, comercializate la Viena, Berlin și Londra, cu ajutorul Asociațiunii din Viena pentru propagarea industriei casnice femeiești. În 1898, sub patronajul Societății, și-au deschis porțile o „școală populară pentru fete” cu limba de predare română, două aziluri de copii nevoiași (între 3 și 6 ani), un atelier de croitorie și un atelier de confecționare a veșmintelor bisericesti. Societatea și-a sporit mereu fondurile prin obținerea de donații generoase, dar și prin banii adunați de la serbările și bazarurile pe care le organiza.

Revistele „Familia”, „Gazeta Transilvaniei”, cu suplimentul „Foaie pentru minte inimă și literatură”, „Unirea Femeilor Române de la Iași”, „Viitorul Româncelor” au informat permanent opinia publică despre adunările și preocupările asociațiilor de femei din Bucovina și au găzduit în paginile lor articole și studii consacrate problematicii feministe, care suplinau astfel lipsa unei publicații de profil.

După 1918, Societatea Doamnelor din Bucovina a aderat la Uniunea Femeilor Române din România Mare. Dar până atunci, deși încă

nu fuseseră întrunite într-o societate națională, doamnele române din Bucovina au contribuit cu daruri la Marea Serbare de la Putna din 15 august 1871, unde Eminescu și prietenii săi din „România Jună” adunaseră români din toate provinciile înstrăinate. Organizatorii au lansat către doamnele din Bucovina un apel să pregătească broderii pentru învelirea urnei de argint, umplută cu pământ adus din toate provinciile ocupate, care urma să fie depusă la mormântul Sfântului Voievod. Cu fonduri strânse de Elena Istrati, doamnele din Bucovina, au realizat una din broderii. A doua broderie a aparținut doamnelor din București, însuflețite de Maria Rosetti. Simbolul epitafului dăruit de Doamnele române din Bucovina noi l-am luat ca siglă a Societății noastre de astăzi.

Un alt episod din nobila activitate a surateilor noastre de odinioară este legat de arestarea lui Ciprian Porumbescu și încarcerarea compozitorului în închisoarea din Cernăuți, după ce Societatea patriotică a studenților români, „Arboroasa” (1875-1877), fusese desființată, în noiembrie 1877, de autoritățile austriece. Aflăm dintr-o scrisoare a Mărioarei Porumbescu din 21 septembrie 1931 către Leca Morariu (unul din cei mai fideli cronicari ai ilustrei familii), că doamne aristocrate, dar și simple românce din Cernăuți, în răstimpul cât Ciprian a stat încarcerat în penitenciarul din Cernăuți, îi trimiteau zilnic mâncăruri și vi-

nuri dintre cele mai scumpe. Un lucru lăudabil venit din parte societății feminine, chiar dacă gestul lor caritabil, pornit din mare dragoste pentru muzica compozitorului, nu l-au salvat de la moarte, prima vărsare de sânge Ciprian căpătând-o chiar în celula rece, despre care sora sa scria: „Ce folos (adică din mâncărurile alese, n.n.)! Pe lângă geamul celulei intra zăpada și frigul. Și aerul cel stricat din celulă i-a zdrobit sănătatea.”

A trecut aproape un secol și jumătate de la acel trist eveni-

ment. Dar e un stimul pentru tânăra Societate „Doamnele Române” de astăzi de a urma exemplul celor de până la noi în înmulțirea faptelor bune. Suntem recunoscătoare doamnei Consului General al României, dr. Irina Loredana Stănculescu, pentru încrederea acordată de a-i fi parteneri la marcarea Anului Ciprian Porumbescu (2023) la Cernăuți.

În perioada interbelică, Doamnele Române din Cernăuți au organizat diverse sărbători, baluri cu menire caritabilă, adunând fonduri pentru copii orfani, pentru categorii defavorizate. Iată o informație din „Glasul Bucovinei”, despre trecerea prin Cernăuți a regelui Ferdinand și a reginei Maria, într-o zi de sâmbătă, 23 iunie 1923: „Strigătele de ura nu mai contesc. Apoi în timp ce Suveranul trece în revistă compania de pe peron, M. S. Regina se duce la grupul de doamne, care sunt prezentate Reginei de către d-na ministru Nistor. Cu același zâmbet pe buze și cu o grațioasă înclinare din cap, Suverana dă cu fiecare doamnă mâna, pe care fericitele o sărută cu emoția celei mai curate bucurii...”. În volumul lui Mircea A. Diaconu, „Cernăuți. Obiecte pierdute”, găsit mai multe informații despre activități culturale și de binefacere desfășurate de Societatea „Doamnele Române”, precum următoarea știre: „Reuniunea femeilor Române aranjează Duminică, 22 Aprilie c., la orele 5 d.m., în Casa Germană, un ceai dansant-artistic. Partea artistică are următoarea programă: Balet de

copii, intermezzo olandez, dansul zarzavaturilor, pantomima turcească și dansuri moderne. Sărbarea va fi una din cele mai frumoase. S-au făcut cele mai mari pregătiri ca lumea să petreacă plăcut. Doamnele române au grijă ca un bufet bine asortat să stea la dispoziția publicului. Venitul sărbării este destinat pentru un frumos scop: clădirea școlii profesionale. Publicul este rugat stăruitor să participe, pentru că prin aceasta, pe de o parte, contribuie la ținta frumoasă urmărită de doamnele române, iar, pe de altă parte, are prilejul să petreacă bine.”

Exemplul de mai sus l-am expus nu doar ca oglindire a activității doamnelor române din Cernăuți, ci și ca dovadă a continuării în activitatea noastră de astăzi a obiectivelor propuse de înaintașele noastre. Or, s-au găsit voci care ne-au reproșat că în derularea proiectelor noastre culturale ne abatem de la statut, că nu ne îndeplinim menirea și că altele ar trebui să ne fie prioritățile. Nici pe departe nu intenționez să intru în polemică. Cine are obiecții în această privință n-are decât să arunce o privire la statutul Societății, înregistrat în 2022, și se va convinge că orice activitate (spectacole de popularizare a valorilor muzical-literare, editare și lansări de carte și CD-uri, întâlniri cu personalități ale scrisului și muzicii românești, târguri caritabile, proiecte orientate către creșterea românească a copiilor de vârstă școlară, cultivarea bunelor maniere la adolescenți – toate aceste obiective sunt incluse în statutul Societății.

Imediat după constituire, înainte de data înregistrării oficiale, Societatea ”Doamnele Române” a purces la organizarea, la 25 decembrie 2021, a sărbătoririi Crăciunului românesc (în regiunea Cernăuți se sărbătorește pe stil vechi, la 7 ianuarie), organizând, între timp, un grup artistic, Trio Vocal „Doamnele din Bucovina” (Elena Nandriș, Iulia Todorean, Carolina Jitaru), cu în repertoriu de cântece populare și cântece folk pe versurile poezilor bucovineni contemporani. Obiectivul principal al grupului este popularizarea pieselor folclorice specifice zonei și a creației poetice a scriitorilor din nordul și sudul Bucovinei.

Două din membrele grupului, Elena Nandriș, și folkista Carolina Jitaru, au oferit un minispectacol participanților la întâlnirile de la Cernăuți și Suceava ale cenaclului ”Mașina cu poezi”. La 15 septembrie 2022, împreună cu Editura „Glasul Bucovinei” (director, regretata doamnă Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei Române), am organizat o interesantă lansare de carte, în cadrul căreia au fost prezentate volume și reviste editate de Editura Nicodim Caligraful, Mănăstirea Putna, printre autorii cărora se află și președinta Societății „Doamnele Române”. La 27 septembrie 2022, de ziua nașterii regretatului poet Vasile Tărățeanu, membru de onoare al Academiei Române, Societatea Doamnelor Române a organizat în incinta Palatului Național al Românilor din Cernăuți, o manifestare dedicată acestei marcante personalități din nordul Bucovinei, la care au participat membri ai comunității, reprezentanți ai mass-media, Consulul General al României la Cernăuți, dna Irina Loredana Stănculescu, și stăreța Mănăstirii Voroneț, stavrofora dr. Gabriela Platon. Împreună cu Societatea ”Golgota” a românilor din Ucraina, Societatea Doamnelor Române are grijă de mormântul Aglaei Drogli, sora mai mică a lui Mihai Eminescu, înmormântată în Cimitirul Vechi din Cernăuți.

În măsura posibilităților dictate de condițiile actuale ale stării de război în Ucraina, Societatea noastră urmează exemplul Doamnelor de odinioară, îndreptându-și atenția către femeile de la țară, unde se păstrează duhul tradițiilor, specificul național și unde încă mai există școli cu predarea în limba română. Unul din obiective este de a face cunoscut tinerei generații modul tradițional de trai al românilor și a-i arăta care este istoria noastră națională pe care ea nu o învață la școală. Pentru realizarea acestor obiective, Societatea și-a format o bază materială asigurată prin proiectul finanțat de DRP în anul 2022. Însă nu ne-am oprit la cele realizate. Din 2022 și până în prezent am desfășurat o suită de activități culturale orientate la stimularea interesului pentru valorile românești, cultivarea dragostei pentru limba română. Pornind de la faptul că tineretul

poate fi interesat și atras prin mijloace distractive, cum sunt spectacolele muzicale, serile dansante, karaoke, ne-am propus să popularizăm valorile naționale prin creația poezilor bucovineni pusă pe note muzicale. În 2023, în baza proiectului „Poezia din nordul Bucovinei pe strune de chitară”, am lansat un CD cu 15 melodii ale cantautoarei Carolina Jitaru, vicepreședintă a Societății.

De la data înregistrării, 1 iunie 2022, Societatea Doamnelor Române, a implementat patru proiecte, iar pe lângă acestea a mai desfășurat o suită de activități. Însă nici o activitate de până acum nu s-a bucurat de o atât de mare popularitate ca realizarea acestui proiect. E meritul interpretei Carolina Jitaru, dar și al buneii organizări în echipă. Pe parcursul derulării proiectului am difuzat discuri în școlile cu limba română de predare spre a fi folosite la orele de literatură română, la cenecluri și întruniri literare. Iar după încheierea proiectului, am prezentat spectacole (pe cheltuiala Societății) în mai multe școli din comunele Ciudei (localitatea Igești), Voloca, Mahala, Carapciu pe Siret, Herța, suburbia Horecea ș.a. Invitațiile vin din toate părțile, și răspundem la ele pe propriile cheltuieli. Tot în afara proiectului am lansat CD-ul și în România, la Biblioteca Bucovinei „Ion Sbiera”, Suceava, la Liceul „Nicu Gane” în Fălticeni, la Festivalul de romane „Crizantema de Aur” de la Târgoviște, la Festivalul „Ion Grămadă” din orașul Fundul Moldovei. În Republica Moldova am concertat la salonul muzical al Bibliotecii Naționale și la Biblioteca OVIDIUS din Chișinău. La toate întâlnirile am promovat finanțatorul – DRP. Pretutindeni în regiunea Cernăuți, dar și peste hotarele Ucrainei, pe lângă CD-ul Carolinei Jitaru, am lansat și volumul „Veșnic adăpost al ființei noastre” (prezențe eminesciene la Cernăuți, autor Maria Toacă-Andrieș), volum finanțat de DRP în 2022, în cadrul unui proiect al Societății „Golgota”. De asemenea, în școlile din regiunea noastră am fost însoțiți și de câțiva poeți bucovineni, ale căror versuri au fost puse pe note și cântate pe CD.

La toate spectacolele au fost difuzate și revistele „Prichindeii” (redactor-șef Vitalie

Zăgrea), „Recreația Mare” (redactor-șef Marina Șapcă) și săptămânalul „Monitorul Bucovinean” (redactor-șef Nicolae Șapcă), editate cu susținerea financiară a DRP. Menționăm că la spectacolele prezentat în școli a fost mereu prezentă Consulul General al României la Cernăuți, dr. Irina Loredana Stănculescu. Proiectul a impulsionat interesul pentru creația poetică, stimulând râvna copiilor față de cititul cărților. Personalități de prestanță, ca dr. Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei Române, a apreciat suita noastră de spectacole literar-muzicale drept o importantă caravană culturală pentru afirmarea limbii române în școlile din localitățile cu populație românească. La spectacole, copiii au cântat în cor versurile lui Nicolae Șapcă „Imn Limbii Române” (piesă inclusă pe CD), au recitat poezii și au prezentat mini-spectacole.

În anul 2022, într-un termen foarte restrâns (octombrie-noiembrie), Societatea „Doamnele Române” a implementat cu succes un proiect de amploare „Pas cu pas, ȧesem istoria neamului”, pe linia de finanțare DRP, deschizând trei ateliere de artefact ale copiilor din localitățile Mahala, Probotești și Cernăuți. Proiectul a fost finalizat cu succes, având o continuare benefică, mai ales, la Probotești. La început de februarie, copiii participanți la proiect ne-au invitat la un *master-class* de confecționare a măștișoarelor, pe care le-au dăruit participanților la sărbătoarea Măștișorului, organizată de „Doamnele Române” la Cernăuți, în ajunul sărbătorii, 26 februarie 2023, în parteneriat cu Societatea „Mihai Eminescu”. În ianuarie, Societatea a organizat trei evenimente calendaristice importante: sărbătoarea Unirii Principatelor române, comemorarea profesorului Aron Pumnul și deschiderea Anului Ciprian Porumbescu.

Aceste activități au fost reflectate pe portalul (site-ul) Societății, în pliante, într-o broșură și în presa scrisă din reg. Cernăuți. În perspectivă, „Societatea Doamnelor Române” își propune următoarelor obiective: susținerea și promovarea creativității membrilor Organizației, popularizarea folclorului autentic prin organizarea de spectacole cu an-

samblul „Vocea neamului”; organizarea unui teatru pentru copii, care să însceneze povești din creația populară, și a unor lecturi care să trezească gustul copiilor pentru creația artistică; vernisarea unor expoziții non-profit în scopul stimulării activității de creație a membrilor Organizației; inaugurarea, în parteneriat cu alte asociații, a unor ateliere de creație pentru popularizarea lucrului manual, participarea la organizarea concursurilor de măiestrie culinară ș.a.

În continuare, vom descrie selectiv câteva evenimente organizate de Societate.

Laudă rostirii românești

Cu o carte în mână și cu mai multe în față, doamna Alexandrina Cernov, doctor în filologie, membru de onoare al Academiei Române, redactor șef al revistei „Glasul Bucovinei”, director al Editurii „Alexandru cel Bun”, de care ne-am despărțit subit la sfârșitul primului semestru al anului curent, și-a sărbătorit la 25 noiembrie 2023 jubileul de 80 de ani în mijlocul mai multor generații de foști studenți pe care i-a dascălit de-a lungul unei bune jumătăți de secol, în calitate de lector al Catedrei de Filologie Română și Clasică a Universității din Cernăuți. Dar și mulți alți admiratori, care nu i-au fost studenți, o consideră îndrumătoare pe calea dreaptă a desăvârșirii spirituale și vorbirii corecte. „Niciodată nu m-am gândit că sunt atât de importantă”, a suspinat melancolic a bucurie, după felicitarea primită din partea doamnei Consul General al României la Cernăuți, Irina Loredana Stănculescu, și demonstrarea peliculei „Alexandrina Cernov, dialoguri sentimentale la ceas aniversar” (proiect al Asociației Pro Bucovina, susținut de Departamentul pentru Românii de Pretutindeni), filmul fiind urmat de o avalanșă de momente elogioase. Toți cei care și-au exprimat sentimentele de considerație, de la studenții din prima grupă cărora le-a fost îndrumătoa-

re (echivalentul, pe timpul sovieticilor, al dirigintei de clasă din învățământul secundar) și până la recenții absolvenți ai facultății, au menționat mai întâi de toate dicția românească a sărbătoritei, numind-o maestru al cuvântului frumos rostit. Pe bună dreptate, aniversarea ei la vârsta de 80 de ani a fost o sărbătoare a cărții și a limbii române. Așa am prevăzut că trebuie să fie când, cu fosta studentă a sărbătoritei, Carolina Jitaru, am conturat ideea, luând pe seama Societății „Doamnele Române” desfășurarea evenimentului. Ne-am implicat și la realizarea filmului din proiectul lui Nicolae Haucă, în colaborare cu președintele Societății „Golgota”, Vasile Rauț. Picătură cu picătură, cu prinosul mai multor persoane implicate, am invitat-o pe principala noastră doamnă să sărbătorim împreună la Palatul Național, străduindu-ne să creăm o atmosferă de căldură și sinceritate sufletească. Surprizele s-au revărsat abundent din partea celor care au răspuns chemării noastre. Simbolic, a inaugurat momentul aniversar „Glossa” eminesciană, cântată de Carolina Jitaru, melodia încolțind în sufletul de muzician al interpretei, probabil, încă din timpul studenției, când conspecta prelegerile profesoarei Alexandrina Cernov.

Nu putem opri timpul, nu putem întoarce din drum nici măcar o clipă din toate cele mai minunate pe care le-am dori să nu treacă, așa cum presupun că și-ar fi dorit jubiliara noastră. Dar putem dăruie bucurie oamenilor care merită mult mai mult decât suntem în stare să dăruim. Am avut grijă să nu fim patetici,

să nu se întâmple cum am auzit-o glumind pe doamna profesoară: „Uneori laudele răsună ca la ceremonia conducerii pe ultimul drum”. La noi laudele au răsunat ca la început de drum, căci orice nou însemn pe răbojul anilor este un început de drum. Doamna academician Alexandrina Cernov, cu faptele de zidire românească lăsate în urmă, mai avea și mult lucru înainte, cum îi dădu de grijă discipola sa, conf. univ. dr. Cristina Paladean, șefa Catedrei de Filologie Română și Clasică a Universității din Cernăuți. Amintind de cei 50 de ani consacrați Catedrei, 30 – revistei „Glasul Bucovinei”, Cristina i-a sugerat că și colecția „Destin bucovinean”, în patru volume, trebuie s-o ducă până la al treizecilea volum. Și prof. dr. Felicia Vrâncean, deși nu i-a fost studentă, recunoaște că a învățat și continuă să preia experiență de la distinsa profesoară.

Crezul Alexandrinei Cernov, „Important e să lași în urmă continuatori”, și-a găsit expresie vie în filmul la care a osârduit un student de mai demult, Vasile Rauț. Exemplu viu de continuatori sunt cei care stau astăzi în fruntea Societății pentru Cultura și Literatura Română „Mihai Eminescu”, Cernăuți, – președintele Vasile Băcu, vicepreședinții Nicolae Șapcă și Gheorghe Ungureanu, poeți bucovineni. Dar și soțiile lor, Ancuța Băcu, Marina Șapcă, Ina Ungureanu sunt fostele ei studente, care nu pur și simplu predau limba și literatura română ca obiect din programa școlară, ci altoiesc deja de mulți ani dragostea de graiul matern elevilor din școli. Un exemplu excelent ne vine de la Probotești, de la profesoara de limba română Tatiana Tutunaru-Bârză, care mărturisește că o admira pe Alexandrina Cernov de la vârsta de șapte ani, acest nume fiindu-i cunoscut de la mama sa, care era învățătoare. Profesoara de la Probotești a venit la jubileul îndrumătoarei cu trei elevi, cel mai mic oferind drept dar duioasele versuri ale lui George Sion „Mult e dulce și frumoasă, limba ce-o vorbim...”. De la Mămăliga, de asemenea, a venit o frumoasă familie de pedagogi, crescuți la izvoarele limbii române – soții profesori Ina și Ghenadie Ionițoi. Acest cuplu a adus și un scump juva-

ier, pe fiica lor Alexandrina, studentă la Liceul de Arte, o voce ce ne face să credem că la baștina Carolinei Jitaru fetițele se nasc cu stea în frunte. Jubileul Alexandrinei Cernov ne-a oferit prilejul întâlnirii cu talentații copii de la Căminul cultural de la Ostrița Mahala – Vasile Bujenița, Pavel Cornuța, duetul Eliza Dubet și Elmira Nandriș, însoțiți de mamele lor, de șeful Căminului, Dumitru Zaidel, și de soția sa Olga, bibliotecară, care, la începutul războiului, în lipsa unui spațiu la Cernăuți, a găzduit biblioteca revistei „Glasul Bucovinei”, circa 5 000 de volume. Dorul doamnei Alexandrina de biblioteca evacuată i-a fost îndulcit de tortul cu vișine adus de la Ostrița-Mahala. Au mai îndulcit-o și cuvintele și darurile pe care i le-au adus profesoara Viorica Stan din București, jurnaliștii Vitalie Zâgrea și Vasile Carlașciuc, echipa de la Radio Ucraina Internațional, ziarista Felicia Toma de la „Zorile Bucovinei”, prof. Larisa Jar, Aurica Broască, fostă secretară a Societății „Mihai Eminescu”, arhivista Maria Guțu. Au înduioșat-o imaginile de familie încredințate Carolinei de nepoata Irina, derulate pe ecran în acompaniamentul pianistei Lilia Holomeniuk, cântecul dăruit de Natalia Proțiu, colaboratoare a editurii „Alexandru cel Bun”, dar mai ales nostalgica plimbare de la toamnă spre iarnă, doinită de Gheorghe Puiu.

Un curcubeu de cântec și poezie pe cerul lui Dragobete

Înainte gingașului Mărțișor venit de la strămoșii daci, ne vine zeul tinereții și al iubirii, Dragobetele, numit și feciorul babei Dochia. Cu atâta cât suntem și cât ne lasă inima să sărbătorim în zile triste de război, „Doamnele Române” și-au invitat conaționalii la sărbătoarea lui Dragobete din 24 februarie curent, căci nu trăim numai cu necazurile prezentului cauzate de ororile agresiunii dușmanului. Adunându-ne la Palatul Național sub optimista cântare, preluată de la poetul Adrian Păunescu, „Și totuși există iubire...”, vocea măiastră a Carolinei Jitaru a revărsat năvalnicul torent al dragostei supreme pentru tot ce prețuim și iubim.

E și iubire, e și blestem în aceste zile, însă, măcar pentru câteva ore ne-am dorit să trăim povestea binelui și armoniei sufletești. Și ea, generoasa poveste, a debutat cu „Vocea neamului” din Mahala, ansamblul Elenei Nandriș, din tinere neveste, mame ale „Urmașilor lui Ștefan”, acompaniate la acordeon de muzicantul Andrei Bujeniță și, la vioară, de tânărul Alexandru Nandriș. E ca o vestitoare a primăverii această înaripare de voci, un dar al „Doamnelor Române” adus pe altarul Dragobetelui. Ansamblul a fost înființat de Filiala Mahala a Societății „Doamnele Române”. Astfel, noi, ca organizatoare, am întregit sărbătoarea cu cântecul, iar Societatea pentru Cultura și Literatura Română „Mihai Eminescu”, avându-i în frunte pe poeții Vasile Bâcu, Nicolae Șapcă, Gheorghe Ungureanu, și-a acordat lira în registrul poeziei de dragoste. Dragobetele nostru dacic nu putea trece nici peste comora cea mai scumpă a neamului – limba maternă. Vasile Bâcu s-a referit la o recentă conferință online cu Kievul, după care a rămas impresionat de realizările minorității maghiare în privința înființării unui Institut cu predarea în trei limbi – maghiară, ucraineană și engleză. În acest context, el a amintit că, în timpul vieții profesorului Grigore Bostan, șef al Catedrei de Filologie Română și Clasică, a existat și la Cernăuți o inițiativă similară, rămasă, cu părere de rău, la nivelul viselor neîmplinite. Dacă n-am reușit în acest domeniu, măcar să ne ținem de tradițiile noastre, să nu ne luăm după cele străine și să rămânem români până la capăt, a ținut să accentueze poetul Vasile Bâcu, atenuându-și seriozitatea cu stilu-i glumeț-binevoitor al epigramelor dedicate eroului sărbătorii, unui Dragobete întrupat de bărbații zilelor noastre.

Cum reușim să fim români – până la capăt sau măcar pe jumătate – ne-au dovedit împătimitii de poezie, poeți premiați, cântați, cum se manifestă de la o vreme Nicolae Șapcă sau care păstrează discreția, cum îl știm pe Gheorghe Ungureanu. Oricum, toți trăitorii în sublimul cuvântului artistic, ființe

romantice care visează și vorbesc în versuri, au fost ascultați cu drag – Gheorghe Bodnariuc, Vasile Carlașciuc, Sofia Roșca, pentru care fericirea e un mare lux, Dumitru Zaidel, Tatiana Golciuc, Natalia Proțiu, care a dat glas duios și versurilor eminesciene din „Ochiul tău iubit”. Cristina Tărățeanu a găsit câteva versuri de dragoste în apanajul de poezie patriotică a tatălui ei, mult regretatul poet Vasile Tărățeanu. Profesorul Dorin Misichevici ne-a bucurat cu un pasaj din proza sa. N-a lipsit dintre cei plecați pentru totdeauna, decanul slovelor din *Arminden cu heruvimi*, Mircea Lutic, cântat de Carolina Jitaru. Am văzut și cum plâng bărbații, atunci când Carolina a citit poemul lui Vasile Bâcu – „Din salonul de reanimare”... Am văzut și cum ar putea cânta bărbații, atunci când Carolina a revărsat răscolitor melodia „Sărutul tău”, iar autorul versurilor, sonetistul Nicolae Șapcă, îngâna visător cuvintele. La final am avut surpriza de a vedea aieva curajul unui Dragobete contemporan, care a cutezat să se privească în „Oglinda clipelor” și să cânte pe versurile lui Grigore Vieru, alături de consacrata Carolina, astfel sărbătoarea lansând, împreună cu „Vocea neamului”, și un duet nou-nouț. Le zicem într-un ceas bun amândurora. Și, dă Doamne, să se îplinească dorința exprimată de Nicolae Șapcă, unul din fondatorii și membrii vestitului cor „Fii Arboroasei”, care își vede cântăreții arboroseni într-o îmbrățișare de cântec cu doamnele „Vocii neamului”. Mai ales, crede iordăneșteanul Nicolae Șapcă, s-ar potrivi să cânte împreună „De la Cernăuți la vale”. Începând cu acest popular cântec, debutul lor a fost încoronat de un repertoriu original, ce include piese culese de la bătrânii satului, care numai la Mahala răsuna odinioară, ca, bunăoară, piesa „La cișmele, pe-nserat”. Ca solistă s-a evidențiat Mariana Grigorciuc, un exemplu viu al rezultatului muncii conducătoarei artistice Elena Nandriș cu tinerele talente. Surprinzător de plăcută a fost prezența Consulului General al României la Cernăuți, Irina Lo-redana Stănculescu, împreună cu o delegație

din România care, în drum din capitala Ucrainei, s-a oprit și la Cernăuți. Oaspeții, promotori activi ai proiectelor de ajutorare a Ucrainei, printre care generalul de brigadă Marius Patrichi, omul politic Gheorghe Scutaru, au fost întâmpinați de „Vocea neamului” cu melodii ce ne reprezintă ca români din Bucovina.

Îndemn la binefaceri pentru un zâmbet pe fața celor întristați

Ca să ne fie viața dragă, să ne simțim fericiți și să avem pentru ce trăi trebuie să ne ajutăm aproapele, să dăruim bunătate. Cei cu sufletele curate, copiii, ne îndeamnă la fapte creștinești pentru purificare și înălțare spirituală, lucrări ce se cer făcute cât mai des, nu doar în timpuri grele, ca acestea pe care le trăim acum în Ucraina, și nu numai în Postul Mare. Iar lucrurile prind suflet când se pune dragoste curată în ele.

La 12 aprilie 2024, timp de câteva ore, la Palatul Național al Românilor din Cernăuți, am trăit momente de purificare prin cuminierea cu fărâme din frumosul românesc, datorite de la inima copiilor din satul Probotești și comuna Mahala. Inițiativa lor de a-și aduce la Cernăuți lucrări din creația proprie pentru o acțiune caritabilă și-a găsit susținere din partea Societății „Doamnele Române”, care îi patronează de mai multă vreme. Ne-a dat Dumnezeu norocul de a-i avea prieteni, de a fi împreună la cele mai frumoase activități și a realiza câteva proiecte de creștere românească la care au fost antrenați și elevi de la Liceul nr.1 Boian-centru, precum și de la cel cu predarea în limba română, „Alexandru cel Bun”, Cernăuți. Ne-am bucurat să le vedem la manifestarea noastră pe profesoara Cristina Nelic din Boian, împreună cu fiica și fiul ei, pe profesoarele Ancuța Băcu și Larisa Jar de la Liceul din Cernăuți, care au ales să cumpere câte o păpușă-româncuță din colecția expusă de micii meșteri mâini-de-aur din Probotești. Împreună cu semenii din comuna Mahala, care au împodobit sala cu creația lor de la orele cercului de artă plastică, proboteștenii au improvizat un anturaj de poveste. Lumea adu-

să de ei este fragilă și gingașă, asemenea vârstei lor, mică la stat, dar mare la suflet. Treptat crâmpeliul de miracol se micșora, invitații noștri grăbindu-se să cumpere din păpușile minunate și prețioase datorită ținutei lor vestimentare. Fiecare prin detaliile, la prima vedere mărunte, poartă personalitatea copilului care i-a însoțit viața, dar și a familiei în care crește acest copil, căci arta confecționării costumelor populare pentru păpuși s-a înrădăcinat la Gimnaziul din Probotești datorită legăturii cu bunicile-meșterițe. Una din ele, Maria Crihan l-a „molipsit” de această „boală” și pe nepotelul Artemie. Băiatul croșetează cu pasiune împreună cu colegile de clasă. Bunicuța Maria și-a însoțit nepotelul la manifestarea de la Cernăuți, având grijă ca băiatul să apară bine aranjat în poze.

Bucuroasă de întâlnirea cu ei a fost doamna Consul General al României la Cernăuți, Irina Loredana Stănculescu, așteptată și apropiată copiilor din regiunea noastră, îndeosebi celor din Probotești, cu care a lucrat împreună la o șezătoare de țesere a istoriei neamului. O păpușă îmbrăcată de ei în costum național a fost botezată Irinuca, pentru că doamna Consul General i-a croșetat o trăistută în care să-și adune numai bucurii. Și la acțiunea caritabilă organizată la Cernăuți a făcut o donație substanțială în beneficiul unui copil orfan de mamă din Probotești. Dar și cântările „Urmașilor lui Ștefan”, precum și desenele aduse de membrii cercului de artă plastică al copiilor de la Căminul Cultural Ostrița-Mahala au fost generos răsplătite, alături de Excelența sa Irina Loredana Stănculescu, aducându-și contribuția ministrul plenipotențiar Nicolae Dan Constantin, consilierii Adrian Iluțan și Cristian Cărbune. Din partea „Doamnelor Române” le mulțumim pentru prezentă, susținere, compasiune, pentru lacrimile doamnei Irina Loredana Stănculescu pe o margine de câtrînță, pe un brâu tricolor, lacrimi ce-au înflorit în zâmbetul copiilor care creează și ne oferă aceste minuni.

Lucrările aduse de copii, cântările „Urmașilor lui Ștefan”, expoziția de desene și fotografii, prefațată de cuvântul profesoarei Tatiana Tutunaru-Bârză despre o fetiță

fără mamă, un băiat fără tată, dar și despre mulți alții rămași orfani din cauza războiului, au răscolit lacrimi și ne-au ridicat la un minut de reculegere pentru eroii căzuți în lupte. Biblia ne învață că binele nu se face cu trâmbete, faptele caritabile se fac în tăcere. Din acest considerent nici n-a fost nominalizată persoana în beneficiul căreia copiii și-au expus lucrările și talentul. Însă merită să fie numiți cei care înfăptuiesc binele și ne dau imbold să-l înmulțim și să-l transmitem mai departe. Am observat-o în sală pe directoarea Liceului „Grigore Nandriș” din Mahala, Ina Nica, prezentă ca mamă, însoțitoare a fiicei sale Irina, care s-a integrat în ansamblul „Urmașii lui Ștefan”, condus și purtat pe la toate manifestările noastre naționale de Elena Nandriș, vicepreședinte al Societății „Doamnele Române”. Stropul de farmec a fost picurat, ca și la alte întâlniri de suflet, de Carolina Jitaru, și ea vicepreședinte, apropiată deopotrivă atât copiilor de la Ostrița-Mahala, cât și celor din Probotești. Ei îi aparține ideea de a derula imagini din activitatea creatorilor de frumos, precum și a începe cu melodia „În limba dorului sfânt”, pe versurile lui Vitalie Zâgrea, căci orice am face, toate cele bune și de autentică valoare sunt în limba ce ne-a dat-o Dumnezeu – graiul matern. Protagonistii manifestării, în frunte cu profesoara Tatiana Tutunaru-Bârzu, au venit cu poezia, iar ostricenii-măhălenii – cu înălțătoare cântări, de data aceasta acordate la așteptarea miracolului Învierii. Îmbrățișați în priviri de admirație, „Urmașii lui Ștefan” merită să fie lăudați în parte, dar fiindcă erau mulți, ca frunza de pe ram și toți la fel de încântători, mă voi opri la duetele Elmira Nandriș – Elizaveta Dubeț, Elmira-Marcu Bujeniță. Invocând cuvintele de învățătură din „Aleluia” (noul cântec al Elenei Nandriș pentru „Urmașii lui Ștefan”), spunem împreună cu ei că nici o ținere neagră de post nu ne va aduce purificare sufletească și iertare de păcate fără o faptă nobilă, fără bunătatea ce șterge o lacrimă și face să lumineze zâmbetul pe fața celor întristați.

Pe aripile frăției Scriitorilor fără Frontiere **reducem binele mai departe**

Lacrimile ce le-am văzut în ochii Elenei Mândru din Iași, președinele Societății Scriitorilor fără Frontiere, la întrunirea cinaclului transfrontalier „Mașina cu poeți” de la Șaru Dornei, când, împreună cu jurnalista Carolina Jitaru, i-am dăruit o păpușă îmbrăcată în portul popular pregătit de mânuțele copiilor de la Gimnaziul Probotești, s-au schimbat azi în zâmbetele acestor meșteri-faur. Aflați cu dorul la semenii lor din ansamblul „Urmașii lui Ștefan”, condus de Doamna Română, Elena Nandriș, fetițele meșterite au primit câte o sumă simbolică din donația prietenilor noștri din Societatea Scriitorilor fără Frontiere, pentru încurajarea activității de binefacere și a creației lor.

Atunci, la întâlnirea cinaclului din 16 iunie anul curent, la Șaru Dornei, am avut (în calitate de președinte al Societății „Doamnele Române”) o surpriză ce m-a emoționat de data aceasta până la lacrimi. Prietenii de la Iași, din conducerea Societății Scriitorilor fără Frontiere, însuflețiți de Elena Mândru, Maria Apetroaiei (redactor-șef al revistei „Moldova Literară”) și Paraschiva Abutnăriței (redactor responsabil), ne-au întins o mână frățească, inițiind o campanie caritabilă, „Și nouă de pasă”, cu scopul ajutorării copiilor români aflați în grija Societății noastre. Numărul 2 (59) al revistei din iunie 2024 se deschide cu anunțul din care aflăm că S.S.F.F. „inițiază sub genericul „Și nouă ne pasă” o colaborare cu Societatea „Doamnele Române” din Cernăuți, concretizată în acțiuni de ajutorare a copiilor români orfani, „ai căror părinți au căzut în războiul din Ucraina și altora cu nevoi majore”. „Și nouă ne pasă” își propune să devină o campanie caritabilă de lungă durată, de empatizare și solidarizare cu frații din nordul Bucovinei.

În numai doi ani de activitate, Societatea Doamnelor Române din Cernăuți a reușit să atragă, prin faptele sale, simpatia și aprecierea bucovinenilor, dar și a românilor din patria istorică. Aceasta ne obligă la noi fapte bune spre binele comunității.

Anatol COCOȘ

Alianța Creștin-Democrată a Românilor din Ucraina și referendumul din 1991

La începutul lunii noiembrie 1991, în orașul Cernăuți a avut loc Congresul de constituire a mișcării politice Alianța Creștin-Democrată a Românilor (ACDR) din Ucraina. La congres a fost aprobat statutul Alianței, au fost stabilite prioritățile organizației pentru viitorul apropiat și au fost alese organele de conducere. Președinte al ACDR din Ucraina a fost ales Constantin Olaru, doctor la Spitalul Regional din Cernăuți, secretar Constantin Covalciuc, un domn foarte activ și foarte revoluționar în acele timpuri, și vicepreședinte Anatol Cocos, medic din Ismail. Delegația din regiunea Odesa era reprezentată de domnul Petru Grozavu trăitor în Chișinău, dar originar din Cartal / Orlivka, domnul Dumitru Hâjdău din Babele / Ozerne (fosta comuna Averescu), domnul Tudor Iordăchescu din Hagi Curda / Komîșivka, subsemnatul, Anatol Cocos, din Ismail și încă de doi membri al căror nume nu mi-l mai amintesc acum. Petre Schiopu n-a dorit să vină cu noi la această întrunire.

La Congresul de la Cernăuți s-au discutat multe probleme arzătoare ale comunității românești din regiunile Cernăuți și Odesa. Cu puțin timp înainte, în presă fusese anunțat un referendum și una dintre hotărârile Congresului de la Cernăuți, pentru care participanții au votat unanim, a fost recomandarea adresată comunității românești din cele două regiuni să nu participe la el, întrucât, spre deosebire de țările Baltice și Rep. Moldova, noua noastră țară, care ne cerea opțiunea în legătură cu actul desprinderii sale de U.R.S.S., s-a eschivat să condamne în parlament rușinosul Pact Ribbentrop-Molotov. Având în vedere faptul

că orice referendum e o metodă democratică de a afla opinia cetățeanului, exprimată liber, într-o chestiune importantă pentru el, am considerat că atâta timp cât nimeni nu i-a întrebat, prin referendum, pe înaintașii noștri în 1940 dacă vor sau nu vor să se alăture R.S.S. Ucrainene, nici noi, urmașii lor, trecuți prin atâtea încercări și umilințe, nu suntem pregătiți să ne pronunțăm asupra unei stări de fapt care oricum exista, cu sau fără voia noastră. Să fiu înțeles corect, membrii Congresului nu erau împotriva independenței Ucrainei, ci împotriva conducerii comuniste care, în ultima jumătate de secol, făcuse multe nedreptăți românilor din Ucraina în ce privește limba română și școlile românești. Nouă ne era clar că, în realitate, noua conducere, care ne cerea, formal, asentimentul prin referendum, e cam aceeași din trecutul imediat, doar că, vopsită altfel, încerca să se adapteze noilor condiții istorice. Așa vedeam noi lucrurile atunci.

După ce ne-am întors de la Cernăuți, ne-am concentrat cu toții cum să ne organizăm mai bine activitatea, cum să facem mai bine munca de lămurire cu moldovenii din Bugeac, dezorientați și spălați pe creier de sovietici timp de aproape 50 de ani. Ne-am gândit că e important mai întâi să pregătim o foaie volantă, pe care să o difuzăm înainte cu câteva zile de referendum. Au fost mai multe sugestii privind conținutul textului din acea foaie volantă. În final am ales o varianta mai cumpătată și fără chemări naționaliste. Foile volante s-au tipărit la Chișinău și au fost aduse în sudul Basarabiei spre sfârșitul lunii noiembrie. Concomitent, ne-am străduit să facem și pe cale orală

munca de lămurire cu oamenii din comunitățile românești. Dar noi eram cu picioarele pe pământ. Eram convinși că Actul de independență va fi confirmat la referendum în proporție de peste 90 la sută. A fost departe de noi gândul să facem agitație împotriva Actului în sine. Noi toți ne doream independența. Și am militat pentru ea, alături de celelalte națiuni subjugate. Așa că, în cazul de față, am ple-dat doar pentru abținerea de la participarea la referendum, potrivea obiectului acestuia. A a fost mai curând simbolică, p atenția că, după ce am fost di și moldoveni, ca naționalități c opuse propagandistic) și inc Moscova, fără să fim consulta Sovietică Ucraineană, noi încă o singură comunitate indivizib am uitat istoria și încă mai su să ne manifestăm, într-un fel s tele legii.

Citatie de la Procuratura Ismail

La scurt timp după referendum, mă așteptam să fiu chemat și eu la procuratură. Prin ianuarie sau prin februarie 1992, nu mi aduc aminte bine luna, în orice caz nu cu mult timp după referendum, sunt citat și eu la procuratura din Ismail. Recunosc că aveam emoții când am ajuns în fața anchetatorului de la procuratura din Ismail, știind prin ce a trecut Valeriu Cojocaru, unul dintre colegii mei din Alianță. Nu am fost niciodată în viață mea în astfel de situații, iar acum trebuia să trec și prin acest examen. În biroul respectiv era un tânăr anchetator, originar din Rusia, din câte am înțeles ulterior din conversația noastră. După ce i-am declarat toate datele de identificare, m-a întrebat și de ce naționalitate sunt. I-am răspuns că sunt român basarabean. A fost surprins de răspunsul meu. Mirat, m-a întrebat: De ce român, poate că sunt moldovean? Când i-am spus încă odată că sunt român, m-a

Gazeta „Leninskiy puti” din sudul Basarabiei publică în numărul din 1 octombrie 1991 un articol al viitorilor lideri ai Alianței Creștin-Democrate a Românilor din Ucraina – Filiala Regională Odesa

întrebat contrariat: Cum? Aici, toți moldovenii sunt români? – Da, așa este, i-am răspuns, și nu numai aici, dar pretutindeni în lume. Acesta a fost cel mai de neînțeles lucru pentru anchetator. I-am spus că părinții mei sunt născuți români, aici, în sudul Basarabiei, și de aceea sunt și eu român. În sinea mea m-am bucurat de răspunsul pe care i l-am dat, dar el fusese un răspuns neașteptat și pentru acest procuror care nu avea idee de ce înseamnă Basarabia.

Un român bucovinean, care din copilărie a auzit de la părinți și bunici că este român, nu are nicio rețineră să se declare astfel în public. Astăzi, când mă declar că sunt român, o spun fără nicio ezitare, în mod absolut firesc, dar atunci, prin anii 1989-1993, termenul de român încă nu suna pentru mine firesc. Din păcate, această lecție de etnogeneză n-am avut șansa să o aud de la părinții mei țărani. Toți acei care știau că suntem români muriseră prin lagărele GULAG-ului.

Trebuie să vă spun că toată discuția noastră la procuratura orașului a decurs foarte decent, fără nici un fel de intimidare din partea celui anchetator. În cele 15-20 minute am reușit să-i spun câteva date istorice despre Basarabia, să-i spun că sudul Basarabiei a fost în trecut și parte a României. Nu cred că a rămas încântat de ceea ce-i spun. Dar reacția lui la cele auzite a fost calmă, demonstrând un comportament civilizat; a avut decența să mă asculte și nu m-a oprit. Restul întrebărilor au fost despre locul unde am difuzat acele foi volante, pentru care practic fusesem invitat la el în bi-

rou, și care a fost scopul acțiunii mele. I-am declarat că grupul etnic român din sudul Basarabiei are o istorie care, din punctul meu de vedere, nu poate fi ignorată. Neparticiparea la referendum a populației românești o vedeam conștientă, logică și justificată. Cu întâlnirea noastră la procuratură s-a încheiat capitolul legat de referendum. Din păcate nu s-a mai păstrat niciun exemplar din acele foi volante. Probabil că securitatea ucraineană le mai păstrează prin arhive, dar sigur nu le va expune la Muzeul Independenței Ucrainene.

Am prezentat aici o poveste reală din viața comunității de acum trei decenii, exprimându-mi un punct de vedere personal.

Vizita la procuror nu m-a speriat. La un an de la Congresul de constituire a ACDR din Ucraina, am convocat Congresul de constituire a ACDR din sudul Basarabiei. Acesta a avut loc la 4 octombrie 1992, la Babele (Oziornoe), raionul Ismail, regiunea Odesa. La congres, eu am fost ales președinte. ACDR a devenit o mișcare social-politică, în care românii bășinași își puneau mari speranțe. Ambele formațiuni, cea republicană, cu sediul la Cernăuți, și cea regională, cu sediul la Ismail, au făcut front comun, acționând ca o singură forță în doua regiuni cu populație românească. Principalul scop al Alianței a fost protejarea intereselor populației românești din Ucraina sub toate aspectele, apărarea drepturilor colective ale comunității, consfințite prin Constituția țării.

Bineînțeles, activitatea noastră nu a fost întotdeauna pe placul oficialităților. Dar, respectând legile democrației, ele au trebuit să ne ia în seamă. Chiar de la bun început am cunoscut împotrivirea autorităților, care, în primii ani de suveranitate a țării, acționau încă în stilul moștenit de la sovietici. Noi însă, n-am formulat niciodată revendicări politice care să fie în afara legislației în vigoare. Dar acționând deseori în opoziție cu guvernării, le-am făcut, pe lângă unele inconveniențe, și un mare bine: i-am învățat să respecte regulile democrației într-un stat care se desprinsese de curând dintr-un imperiu guvernat de reguli totalitare.

Acum despre ACDR republican nu se mai aude nimic. Dar în sudul Basarabiei, aripa

regională a Alianței e încă funcțională. Au mai rămas câțiva colegi, între care și vrednica profesoară din Frumușica Veche, Zinaida Pinteacteac, care mai țin în viață Alianța. Dar pionierii mișcării, ca C. Olaru din Cernăuți sau V. Cojocar, D. Hâjdău, T. Iordăchescu, G. Capsamun, Ștefan Pinteac din regiunea Odesa și alții demult nu mai sunt printre noi. Noi însă nu-i uităm și suntem mereu cu gândul la ei. Pentru că sunt parte a istoriei de opt decenii a comunității românești din Ucraina și a istoriei de trei decenii și jumătate a societății civile românești din această țară.

Anatol COCOȘ – medic, publicist, militant pentru drepturile românilor în sudul Basarabiei. Născut în 1954 în Satu Nou (Novoselskoe, după 1944), cel mai mare sat românesc din raionul Reni, regiunea Odesa, situat la o distanță de 5 km de la Dunăre, singura localitate românească din cele două raioane Reni și Ismail riverane Dunării, care până în 1971 a avut școală medie. În 1971 absolvă această școală și, susținând examenele de admitere, se înscrie la Facultatea de Medicina din Chișinău. În 1977 absolvă facultatea și își începe activitatea profesională. După un an de rezidențiat în ortopedie (internatura – în sistemul rusesc) își începe activitatea profesională ca medic ortoped în orașul Ceadâr Lunga din Rep. Moldova. În perioada 1981-1987 își continuă activitatea de medic ortoped la spitalul portuar din Reni și la Spitalul Municipal din Ismail (1981-1993). În anul 1990, împreună cu Petru Grozavu, Dumitru Hâjdău, Valeriu Cojocar, Tudor Iordăchescu și alți compatrioți români fondează Societatea Culturală „Dunărea și Marea” – Filiala Ismail a societății-mamă din Chișinău. În 1992 e membru fondator al Alianței Creștin-Democrate a Românilor din Ucraina – Filiala regională Odesa. Este ales președinte la ambele asociații (secretar Dumitru Hâjdău). În 1994 pleacă la studii de doctorat în România, la Spitalul Militar Central Bucureștii, ca bursier al Statului Român. Din 1997 și până în 2004 lucrează ca ortoped la Spitalului Municipal Mediaș, județul Sibiu. În 2004 revine la Spitalul Militar Central Bucureștii ca ortoped, unde acționează până în anul 2021, când se pensionează. Continuă să muncească într-un cabinet privat din București, ca ortoped și osteopat. Din 2024 predă cursuri de osteopatie la școli de specialitate din România.

Tatiana GOLCIUC

„Glasul Bucovinei” – cea mai tânără societate românească din regiunea Cernăuți

Societatea „Glasul Bucovinei” este o organizație nonguvernamentală, înființată la finele anului 2023, cu scopul de a continua instituțional activitățile SRL Editura „Alexandru cel Bun”. După moartea Alexandrinei Cernov, membră de onoare a Academiei Române, membrii Societății „Glasul Bucovinei” și-au asumat responsabilitatea continuării eforturilor depuse de fondatorul editurii și redactorului-șef al revistei cu același nume pentru acumularea și dezvoltarea capitalului cultural bucovinean și păstrarea identității naționale românești în regiunea Cernăuți.

Societatea „Glasul Bucovinei” a preluat fondul de carte al editurii și proiectele editoriale. În curs de apariție se află ultimul volum din seria „Caiete literare”, *Pagini de istorie literară română în Bucovina. Mihai Eminescu* (vol. IV). Membrii societății, reorganizate în iulie 2024, au preluat manuscrisul acestei cărți, încercând să reconstituie, pas cu pas, aliniat cu aliniat, frază cu frază, ideile și mesajele ce voia să le transmită doamna academician în ultimul său volum. De asemenea, va vedea lumina tiparului o ediție revizuită a cărții lui Sergiu Barbuța, *Toadere Captari. Un veritabil rapsod de pe Valea Prutului. 100 de ani de la naștere*, consacrată activității rapsodului popular, dar și orchestrei-model „Izvoraș” din Costiceni, nordul Basarabiei.

Din echipa ONG „Glasul Bucovinei” fac parte: Irina Gherman și Tatiana Golciuc (copreședinti), Olga Zaidel, Sergiu Barbuța, Marin Gherman, Mariana Struț.

În prezent, Societatea „Glasul Bucovinei” realizează un proiect de digitizare a cărților, volumelor, revistelor și dicționarilor în limba română pe platforma bibliotecii online www.bibliotecacernauti.com. Zilnic pe pagina bibli-

otecii online apar noi cărți care pot fi citite, fără a vizita sediul bibliotecii, evacuată în contextul războiului din Cernăuți în satul Ostrița, comuna Mahala. Pe pagina bibliotecii pot fi citite cărți și reviste care sunt greu de găsit în alte colecții: „Țara fagilor”, „Glasul Bucovinei”, „Septentrion literar”, „Analele Bucovinei”, volume de autori locali din regiunea Cernăuți, monografii ale satelor din Bucovina (Tereblecea, Cupca, Oprișeni etc.), carte rară (Ion Nistor, „Bucovina sub dominațiunea românească. La 20 de ani de la Unire”, Teodor Balan, „Bucovina în Războiul Mondial”, Ion Buzdugan, „Cântece din Basarabia” ș.a.)

De asemenea, cărțile bibliotecii „Glasul Bucovinei” pot fi citite în sala de lectură a căminului cultural din comuna Mahala. Membrii societății își concentrează atenția asupra funcționării în condiții optime a bibliotecii „Glasul Bucovinei” care să ofere educație online și offline, să devină o bibliotecă modernă cu cele mai diverse resurse de învățământ online.

De asemenea, societatea își propune să dezvolte în viitor o serie de instrumente de învățământ online în limba română în baza modelelor și bunelor practici europene.

Activitățile desfășurate de societate contribuie la păstrarea identității naționale a românilor din Ucraina și promovarea limbii române în rândul tinerei generații de etnici români din regiunea Cernăuți.

Dintre activitățile curente amintim: dezvoltarea centrelor de carte românească în regiunea Cernăuți; digitizarea fondurilor de carte românească, promovarea lecturii și a artei; editarea de carte românească; implementarea de proiecte și inițiative culturale; sprijinirea presei de limba română și a cuvântului românesc.

Iurie LEVCIC: „Centrul bucovinean de Artă, din Cernăuți, și Societatea „Apșița”, din Transcarpatia, își suspendă calitatea de membri ai Alianței Societăților Național-Culturale Românești din Ucraina.”

Reporter: *Domnule Președinte Iurie Levcic, în articolul pe care ni l-ați trimis spre publicare în „Mesager bucovinean” cu prilejul împlinirii a două decenii de activitate a Centrului Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești Cernăuți nu ați făcut nicio referire la Alianța Societăților Național-Culturale Românești din Ucraina, din care face parte Centrul, ca membru fondator, și cu care, teoretic, ar trebui să vă coordonați acțiunile. De ce oare? Aveți o explicație? Sau e o regretabilă scăpare tehnică?*

Iurie LEVCIC: Nu e nicio scăpare tehnică! Din păcate, această Alianță (care atunci când o puneam la cale era o idee extraordinară, căci gândul nostru era de a aduna la un loc organizațiile național-culturale ale românilor din Ucraina, în scopul nobil de a valorifica un uriaș potențial cultural și de a ne proteja identitatea), s-a transformat într-o lamentabilă farsă a unor oameni care, prin construirea unei asociații-umbrelă, doresc, de fapt, să-și satisfacă ambițiile și orgoliile de „mari lideri”, „mari români”, dar și să compenseze, cred eu, enormele frustrări pe plan profesional, personal sau social... Alianța, sub forma ei actuală, are aceeași soartă ca și alte zeci de asociații apărute în regiune ca ciupercile după ploaie, asociind, în acest context, ploaia cu deschiderea (mai ales financiară) a României către comunitatea românească, în special după începutul războiului pe scară largă din Ucraina. Cu același rezultat se prezintă și alte asociații de acest gen: lozinci frumoase, titluri bombastice... iar în consecință – PR (piar), minciuni și manipulare la maximum, ...furtuni

într-un pahar de apă, iar din realizări – doar declarații, în vânt, lipsite total de atenție din partea factorilor de decizie...

Rep.: *Dumneavoastră fiind unul dintre cei mai importanți membri fondatori al Alianței, dacă nu chiar cel mai important dintre toți ceilalți, îndrăznesc să vă întreb câți membri fondatori are, totuși, Alianța?*

I. L.: Inițial, obosiți de minciunile auto-proclamatelor asociații-umbrele, mulți români, din diverse societăți, au îmbrățișat ideea asocierii organizațiilor din Ucraina într-un organ colectiv, într-o alianță. Dar, odată cu înaintarea în discuții și negocieri, în alianță au rămas doar 7 organizații... De fapt, ar trebui să vorbim, mai degrabă, de președinți decât de organizații, pentru că la noi, marea majoritate a organizațiilor sunt doar ... „președinte și ștampilă”. Iar pentru a nu fi descoperiți, demascați, acești președinți de paie au „gura mare”, vin cu laude și poze pe facebook, iar activitate de folos pentru comunitate – zero. Unii dintre cei invitați să participe la fondarea unei asemenea alianțe au bănuț că această idee va avea soarta precedentelor încercări, distruse de orgoliile, narcisismul, lăcomia și manipularea autoprocamațiilor „lideri”, care nu fac altceva decât să-și prezinte propriile vise ca pe niște realități palpabile. Alții s-au retras din proiect chiar de la început, din teamă că ajutoarele financiare care vin în organizații vor fi făcute publice, la fel și cheltuielile...

Rep.: *După fondare, vor fi aderat, probabil, și alte societăți la Alianță... Muzicianul Dumitru Caulea, care zice că e președinte fondator, vorbea undeva de șapte membri colectivi, adică de șapte societăți culturale, dar niciodată*

Secvență de la lansarea Alianței Societăților Național-Culturale Românești din Ucraina, înregistrată cu o lună în urmă. Vorbește Iurie Levcic, directorul Centrului Bucovinean de Artă, asistat de colegii de Alianță, Dumitru Caulea, președintele Alianței, și Lilia Govornean, președinte al Asociației Cadrelor Didactice de Etnie Română din Ucraina. Cernăuți, Sala de festivități a Centrului Bucovinean de Artă, 29 decembrie 2019.

Sursa: InfoPrut (<https://infoprut.ro/56581-a-fost-lansata-alianta-societatilor-national-culturale-a-romanilor-din-ucraina.html>)

nu le-a nominalizat. În 23 iulie 2020, Agenția RGN PRESS enumera 8 asociații care fac parte din Alianța condusă de muzicianul Dumitru Caulea: Societatea Muzicienilor Români „Armonia” (președinte Dumitru Caulea), Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești Cernăuți (președinte Iurie Levcic), Societatea Regională „Golgota” (președinte Ilie Popescu), Asociația Cadrelor Didactice de Etnie Română din Ucraina (președinte Lilia Govornean), Societatea Jurnaliștilor Români Independenți din regiunea Cernăuți (ziarul „Zorile Bucovinei”) (președinte Nicolae Toma), Asociația „Apșița” din regiunea Transcarpatică (președinte Maria Lavriuc), Societatea „Tradiții Naționale Bucovinene” (președinte Vasile Palamariuc), Asociația sportiv-culturală „Ștefan cel Mare și Sfânt” din Noua Suliță (președinte Alexandru Muntean). Între timp, un membru al Alianței dumneavoastră s-a pierdut pe drum.. Dar am înțeles că a mai aderat la Alianță și asociația condusă de doamna Victoria Costinean (școala din Ropcea). Dumneavoastră confirmați această

listă? Și care dintre membrii alianței din 2020 nu se mai regăsesc acum în Alianță?

I. L.: Confirm doar parțial, pentru că eu nu am discutat deloc pe această temă cu doamna Costinean și nici mare inițiativă din partea dumneaei nu am observat. În ceea ce privește numărul de membri astăzi, știu tot atâta cât știu și toți din jur... întrucât, din ziua în care a fost creată Alianța, nu a fost convocată nici o ședință, nici o Adunare Generală. Asta-i realitatea. Membrii Alianței nu s-au întrunit împreună niciodată! Marea majoritate a hotărârilor, declarațiilor etc. au fost făcute de dl. Caulea și afișate public drept acte susținute de toți membrii Alianței... ceea ce nu este adevărat... Nu știu dacă întâlnirile ocazionale pot fi calificate ca ședințe cu drept de luare de decizii.

Rep.: În ultima vreme, în presă au apărut publicații prin care domnului Caulea i se contestă funcția de președinte al Alianței, fiindcă, practic, i-a expirat mandatul. Domnia sa se prevalează de starea de război în care se află Ucraina, făcând trimitere și la președintele țării cu care ar fi într-o situație similară. Dumneavoastră, ca membru fondator al Alianței, ce părere aveți, e sau nu e domnul Caulea în deplinătatea drepturilor statutare de președinte?

I. L.: Ce fel de Președinte, fără Asociație?! De jure, dar și de facto, Alianța nu mai există! Multe declarații ați văzut să fie semnate de membrii Alianței? De la bun început domnul Caulea și-a asumat poziția de „lider unic” ... și practic toți cei care au respect pentru organizațiile pe care le reprezintă s-au retras din această înțelegere. Unii au declarat și în presă, alții au făcut-o tacit, fără să continue legătura cu Alianța... și nici, personal, cu domnul Caulea.

Rep.: Domnul Caulea a încercat să se justifice din ce cauză nu s-a ținut la timp Adunarea Generală, postând pe pagina de Facebook a Alianței câteva mesaje telefonice pe care vi le-a trimis, zice el, în timp util (decembrie 2022). Totuși nu înțeleg de ce sunt chemați doar 4 președinți, când Alianța are de două ori mai mulți. Conform mesajelor telefonice, au fost convocați, fără a li se comunica data

convocării, următorii președinți: doamna prof. Lilia Govornean, domnul Vasile Palamariuc, doamna Maria Lavriuc (18 decembrie 2022) și domnul Iurie Levcic (19 decembrie 2022). Dar domnul Caulea se plânge pe pagina de Facebook a Alianței că niciunul dintre președinți apelați nu i-a răspuns la apel. Dumneavoastră ce reacție ați avut la acea chemare din 19 decembrie 2022?

I. L.: Am ignorat-o. Cum am procedat și cu multe alte declarații făcute aiurea, ca și cu puzderia de hotărâri luate de unul singur de d. Caulea. Am realizat că scopul care ar fi trebuit să fie atins prin constituirea acestei Alianțe a fost compromis... și, de comun acord cu membrii Consiliului Director al Centrului Bucovinean de Artă, am hotărât să ne distanțăm de toate aceste insinuări, care nu ne fac cinste.

Rep.: Să înțeleg că membrii Alianței își boicotează președintele?

I. L.: Da. Mai ales după comportamentul indecent al domnului Caulea, după relatările agresive, lipsite de argumente legale și de bun simț, îndreptate spre defăimarea și ponegrirea deșănțată a unor persoane respectabile din mediul academic, din mediul asociativ și din mediul cultural al Comunității românești din regiune.

Rep.: Dar nici nu prea ați avut curajul să vă întruniți pentru a-i da „papucii”. Au existat îndoieli că nu veți reuși să alegeți un nou președinte?

I. L.: Cine credeți dumneavoastră că ar vrea să-și asume toate „cele bune” de până acum, ca să-l parafrazez pe domnul Caulea, făcute doar de el și atribuite Alianței?... Care „bune”? ... „O lingură de gudron într-un butoi cu miere...” O lingură de gudron ...și mierea trebuie aruncată... Ideea de a ne aduna într-o alianță nu a fost rea... Dar din lipsă de respect reciproc în cadrul Alianței, din lipsă de toleranță, de înțelepciune și, nu în ultimul rând, de viziune... am eșuat! Cel puțin până acum. Și acest lucru trebuie să-l recunoaștem...

Rep.: Atunci care este soluția, pentru ca Alianța să funcționeze statutar?

I. L.: Ținând cont de mentalitatea „liderilor autoprocamați”, la care propria persoană e mereu „în fruntea planetei întregi”, și cu-

noscând faptul că acțiunile, comportamentul și reacțiile „de la ușa cortului” ale acestora nu-i încurajează și nu-i atrag, ci tocmai invers, îi resping din start pe tinerii români care și-ar dori și ar putea să participe activ la această latură a vieții sociale a comunității românești, nu văd cum ar putea să aibă un viitor eficace această Alianță în mediul asociativ al românilor din Ucraina. În urma ultimelor declarații făcute de d. Caulea, Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești Cernăuți, al cărui președinte sunt, și Asociația „Apșița” din regiunea Transcarpatia (președinte Maria Lavriuc) își suspendă calitatea de membri ai Alianței Societăților Național-Culturale Românești din Ucraina, ca urmare a nerespectării, de către președintele acesteia, a Statutului, a regulamentului intern și a înțelegerilor stabilite la început de drum... Suspendarea nu am anunțat-o public până acum, ca să nu dăm „semințe de vorbă” celor care, cu sufletul la gură, tot așteaptă să mai audă vești proaste din comunitatea românească din Cernăuți. Dar dl. Caulea a fost înștiințat că nu mai are alături organizațiile noastre fondatoare... Punct! Totodată, nu văd un viitor luminos nici pentru alte „organizații-umbrelă” care se întrec în a manipula, a spune minciuni cu nemiluita, a face declarații zgomotoase, dar... deșarte. Deocamdată avem ce avem: aici o asociație-fantomă, dincolo o organizație-bifă... De ce oare le mai suportăm? Această întrebare mi-o pun mereu. Și cred că nu sunt singurul care și-o pune. Aici suntem prea nehotărâți pentru a schimba situația. Iar dincolo, prea puțin auziți. Laudele și „realizările” de pe Facebook sunt mai bine auzite și ...cotate!

Rep.: Vă mulțumesc pentru interviu. Vreau să cred, totuși, că, până la urmă, Alianța se va trezi la realitate și își va lua locul cuvenit în cadrul mediului asociativ al românilor din Ucraina, pledând efectiv pentru binele comunității, în armonie cu celelalte asociații românești.

I. L.: Și eu vă mulțumesc pentru că ați găsit timp și ați avut bunăvoința să aflați care este punctul de vedere al Centrului Bucovinean de Artă într-o problemă atât de delicată.

O primă întâlnire cu ombudsmanii din Ucraina și România

La 28 mai 2024, la Cernăuți a avut loc o primă întâlnire a celor doi *ombudsmani* din Ucraina și România – Dmytro Lubineț, împuternicit al Radei Supreme a Ucrainei în drepturile omului, și Renate Weber, Avocatul Poporului din România, aleasă în această funcție de Parlamentul României. Și, totodată, o primă întâlnire a celor doi ombudsmani cu reprezentanți ai comunității istorice românești din regiunea Cernăuți.

Instituția ombudsmanului este relativ nouă, apărută pentru prima dată în țările nordice. Croită după modelul suedez și preluată de țările vest-europene, iar mai nou și de țările est-europene, instituția ombudsmanului are ca scop protejarea cetățenilor de abuzurile administrației de stat. Adoptarea unor legi neconstituționale, precum noua Lege a Educației din Ucraina, care desființează practic instituția școlii naționale, în speță a școlii cu limba română de predare, este, fără doar și poate, un asemenea abuz. Și el nu este unicul cu care se confruntă comunitatea istorică românească din Ucraina. Pentru a-i informa pe cei doi ombudsmani asupra politicilor lingvistice, educaționale, identitare etc. aplicate în ultima vreme comunității românești din Ucraina de către guvernanți, Uniunea Interregională „Comunitatea Românească din Ucraina”, prin prof. Aurica Bojescu, președinte al Centrului Bucovinean Independent de Cercetări Actuale, membru colectiv al Uniunii, a înmănat celor doi demnitari, memoriul „Situția românilor din Ucraina”, prezentat și cu trei ani în urmă, în aceeași zi de 28 mai, la o întâlnire similară

din Cernăuți, reprezentanților Ministerelor de externe al Ucrainei și al României. Înmânarea documentului (de data aceasta, și în traducere engleză) a fost făcută în timpul discuțiilor din cadrul mesei rotunde „Consolidarea egalității și protecției drepturilor minorităților (comunităților) naționale din Ucraina în conformitate cu standardele europene, inclusiv în cadrul negocierilor de aderare la Uniunea Europeană”.

Dacă stăm să judecăm bine, denumirea mesei rotunde spune tot. Întâlnirea s-a făcut, mai întâi de toate, pentru a sprijini Ucraina în negocierile cu Uniunea Europeană, și mai puțin pentru a sprijini comunitatea românească în eforturile acesteia de a-și menține limba maternă în școli, cu atât mai mult de a o întoarce în școlile din care aceasta a fost izgonită în ultimele trei decenii. Din păcate, mass-media românească locală, cu o mică excepție („Monitorul Bucovinean”), a reflectat mai curând evenimential întâlnirea, lăsând practic neatinsă partea ei substanțială, semnificația ei adevărată. Pentru ce s-a organizat masa rotundă, cu raportori aleși pe sprânceană și cu doar un minut de vorbire pentru ceilalți vorbitori? Pentru ce s-au făcut cele trei vizite în școli românești? Pentru a arăta demnitarului român că în Ucraina elevii români frecventează școli în limba română. Că acestea se împuținează văzând cu ochii nu s-a suflat nicio vorbă. Acest fapt nu poate fi văzut într-o simplă vizită de protocol. Cei care au organizat evenimentul au urmărit un scop. Și acest scop a fost să demonstreze Avocatului Po-

porului din România, doamnei Renate Weber, că situația școlilor în limba română e „ok”, că toate drepturile garantate minorității românești se respectă, că nu există probleme, că cele câteva răbufniri episodice de un minut, cât le-a fost dat să vorbească doritorilor de a lua cuvântul la masa rotundă, sunt un mizilic pe lângă laudele aduse puterii de liderii aleși pe sprânceană să raporteze (câte 5 minute), într-un cuvânt, că respectarea drepturilor lingvistice și educaționale ale minoritarilor români „e super!” și că instituția ombudsmanului ucrainean așteaptă de la ombudsmanul român să pună o vorbă bună la Bruxelles și să-i informeze pe celorlalți ombudsmani europeni că la românii din Ucraina totul e în regulă în privința respectării drepturilor constituționale.

Că nu e chiar totul în regulă au încercat să spună „într-un minut” câțiva reprezentanți mai curajoși ai mediului asociativ, huiduiți în ziarul naționalist ucrainean „Cias” și menționați doar de o singură publicație românească locală, „Monitorul Bucovinean”: „*Cu argumente constituționale în favoarea apărării limbii române, a studiilor în limba maternă, a drepturilor minorităților care urmează să fie respectate nu numai prin vorbe, ci și prin fapte concrete din partea statului, din partea instituției ombudsmanului, despre «cenzurarea cărților în limba română care ajung în bibliotecile noastre», despre reducerea considerabilă a numărului de școli în limba română, au vorbit Aurica Bojescu, secretara Uniunii Interregionale «Comunitatea Românească din Ucraina», și Eugen Patraș, vicepreședintele Centrului Cultural Român «Eudoxiu Hurmuzachi» din Cernăuți. Cristina Paladean, șefa Catedrei de filologie română și clasică a Universității Naționale din Cernăuți,*

Lideri ai mediului asociativ din regiunea Cernăuți participând la Masa rotundă din 28 mai 2024, organizată în cadrul întâlnirii ombudsmanilor din Ucraina și România

a cerut ca în comisiile în care se decide modul de studiere a limbii să fie oameni competenți, cu studii în domeniu și nu persoane care fac politică, fiind departe de materia lingvistică și pedagogică.” (Monitorul Bucovinean, nr.31 [6872], 30 mai 2024).

Din lista celor propuși să participe la întâlnire a fost ștearsă ziarista Maria Toacă-Andrieș, care, așa cum știe toată lumea, inclusiv cei din instituția ombudsmanului din regiune, nu ocolește în reportajele sale momentele delicate, criticile la adresa puterii și scoaterea în vileag a nedreptăților ce se fac comunității românești. Maria Toacă e și președinte a asociației „Doamnele Române” din regiunea Cernăuți. Pentru alți lideri de societăți despre care se știa dinainte că nu vor scoate o vorbă la întrunire, ca și pentru alți jurnaliști despre care, de asemenea se știa dinainte că nu vor scrie decât generalități, s-au găsit scaune la masa rotundă, iar pentru cea mai productivă publicistă, autoare a mai multor cărți, membră a Uniunii Ziariștilor din Ucraina și membră a Uniunii Scriitorilor din Rep. Moldova, nu s-a găsit un loc, cât de strâmt, la această întinsă „masa”. Asta spune ceva!

Replică la „revoluționarismul” impostorului Dumitru Caulea (D.C.)

După cinci ani de atacuri permanente întreprinse de cetățeanul Dumitru Caulea asupra mediului asociativ românesc din Ucraina, în special asupra Consiliului Național al Românilor din Ucraina (CNRU), inclusiv atacuri la persoană îndreptate asupra unor lider ai societății civile românești din Cernăuți, suntem nevoiți să-i adresăm următoarea replică. Or, lipsa la nesfârșit a unei reacții din partea noastră ar putea fi interpretată drept acceptare tacită a insultelor, calomniei, populismului și minciunilor sfruntate debitate cu nerușinare de acest personaj apărut recent în peisajul asociaționismului național românesc din nordul Bucovinei.

DEX-ul Limbii Române ne arată cu exactitate care este semnificația cuvântului „impostor”: *persoană care caută să înșele, profitând de necunoștința sau buna-credința oamenilor; șarlatan; mincinos. Persoană care prin minciuni și prefăcătorie își arogă o falsă identitate (și competență), vrând să pară ceea ce nu este; farsor*. Această definiție este parcă special făcută pentru personajul nostru: farsorul Dumitru Caulea.

După data de 28.10.2022, încheindu-și mandatul de președinte al Alianței societăților național-culturale a românilor din Ucraina, dânsul își arogă în continuare această calitate, afișându-se pretutindeni unde are ocazia, dar mai cu seamă pe rețelele de socializare, cu tupeul care-l caracterizează, ca președinte în toată legea al numitei „Alianțe”. Ministerul Justiției din Ucraina ne informează în modul cel mai clar cu putință: „Conform

pct.5 și 5.5.1 din statutul Uniunii Civice, termenul împuternicirilor Președintelui Organizației și a Consiliului este de 3 ani. Acte referitoare la desfășurarea Adunării Generale privind re alegerea pentru un nou termen a Președintelui Organizației, Caulea Dumitru, fiul lui Gheorghe, ca și a organelor de conducere ale Organizației cărora le-a expirat mandatul (la data de 28.10.2022), sau pentru oricare altă perioadă, n-au fost depuse în vederea înregistrării de stat (până la data de 19.01.2024)” (Scrisoarea oficială a Ministerului se anexează). Astfel înțelege să fie corect cu sine însuși tocmai cel care trâmbiță cât îl țin bojocii că „toți președinții Societăților încalcă flagrant propriul Statut – fără dări de seamă la timp și președinți până la Aleluia”. Cum putem numi aceasta decât o nerușinare fără margini? Or, toate declarațiile, memoriile, replicile și comentariile făcute în calitate de (așa-zis) președinte al Alianței după data de 28 octombrie 2022 sunt nu doar nule de drept, ci reprezintă o inducere în eroare a instituțiilor din Ucraina și România, ca și a opiniei publice din ambele state. Din păcate, multe instituții, după cum și o seamă de demnitari, fără să facă vreo minimă verificare a calității acestui individ, i-au dat și încă îi mai dau credit. Iar unii chiar îl ridică în slăvi.

După expirarea mandatului, numitul Dumitru Caulea refuză categoric să convoace Adunarea Generală a Alianței, neconformându-se astfel prevederilor statutare, după cum îi în-deamnă cu dispreț pe alții s-o facă.

Dar asta nu e tot. Numitul Dumitru Caulea este impostor și pentru că, prezentându-se „în numele comunității românești din Ucraina”, „în numele și conform intereselor comunității românești din Ucraina”, deși nimeni nu l-a mandatat pentru așa ceva, uzurpează încrederea opiniei publice. Individul prezintă activitatea Consiliului Național al Românilor din Ucraina (CNRU) ca un mod de acțiune a unei organizații care dinamitează relațiile dintre cele două țări, știind bine că anume CNRU, în toată această perioadă, a făcut zeci de demersuri publice către instituțiile din Ucraina, România și organismele internaționale prin care a solicitat respectarea drepturilor constituționale ale comunității românești din Ucraina. El știe prea bine, dar se face a nu cunoaște că tocmai Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi”, membru colectiv al CNRU, a inițiat, organizat și susținut cauza celor 10 școli din Bugeac aflate în proces de judecată cu Ministerul Educației și Științei pentru limba română. Acest proces se mai află și acum pe rol. La fel de bine știe (dacă nu cumva e străin de ceea ce numim, în mod obișnuit, inteligență) că CNRU există nu ca „așa-zisul CNRU”, ci ca o uniune civică pe deplin legală, constituită și înregistrată conform legislației ucrainene, spre deosebire de pretinsul for reprezentat de pretinsul lider, Dumitru Caulea, un ins peste măsură de obraznic și gălăgios, ca să nu zicem „limbut”, care știe doar să limbuțească la infinit, ponegrind pe toată lumea și arogându-și prin metode dolosive postura de președinte.

O altă „calitate” a acestui impostor e probată de faptul că ieșirile sale publice, scrise sau verbale, nu sunt nici pe departe rezultatul consultărilor cu membrii „Alianței” sau al hotărârilor adoptate de organele de conducere ale „Alianței”, ci doar expresia propriilor opinii, strict personale, pe care doar le prezintă în

numele „Alianței”. În nicio postare pe internet „justițiarul” Dumitru Caulea n-a menționat modul în care s-au adoptat punctele de vedere exprimate de el spre „luminarea” publicului.

Începând cu anul 2019, când, nefind agreat de majoritatea absolută a membrilor fondatori ai Consiliului Național al Românilor din Ucraina, pe care credea că va pune mâna, și exploatând al nou createi Alianțe, calomniile, insultele, populismul și minciunile proliferate activ de „domnia” sa la adresa liderilor mediului asociativ românesc din Ucraina au umplut internetul, bulversând mințile oamenilor

pe rețelele de socializare. Scopul său de „dirijor dirijat”, ca să preluăm expresia unui comentator al acțiunilor sale de pe Facebook, a fost și este acela de a introduce haosul organizat, neîncrederea și dezgustul față de liderii comunității, de a compromite mediul asociativ românesc din Ucraina în ansamblu. Proaspăt plecat de la Opera Română (interesant de știut și din ce motive), în prezent un simplu șomer¹ de Cernăuți, din dorința maniacală de a ieși în evidență

prin orice mijloace, D.C. s-a aruncat (după ce CNRU i-a dat papucii) cu o furie proletară împotriva majorității celor care de zeci de ani luptă pentru păstrarea identității românești, etichetându-i ca „pseudopatrioți”.

Fără nicio remușcare de conștiință, acest individ a calomniat-o în repetate rânduri pe doamna Alexandrina Cernov, fost cadru didactic la Catedra de filologie română și clasică, Membru de Onoare al Academiei Române, etichetând-o cu calificativele „tovarășă”, „babușca”, „o securistă care și-a bătut joc nu doar de oameni și destinele lor, dar și de limba română”, etc.

¹ Din 20 iunie 2023, Dumitru Caulea este Persoană Fizică Autorizată („pidpriemeț”), înscris în Registrul Unic de Stat al Persoanelor Juridice, Persoanelor Fizice Autorizate și Formațiunilor Civice (nota red.).

Într-un alt delir (specific naturii sale, dar care pare a fi stimulat și de careva factori externi), insul îi etichetează pe „domnii Ilie Zegrea (președintele Societății scriitorilor români din Cernăuți – n.n.), Vasile Tărățeanu (președintele Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi”, Membru de Onoare al Academiei Române, membru al Uniunii Scriitorilor din Ucraina, România și R. Moldova – n.n.), Mircea Pilat (președintele Asociației științifico-pedagogice „Aron Pumnul” din Ucraina – n.n.), Vitalie Zăgrea (președintele Societății „Junimea” – n.n.), Marin Gherman (președintele trustului media BucPress – n.n.) – așa numiți lideri ai Consiliului Național – Hoși!!!”. Într-un cuvânt, la Cernăuți, în afară de Caulea nu există lideri.

Jurnalistul Vitalie Zăgrea, șeful Redacției emisiuni în limba română a postului de Radio Ucraina Internațional, mai este etichetat și ca „nemernic al neamului nostru”.

Iată ce a putut să debiteze „falnicul” D.C. la adresa unui tânăr etnic român care a reușit performanța de a-și susține teza de doctorat la Universitatea din Cernăuți: „*Lingăii întotdeauna vor promova nonvalorile! Da! O NON valoare, cu titlu de doctor în științe politice la 27 de ani!!!...un doctorat la Universitatea Oxford, Cambridge – (linioară de prisos – n.n.) e total altceva în comparație cu sărmana Universitate din Cernăuți, unde banul decide doctoratul*”. El însă, Dumitru Caulea, nefiind în politică nicio zi și neavând nici pregătire elementară în domeniu, s-a prezentat tocmai ca politician în campania electorală din toamna anului 2020. Cum vine asta?!

Fiind în drum spre Kiev, ca invitat al Guvernului Ucrainei (interesant de știut în ce calitate), în 24 noiembrie 2023, D.C. anunță că „*măine vine la întâlnire un mare trădător de neam, Aurica Bojescu... Este un pui al comunismului, o cloșcă rusească, care până la final va juca cartea sa, sau mai corect, a lui Putin*”. Vorbim aici de doamna Aurica Bojescu, secretar responsabil al Uniunii Interregionale „Comunitatea românească din Ucraina”, principalul expert în problemele protecției drepturilor românilor din Ucraina la educație

în limba maternă, care de-a lungul anilor a susținut și susține, inclusiv la forurile europene, cu profesionalism și devotament, cauza românilor din Ucraina.

Cu o notă peiorativă D.C. îl caracterizează și pe Vasile Rauț, președintele Societății „Golgota” al românilor din Ucraina, etichetat ca „*taximetristul de la Golgota*”. Ceva mai recent a atacat-o virulent și pe Elena Nandriș, care s-a bucurat de încrederea consătenilor timp de patru mandate, poate cel mai performant primar pe care l-a avut până mai recent comunitatea românească din regiunea Cernăuți. Și de parcă nu era de-ajuns, i-a făcut și plângere penală fiului ei, care a încercat să ia apărarea mamei.

„*Mai puțin cunoscut este faptul că Domnul Ion Cojocaru a lucrat la KGB*”, îl calomniază și pe poetul Ion Cojocaru. La fel de calomnioasă e și declarația puerilă precum că „*Centrul media BucPress (finanțat, de altfel, de Departamentul pentru Românii de Pretutindeni – n.n.) este o operațiune a Securității ucrainene*”. Poate D.C. are relații mai strânse cu succesorii de drept ai KGB-ului și are acces la arhiva monstruoasei instituții, de care noi, muritorii de rând nu avem cunoștință, caz în care ar trebui și are obligația (nu doar morală!) să vină și cu probe.

Iar acolo unde calomnia și insulta sunt insuficiente, D.C. trece la amenințări directe. Iată ce a putut să scoată pe gurița sa de ciripitor activ D.C. la adresa lui Victor Crețu, membru în Senatul Uniunii Interregionale „Comunitatea românească din Ucraina”: „*Pot să te dau în judecată pentru calomnie (minciună), ca apoi ca despăgubire morală să-ți vinzi casa și un ficat*”. Oare e chiar atât de scump ficatul unui pensionar pe piața organelor, pe care se pare că o cunoaște foarte bine furibundul amenințător?

N-au rămas fără atenția bravului luptător pentru dreptate nici colegii de Alianță, unii dintre ei fiind învinuiți în public de furturi și înșelăciuni, la fel fără nicio dovadă. Cazul lui Iurie Levcic este deja de notorietate. Cam la aceasta se reduce „*înțelepciunea, munca în echipă, respectul și principiul egalității*” declarate cu fast, la începuturi, de proaspă-

tul lider al Alianței imediat după constituirea acesteia.

Minciunile manipulatorii au fost și sunt la ordinea zilei în agenda individului Caulea. Astfel, încercând să-și atribuie meritele, la data de 24 iulie 2020, cu referire la școala din Dumitrești (sudul Basarabiei), D.C. posta pe pagina sa de Facebook următoarele : „*Alianța a muncit și a ajutat o școală din regiunea Odesa să treacă din (corect - de la) limba moldovenească de predare la limba română ...de la 1 septembrie 2020. În 22 de ani nu s-a reușit – Alianța în 23 de zile a făcut-o!*”. Da, da, chiar că a făcut-o de mămligă! „*Au fost patru echipe care au lucrat*”, – debitează D.C. Doza de minciună i s-a părut însă insuficientă, adăugând că „*Partidul Golos a negociat cu Ministerul Educației, ca în final să spargă ghiata (corect - gheața!) pentru trecerea școlilor moldovenești la limba română de predare, din așa-numita limbă moldovenească. 22 de ani nu s-a reușit! ...Partidul Golos în final a salvat Toate școlile moldovenești din Ucraina*”. Culmea obrăzniciei! Dacă n-ar fi existat partidul „Golos”, cine oare ar fi salvat limba română la Dumitrești? Poate doar Dumitru Caulea, cu numele său făcător de minuni! Tot atunci, prin vocea lui D.C., care a acordat mintenaș un interviu presei din Maramureș, acest ordinar *fake* a fost transmis și opiniei publice din România.

În realitate, nici școala din Dumitrești și nici o altă școală din regiunea Odesa n-a trecut (nu li s-a permis să treacă!) la limba română de predare în 2020, ci doar la începutul acestui an, prin renunțarea la sintagma stalinistă de „limbă moldovenească”, drept urmare a înțelegerii dintre guvernele român și ucrainean. Ne întrebăm **care au fost și ce-au făcut** cele patru echipe ale salvatorului limbii române Dumitru Caulea?

Frustrat probabil de neîmplinirile din viața de muzicant la București și Chișinău, D.C. se aventurează brusc în campania electorală din toamna anului 2020 pe listele partidului naționalist ucrainean Golos la consiliul local Cernăuți, invitând „*toți românii din Ucraina*” să-și dea votul pentru acest partid, prezen-

tându-l ca fiind „*Unicul Partid din Ucraina care a luptat și va lupta pentru școlile noastre naționale*”, fapte eroice de partid pe care le cunoaște doar D.C. Iar despre modul în care D.C. este îndreptățit să se prezinte „*în numele și conform intereselor comunității românești din Ucraina*” este suficient să știe toată lumea că la alegerile din 25 octombrie 2020, candidând în Circumscripția Nr.5 a partidului politic naționalist ucrainean Golos, la Horecea Urbană (locul unde s-a născut și a crescut), candidatul naționaliștilor ucraineni Dumitru Caulea a adunat tocmai ...4 voturi! Așa da, performanță electorală! Nici măcar rudele apropiate nu l-au votat! În aceste condiții, D.C. nu se stânjenește să afirme că „*va fi o onoare pentru noi (Alianța) să fim invitați ca reprezentant al comunității românești din Ucraina în acest proces constructiv dintre Ucraina și România ...de păstrare a școlilor*”. Nici mai mult, nici mai puțin! Era bine să fi păstrat măcar școala din Horecea Urbană, în care a învățat „*revoluționarul*”, în ultimii ani aproape complet ucrainizată.

Este interesant de observat că, neavând calificarea profesională necesară și nici experiența cuvenită în domeniu, cetățeanul D.C. este inclus, la solicitarea personală, în Consiliul de experți pentru minorități de pe lângă Avocatul Poporului (Ombudsman) - „*unicul român din Ucraina*”, după cum îi place să se prezinte. De asemenea este inclus în Consiliul reprezentanților ONG-urilor popoarelor autohtone, minorităților naționale din Ucraina din cadrul Ministerului Educației și Științei din Ucraina (având o experiență de muncă pedagogică de doar 5 luni, ca învățător-suplinitor de muzică la școala gimnazială din Horecea Urbană), precum și în Comisia de experți a Serviciului de Stat pentru Etnopolitici și Libertatea Conștiinței. În toate aceste comisii Dumitru Caulea s-a auto-invitat (oare doar autoinvitat sau și recomandat de cine trebuie?), el fiind inclus – în mod miraculos – din mers (!) – fără nicio verificare a calității sau calităților pe care le are. Dăm un singur exemplu de astfel de practică frecventă în cazul Caulea: în comisia de

profil a Avocatului Poporului (Ombudsman) D.C. a fost inclus prin Ordinul Nr.21.15/23 din 22 februarie 2023 a Avocatului Poporului, deși la acel moment nu avea nicio calitate în Alianța pe care pretindea că o reprezintă (a se vedea răspunsul Avocatului Poporului, anexat la prezenta). Și totuși, a fost inclus. La fel de miraculos este și faptul că, neavând nicio calitate, fiind un simplu șomer, D.C. continuă să facă parte din toate cele trei comisii guvernamentale sau care funcționează pe lângă structurile guvernamentale. Cum de este posibil așa ceva? Lăsăm cititorului posibilitatea să răspundă la această întrebare, trăgând, totodată, concluziile necesare.

În toată perioada de după 2019, nefiind cunoscut niciun demers public, niciun rezultat al acțiunilor concrete ale Alianței sau/și ale „revoluționarului” D.C. (inițiator, pe Facebook, al unei dubioase „revoluții culturale”!) în vederea apărării, prin fapte, nu prin vorbe, a limbii române și a intereselor identitare ale comunității, acest personaj nu are nicio rețineră să declare fără nicio jenă că *„Alianța Societăților național-culturale din Ucraina consideră că prin munca sa din teren (Ucraina) a reușit cu succes să finalizeze ceea ce și-a propus la înființare acum 4 ani – salvarea școlilor... Iată un exemplu clasic când o muncă în echipă (Alianța pe teren) și statul Român din afară, obținând un succes istoric!”*. Înainte de a face echipă cu Statul Român, acest pretins lider al „Alianței” ar trebui să facă echipă cu colegii proprii, membri ai „Alianței”. Ne vine greu să comentăm *„munca în echipă a Alianței pe teren și a statului Român”* (din afara terenului?), în lipsa efectivă a acesteia. Dar, cu puțin timp înainte, „stimatul domn președinte al Alianței” declara cu tărie că *„rupe orice relație, contact cu Toate instituțiile Statului Român. Ieri am anunțat Ambasada României în Ucraina despre această decizie.”* Ne mirăm cum de statul român nu și-a cerut scuze, prin misiunea sa diplomatică, pentru jignirea gravă adusă „partenerului” de luptă „pe teren” pentru beneficiile comunității. Nu știm cât de mult a avut de suferit Statul Român (și dacă nu cum-

va continuă să mai sufere!) de pe urma acestei tăioase decizii a înfierbântatului patriot de teren, numit Dumitru Caulea, dar ne putem lesne imagina cât de mare ar fi fost bucuria lui nea Iancu să descopere, aciuat la Cernăuți, **un pui de Trahanache, înregimentat politic în partidul ucrainean „Golos”**, mințind de rupe pământul sub picioare, „pe teren” ucrainean, doar să-și vadă împlinit „interesul”.

Neotrahanache pe post de Lider „suprem” al românilor din Ucraina

Urmărind în mod constant doar „interesul” propriu, acest Neotrahanache care, în imaginația sa, se consideră drept lider suprem al românilor din Ucraina, mai că nu a făcut spume la gură laudând neconținut toate legile care aduc atingere statutului identitar al comunității istorice românești din Ucraina, în special acele legi care dărmă, pur și simplu, sistemul de instruire în limba maternă a copiilor din localitățile populate de români. În osârdia sa de a împăca capra cu varza, nu de puține ori oportunistul D.C. se află în flagrantă contradicție cu sine însuși, susținând, în diverse etape ale activității sale de pretins formator de opinii, puncte de vedere care se bat cap în cap. În discuția sa cu ministrul educației din Ucraina vocifera că elevii români n-au nevoie de examene la limba și literatura română. Mai recent, „domnia sa” îi cataloghează drept „pseudopatrioți” pe românii care pledează în favoarea păstrării școlilor cu limba română de predare, nu doar a claselor (grupelor), cum fariseic prevede ultima lege ucraineană cu privire la învățământul primar și secundar, adoptată sub presiunea Occidentului. În opinia sa, extinderea listei de materii școlare predate în ucraineană ne este chiar ...benefică.

În timp ce întreg mediul asociativ românesc, *in corpore*, a respins articolul 7 din Legea Educației ca fiind profund discriminatoriu, fapt menționat și în Opinia Comisiei de la Veneția, D.C., după ce a respins, inițial, acest articol, criticându-l vehement la mitingul de protest din toamna anului 2017, s-a sucit ulterior, ca să declare imediat după adoptarea Legii privind învățământul mediu secundar:

„Paradoxul este că această lege va păstra școlile noastre (sic !). După el, „legea este acceptabilă” și doar cotele stabilite pentru predarea obiectelor în limba ucraineană ar trebui să fie ceva mai reduse (20%, 30%, 40%). „Avem nevoie de procente ! Doar așa vom salva școala!”, – declara cu nesimțire D.C. în 2020, pentru ca recent, în 2023, la sfârșit de an (9 decembrie), după ultimele retușuri la legislația minorităților naționale (impuse Ucrainei de Comisia Europeană și statele vecine), să sară în sus strigând cât îl ține gura, ca și când aceasta și-ar fi dorit dintotdeauna: VICTORIE !!! ȘCOLILE NOASTRE SUNT SALVATE !!! Ușor de observat logica impostorului: școlile noastre o duc foarte bine și cu procente și fără de procente (după cum bate vântul), în ambele situații sunt salvate. Mai întâi, D.C. trimite către ministerele afacerilor externe ale Ucrainei și României, către ministerele educației din Ucraina și România, și către Ambasada României la Kiev scrisori prin care solicită introducerea procentelor în școlile românilor din Ucraina. Tot atunci, dându-se mare înțelept din oficiu, D.C. atacă majoritatea liderilor mediului asociativ, care solicită respectarea Constituției Ucrainei și a prevederilor din tratatul de bază încheiat între Ucraina și România: „unii din liderii organizațiilor neguvernamentale ale minorităților naționale ale Bucovinei susțin ca (sic!) totul să rămână așa cum a fost pe timpul Uniunii Sovietice...Din păcate acești lideri fac acest lucru nu în beneficiul școlii românești, ci pentru propriile interese.”

Conform logicii acestui impostor care se crede „înțelept din oficiu” reiese că liderii ONG-urilor românești din Ucraina solicită autorităților țării să respecte Constituția și să îndeplinească obligațiile internaționale ale Ucrainei nu pentru că așa le dictează conștiința, ci pentru că ar urmări interese mercantile. În dorința de a se preamări pe sine ca suprem cârmaci al comunității asupra căreia „Alianța” pe care chipurile o conduce ar deține monopolul, D.C. face tot posibilul spre a-i ponegri pe liderii de asociații românești care refuză să-i cânte în drâmbă ascultând de bagheta „dirijorului dirijat”. De aceea, în interpretarea sa, prelua-

tă din presa naționalistă de limbă ucraineană, scopul liderilor asociațiilor românești, altele decât cele aflate sub bagheta dirijorului dirijat, ar fi, vezi doamne, acela de „a folosi patriotismul pentru a-și câștiga imagine și foarte mulți bani”. No comment!

D.C. manipulează cu nonșalanță opinia publică atunci când îi etichetează pe indezirabili drept „slugi ai lui Putin”, „pro-ruși”, care „visează să vină rusul”: „voi, adepții rușilor, fii de sriboci”. E în stilul său să înșire elucubrații de tipul: „acțiunile unor lideri din «Consiliu» sunt în interesele Rusiei și mai puțin pentru binele comunității românești din Ucraina” etc. Dar de ce nu se sinchisește să aducă și vreo dovadă? De, este în acord cu trendul vremii, știind că momentan orice asociere, oricât de absurdă, cu „ruskii mir” îl poate pune la poarta infamiei pe cel vizat. În opinia lui D.C. protestul comunității românești din 17 octombrie 2017 din fața Administrației de Stat a regiunii Cernăuți, prin care ne-am manifestat cu toții dezacordul față de legea discriminatorie a educației, a fost inițiat și organizat de Centrul Cultural Român doar „pentru a câștiga imagine frumoasă/recunoștință din partea partidelor de opoziție pro-ruse”. Tulburat de „grija” pentru comunitate, D.C. a uitat, sărmanul, că și el și-a manifestat, de la microfon, mânia proletară față de acea lege. La blasfemii impostorului se pricepe bine ! Nu știm însă dacă din ură sau din dragoste față de „ruskii mir” și-a luat neveste rusoaice, copiii săi fiind educați mai curând în limba rusă decât în limba română, cântată cu atât patos patriotic de șeful muzicienilor. Nu cunoaștem vreun caz de simpatie față de partidele pro-ruse ale vreunui lider aflat în dizgrația lui Caulea, dar cunoaștem foarte bine asocierea lui Caulea cu partidul naționalist ucrainean Golos, pentru care a militat cu ardoare la alegerile din 2020, candidând pe listele acestuia.

Declarațiile absolut deșarte, fără nicio acoperire reală curg ca din cornul abundenței:

– „Alianța a elaborat un program școlar pentru școlile noastre românești. Așteptăm încheierea carantinei ca să-l putem pune în

dezbatere publică (profesori, părinți, comunitate).” Nu știm dacă pentru D.C. s-a încheiat sau nu carantina, dar știm că nimeni nu l-a mandatat pentru efectuarea unui asemenea program, de a cărui existență nimeni nu știe nimic. Vorbe goale!

– „*Alianța va căuta pentru fiecare școală cel puțin o primărie din România pentru parteneriat.*” Am vrea să știm și noi câte primării din România a găsit Alianța pentru așa-zisul parteneriat cu școlile românilor din Ucraina. Dacă nu există măcar una, ceea ce ne spune pretinsul lider al Alianței e praf în ochi.

– „*Imediat după sărbători (după 15 ianuarie) vom începe o campanie prin școlile importante din Nordul Bucovinei, organizând adunări generale a[le] cadrelor didactice și părinți[lor]. Vom asculta, vom auzi...*” (declarație publică din 02.01.2020). Au trecut de atunci cinci ani cu sărbătorile lor de iarnă, și...nimic. Dar ne mai întrebăm și în ce calitate ar fi făcut-o?

– „*Fiecare sat din Nordul Bucovinei va avea un reprezentant în Consiliul Regional al Alianței. La adunările care vor fi organizate o dată la 3 luni vor fi invitați și primarii satelor, preoții, activiști [sic!]. Vom face ceva ce nu s-a mai făcut – vom cutreiera satele...*” Cu adevărat hârtia suportă orice ineptii, etc.

La un moment dat, D.C. mai vorbea și despre organizarea unei „revoluții culturale”. O fi fost poate de inspirație maoistă acea „revoluție culturală” și tare am fi fost curioși să vedem cu ce rezultate se va fi terminat. Slavă Celui de Sus, că a scăpat comunitatea și de această cumpănă, ca și de alte elucubrații și ineptii ale marelui maestru și cârmaci revoluționar Dumitru Caulea. Dintr-un cap limpede este imposibil să iasă atâtea aiureli. Dar voi credeți-l în continuare, oameni buni!

Dacă același personaj, președinte al Asociației „Armonia”, folosește cu atâta lejeritate la adresa colegilor săi din mediul asociativ apelative ca „hoți”, „nemernici”, „trădători”, „gunoi”, „nonvalori”, „cu orientare sexuală netradițională”, „societăți fan-

tomă” etc., oare ce va fi înțelegând stimabilul D.C. prin armonie? Știe oare mai-marele Asociației „Armonia” a muzicienilor români din Ucraina că în școlile cu limba română de predare din Ucraina nu sunt de loc manuale de muzică în limba română? Dumnealui are timp berechet pentru postări kilometrice prin care își insultă colegii, dar nu găsește timp pentru a identifica vreo soluție pentru dotarea măcar a câtorva școli din regiune cu manuale de muzică. De unde să mai apară, în viitor, muzicieni, dacă în școli elevii duc lipsă acută de manuale de muzică?

Cum să înțelegem altfel decât demagogic apelul acestui individ de „a lăsa la o parte neînțelegerile personale” și „să ne unim forțele pentru viitorul comunității noastre din Ucraina”, dacă în toată perioada de după 1991 societatea civilă românească din Ucraina nu a cunoscut un alt personaj mai scandalos ca Dumitru Caulea.

În data de 13 februarie 2020, D.C. declara cu nonșalanță că „*începe o campanie de curățenie, un jihad dacă doriți, împotriva nonvalorilor, impostorilor, trădătorilor și nemernicilor neamului nostru, agenți ai Securității... O campanie susținută cu dovezi clare*”. Nu cunoaștem recolta celor patru ani de jihad (!) ai lui Caulea, dar știm cu siguranță că locul unui asemenea impostor ca D.C. nu este în mediul asociativ românesc, pe care l-a compromis cu asupra de măsură în ultimii ani. Sunt alte locuri, care i se potrivesc mai bine... Și alte îndeletniciri. *Jihadul*, spre exemplu.

În aceste condiții, lipsa de reacție și atitudine a colegilor săi de Alianță este cel puțin suspectă. Acceptarea unor asemenea ieșiri necontrolate ale lui D.C. afectează profund imaginea membrilor Alianței și pune într-o lumină proastă imaginea mediului asociativ românesc din Ucraina, în ansamblu.

**Comitetul Coordonator al
CONSILIULUI NAȚIONAL
AL ROMÂNILOR DIN UCRAINA
(BucPress, 01.02.2024)**

Eugen PATRAȘ

Revoluționarismul populist al dirijorului dirijat Dumitru Caulea

(Post scriptum la Replica CNRU față de elucubrațiile
liderului ASCRU, publicată la 01.02.2024
de Agenția BucPress)

Nimic nou sub soare! Cam toate regimurile cu o democrație neconsolidată (iar cele autoritare în mod special!) folosesc frecvent serviciile unor indivizi pentru a-și atinge scopurile nu prea făcute publice. Într-un alt context istoric, acestor indivizi li se mai spune „streikbrecheri”. În raport cu comunitățile naționale minoritare, scopurile urmărite sunt cam mereu aceleași: reducerea la tăcere a acestor minorități și punerea la index a minoritarilor care au curajul să ceară respectarea drepturilor ce li se cuvin, garantate de Constituție. Ai curaj să vorbești despre nerespectarea acestor drepturi, vei fi mereu *persona non grata*. Vrei să trăiești bine și să fii mereu agreat de cei care, nerespectând Constituția, lovesc în comunitatea din care faci parte (spre a o slăbi și a o șubrezi până la totala desființare), fă-te apărătorul acestei comunități prin vorbă goală și prin diverse sloganuri populiste, lovind cu arma populismului în cei care cu adevărat o apără, spunând că tocmai ei sunt adepții populismului. Ca să se ascundă mai bine de ochii lumii, hoțul strigă în gura mare, la colțul străzii: Prindeți hoțul! Și unii chiar se lasă păcăliți alergând după fantome. Comunitatea românească nu a dus lipsă niciodată de streikbrecheri. Numiți, în manieră slavă, „titușki” (титишки), aceștia nu condesc să fluture deasupra capului, la diverse evenimente ale comunității, bâta minciunii. Iar acum a mai apărut o titușcă ce flutură cu înverșunare o baghetă deasupra capului. Un conațional de-al nostru l-a definit foarte exact: „**dirijor dirijat**”.

Dacă până în 1991, a fi în dezacord cu anumite politici și practici ale Sistemului însemna a te pronunța împotriva URSS și a deveni, pe cea mai scurtă cale, *dușman al poporului*, după 1991, când parcă am respirat ușurați că am scăpat de opresiune, ne-am pomenit că avem de a face cu ceea de care tocmai credeam că am scăpat: cu reproducerea, în esență, a acelorași practici și metode. Iar odată cu declanșarea conflictului ruso-ucrainean situația s-a agravat și mai tare. Și dacă opiniile divergente care provin din partea reprezentanților etniei titulare sunt oarecum tolerate, cele care vin din partea reprezentanților comunităților naționale minoritare, prin reprezentanții acestora, sunt interpretate, de regulă, ca acțiuni „subversive”, „deconstructive”, „distructive”, într-un cuvânt, ca acțiuni împotriva statului, cu etichetările și consecințele de rigoare. „proruși”, „putiniști”, etc. etc.

Exemple avem suficiente. Să ne amintim măcar de reacția autorităților și a mass-mediei de limbă ucraineană vizavi de protestul comunității românești din regiunea Cernăuți în fața sediului administrației regionale de stat, din 17 octombrie 2017, împotriva art.7 din noua Lege a Educației din Ucraina, articol totalmente discriminatoriu, revizuit ulterior de Ucraina, sub presiunea Comisiei de la Veneția și a structurilor europene, dar cu mare întârziere și cu multă strângere de inimă, abia în preajma deciziei UE privind demararea negocierilor în vederea aderării Ucrainei la Comunitatea Europeană. O analiză superficială a opiniilor exprimate în cadrul protestului, operată imediat de către oficialități, de către mass-media

ucraineană sau de către „forțele patriotice” ucrainene, ar putea crea iluzia că românii din Ucraina ar face jocul lui Putin, respectiv ar fi dușmani ai țării. Simplu și pe înțelesul tuturor! Sus-numiții „patrioți” au fost îndemnați să riposteze, să-i intimideze pe români prin cele mai neortodoxe mijloace. Și ei au ripostat. Și nu o dată, ci ori de câte ori au văzut că românii își exprimă public nemulțumirea sau, pur și simplu, când au considerat că România marchează sărbători naționale care nu le convin. Spre exemplu, au pichetat de Ziua Națională a României, 1 Decembrie 2017, Consulatul General al României la Cernăuți, după care și Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți, proliferând amenințări și injurii la adresa conducerii Centrului. Președintelui Centrului i s-a transmis atunci, în bătaie de joc, o placă cu inscripția „*Vasile Tărățeanu – reprezentantul lui Putin în Bucovina*” și o alta, cu conținut și mai provocator: „*din partea lui Bortnikov, șeful FSB-ului rusesc*”. Președintele Centrului a fost amenințat atunci cu moartea de forțele paramilitare intrate cu forța în sediul Centrului, dar nicio autoritate publică, niciun reprezentant al societății civile ucrainene n-a avut nicio reacție. Asta ce înseamnă? Achiesarea acestora la asemenea mesaje, lucru foarte grav. Dacă situația ar fi fost inversă și asemenea amenințări ar fi venit dinspre comunitatea românească la adresa vreunui lider ucrainean, am fi fost oare martorii aceleiași lipse de reacție? Tare mă îndoiesc!

Prin adoptarea, după evenimentele revoluționare din 2014, în totală discrepanță cu așteptările noastre, a unei legislații discriminatorii (și, totodată, neconstituționale!) față de minorități, cu obiectivul clar de asimilare etnică forțată, Ucraina a încercat din răspuse să-și apere noile prevederi, inclusiv prin imagologie. Iar în imagologie tehnicile de manipulare sunt la ordinea zilei. În acest sens, „streikbrecherii” nu doar că prind bine, ci sunt absolut necesari, mutând cumva imaginea conflictului *interetnic* spre imaginea unui conflict *intraetnic*, nemulțumirile celor nesupuși dresajului autorităților fiind prezentate ca fiind mofturi personale. Și tot Sistemul are grijă ca „streikbrecherii” să provină anume din comu-

nitate, pentru ca opiniile lor să fie prezentate drept convingeri colective ale comunității în ansamblu. În acest context social-politic, titulatura de *Președinte al Alianței Societăților Național-Culturale a Românilor din Ucraina* dă bine la public, mai ales dacă acesta e prostit în permanență, manipulat și dezinformat în fel și chip: „noi în teren” și Președintele României alături de noi, că, vezi Doamne, *numai noi*, acționând cot la cot și umăr la umăr, putem face ceva „constructiv”, că doar în teren avem destul colb ca să-l ridicăm până la cer, să vadă conducerea de vârf a Patriei (nu contează care!) că noi facem treabă și treaba aceasta o facem „în teren”, nu ne jucăm ca unii care luptă în instanță pentru repunerea în drepturi a limbii române în Ucraina, așa-i populism curat – lupta în instanță; uite noi trudim cu adevărat, trudim altfel, trudim „constructiv”, trudim cu Gândul la ce vom face, că ce-am făcut în trecut e operă „constructivă”, e parfum, iar ce facem astăzi e produsul unei profunde gândiri pentru ce vom face mâine, iar ce vom face mâine va fi produsul unei și mai profunde gândiri pentru ce vom face poimâine, și tot așa, cu Gândul și cu Glasul vom fericii comunitatea la tot pasul, izbândind ceea ce alții nu sunt în stare, pentru că sunt total nepricepuți, iar dacă se pricepe la ceva, această pricepere total „distructivă” (pentru că ei se pricepe doar să bage strâmbe în truda noastră profund „constructivă”), dar noi totuși mergem înainte, cu cote, fără cote, nu contează, noi trudim și pe scenă, și „în teren”, trudim cu Glasul, trudim cu „Golos”, nimeni nu trudește ca noi, căci noi trudim fierbinte, ne jertfim, transpirăm, înghițim colb (că altfel cum să ridici nouri de praf în ochi și să nu te afecteze praful), poate s-ar îndura Președintele pe care-l chemăm fierbinte să fie alături de noi în truda eroică pentru binele comunității și pentru apărarea ei de... de cine... de troglodiții ei lideri, alții decât Mine, care trândăvesc nefăcând nimic „constructiv”, ci numai și numai „distructiv!”, că, domnule Președinte, toată nădejdea comunității românești din Ucraina e în Mine, da, da, în Mine și în Dumneavoastră, pentru că uite așa, în numele Neamului, mă chinui și înghit tone de praf, poate România s-ar îndura și mi-ar da un spor de toxicitate, că

treaba pe care o fac e grea. Foarte grea! Greu m-aș descurca dacă nu m-ar ajuta Patria! Pentru că e greu să faci treabă bună fără să faci nimic bun, decât să spui că faci. Și să spui asta cu Glas cât mai tare, „golosisto!”, să audă toată lumea, de la Dumitrești până la Baia Mare, dar mai ales pe facebook! Acolo, domnule Președinte, vreau să vă anunț că noi facem de toate: și „revoluții culturale” și „ordine în comunitate” și răzbeluri cu „nemernicii” liderii de până la Noi ai comunității, dușmani ai Neamului, pe care-i „demascăm” cu probe („băieții” ne ajută), să-i ia mama focului de „hoți”, „lingăi”, toți „securiști” în afară de Mine! Cam acesta e stilul de lucru al liderului „suprem” al Comunității istorice românești din Ucraina, care mâine-poimâine s-ar putea să ia și titlul de om emerit al culturii din Ucraina. Că doar nu degeaba, cu bagheta sa magică de președinte al unei Alianțe cu rupere la cusături și cu pingecele tocite de atâta mers „în teren”, a „salvat” triumfal limba română la școala din Dumitrești, regiunea Odesa, cu păstrarea neclintită a denumirii bolșevice de „limbă moldovenească”! Rezultat excepțional, obținut cu mult înainte de întâlnirea de la sfârșitul anului trecut a celor doi șefi de stat care au declarat că limba moldovenească nu există decât sub denumirea ei naturală de limbă română. Abia acum conducerea școlii din Dumitrești (ce coincidență de nume, dar numai de nume!) din extremitatea sudică a Bugeacului poate să-i trimită la Cernăuți, nemaipomenitului Președinte al Alianței societăților național-culturale românești din Ucraina, o telegramă de mulțumire pentru extraordinara sa „muncă în teren”, sprijinită de prea iubitorul (de români) partid „Golos”, încununată cu revenirea, în sfârșit, a învățământului, la „limba română”. Ura!

Apoi, zice domnul Caulea: „*Fiecare sat din Nordul Bucovinei va avea un reprezentant în Consiliul Regional al Alianței. La adunările care vor fi organizate o dată la 3 luni, vor fi invitați și primarii satelor, preoții, activiști* [sic!]. *Vom face ceva ce nu s-a mai făcut – vom cutreiera satele...*” Of, domnule Caulea, dumneata, o pricăjită Adunare de Dare de Seamă și Alegeri nu ești în stare să aduni

la 3 ani, ținând Alianța în afara legii, dar nu să mai ții și adunări ordinare la fiecare 3 luni, non stop, cu primari, preoți și cu te miri ce alți „activiști”. Zici: „Vom face ceva ce nu s-a mai făcut”. Oare? Am vrea să știm și noi cât ați făcut din ceea ce ați spus că veți face. Un om cu capul treaz, responsabil pentru ceea ce spune, nu poate să îndrume asemenea năzdrăvăanii. Părerea noastră!

După patru ani de vorbe, promisiuni deșarte și declarații de susținere a politicilor locale și centrale de ucrainizare fățișă a școlilor românești, președintele (deja expirat la acea dată) Alianței avea tupeul să afirme: „*Alianța Societăților național-culturale din Ucraina consideră că prin munca sa din teren (Ucraina) a reușit cu succes să finalizeze ceea ce și-a propus la înființare acum 4 ani – salvarea școlilor... Iată un exemplu clasic când o muncă în echipă (Alianța pe teren) și statul Român din afară, obținând (sic!) un succes istoric!*”. Care succes?, ne întrebăm, când școlile stau și acum cu sabia lui Damocles deasupra capului, pe prag de a-și pierde limba de predare și a fi desființate ca școli naționale? Și apoi, cine este ea, această așa-zisă Alianță, ca să se tragă de șireturi cu Statul Român? Măcar dacă ar fi un organism valid, dar e o alianță de asociații care se iubesc între ele ca pisica cu șoarecele și care încurcă activitatea (practic inexistentă) pe teren cu febrila activitate populistă pe „facebook” a pseudopreședintelui ei. Cum de a ajuns oare un pricăjit spectru ONG-ist, condus de un pricăjit gargaragiu, ce se dă vajnic președinte cu mandat demult expirat, să formuleze pretenții aproape „etatiste”, situându-se cu de la sine putere pe aceeași treaptă cu o formațiune statală? Vor fi ajuns oare la urechile Statului Român aceste chemări de împreună lucrare în stil de „pani-bratstvo”?

Ținta supremă ochită de domnul Caulea sunt liderii de asociații care solicită autorităților respectarea Constituției Ucrainei și a prevederilor din tratatul de bază încheiat între Ucraina și România: „*unii dintre liderii organizațiilor neguvernamentale ale minorităților naționale ale Bucovinei susțin ca totul să rămână așa cum a fost pe timpul Uniunii Sovietice... Din păcate acești lideri fac acest lucru nu în be-*

neficiul școlii românești, ci pentru propriile interese.” Care interese? Au ele un nume? Sau sunt doar „enterese” de scenetă ale neostoitului personaj ieșit de sub pulpana lui Nea Iancu, pe scena vieții politice și culturale, cu steagul „Golos”-ului înainte, glăsuind slogane „patrihotice” în stilul celui mai modern Neotrahanache pe care poate să-l dea capitala unei provincii (nu spun care, ca să nu-i pângăresc numele)? De fiecare dată când se vede nevoit să-și argumenteze ineptiile, D.C. recurge la tot felul de fraze generale, argumentând cu vorbe goale ceea ce practic nu există, fiindcă el însuși nu prea înțelege ce-i iese pe gură, numind acest original stil de gândire și vorbire „discurs atipic”. Că discursurile sale sunt – ușor spus – „atipice”, marele orator ne-a convins demult, la fel cum ne-a convins că el însuși nu se încadrează în niciun fel de tipologie. Iar dacă, totuși, admitem că e și el un tip, atunci e un tip „atipic”, un tip certat cu propria persoană. Dar și cu toată lumea. Mai pe scurt, e un unicat. În afară de el și Alianța Sa, nimeni nu face nimic. El face totul. Și pe scena artistică, și pe scena politică, și „în teren” și în comisii guvernamentale, pretutindeni. El este unicul salvator al identității românești în Ucraina, și unicul din această rară categorie de salvatori ai neamului, care înțelege actul salvator ca artă desăvârșită de a cânta în drâmbă celor care și-au făcut o specialitate din dărâmarea pe toate căile a acestei identități. În această privință și numai în această privință, el cu adevărat nu are egal. În această privință și numai în această privință, el este binefăcătorul suprem al comunității românești din Ucraina. Pentru el important e să clevească și să bată apa în piuă cu propuneri „constructive”, ținând hangul (că doar e muzician, ce naiba!, și nu e departe clipa când va primi titlul de „narodnâi diaci culturî Ukrainî”) virtuozilor guvernanți ce fac legi strâmbe pentru dărâmarea lingvistică a școlii naționale și lichidarea etnică a comunității românești. Punct ochit, punct lovit!

În cuvântarea sa la întâlnirea din 28 mai 2024 cu ombudsmanii din Ucraina și România, D.C. încearcă să demonstreze că Asociația sa a salvat, prin faptul înființării sale, integrarea eu-

ropeană a Ucrainei de la un potențial Veto din partea României și Ungariei. Vezi, Doamne, asociațiile românești din Ucraina (altele decât cele din Alianță, bineînțeles) semnalau, la un moment dat (dar ele semnalează și în prezent, domnule Caulea!) „încălcări ale Constituției” și „cereau drepturi pentru toate Minoritățile” spre a determina „Romania și Ungaria să pună Veto integrării europene a Ucrainei”. Trebuia cineva să arunce Ucrainei colacul de salvare, căci nătărăii de lideri ai societăților românești, altele decât cele diriguite (alandala) de domnul Caulea, o trăgeau cu putere la fund. „Aici apare și Alianța care spune **că de fapt nu sunt încălcări ale Constituției**, nu ne putem legal fi numiți (sic!) popor băștinaș, căci avem o patrie istorică, și alte contraargumente, care au dus la o deschidere și încredere la adresa Alianței din partea autorităților statului Ucrainean. **De aici și invitația de a face parte din mai multe comisii** – departament pentru etnopolitică, educație, drepturile omului, ce țin de minorități și religie, cu o participare activă la schimbările în legislația Ucrainei din toamna anului trecut. Toate aceste menționate sunt pentru a conștientiza efortul și în final **succesul diplomației române, care a mers pe ideea noastră...** (sublinierile ne aparțin – E.P.)” Bravo! Bravissimo! Iată deci cum și-a câștigat dl Caulea locul în atâtea comisii din Kiev (europolică, educație, drepturile omului, drepturile minorităților, drepturile religioase etc.): spunând (cu subiect și predicat) „că de fapt nu există încălcări ale Constituției” din partea guvernanților față de minoritatea românească din Ucraina. Nu de Comisia de la Veneția ar trebui să asculte legiuitorul ucrainean, ci de „golos”-ul lui Dumitru Caulea. El e binefăcătorul comunității românești, el e și binefăcătorul Ucrainei. Cum să nu ne fi pricopsit și noi, în regiunea Cernăuți, la momentul „potrivit”, cu un Fetescu al nostru, așa cum s-au pricopsit, la momentul „potrivit”, moldovenii din regiunea Odesa cu Fetescul lor. A sosit clipa bucuriei! Doamnă Isopenko, nu credeți că e timpul să vă împărtășiți experiența de vice-guvernator cu domnul Caulea? Măine-poimăine poate-l vedem și pe El vice-guvernator pe regiune, cum l-au văzut moldovenii din Bugeac

pe semenul lui peste regiunea lor. Nimic nou sub soare!

Ce s-ar fi întâmplat oare cu limba română în Ucraina, dacă n-ar fi existat, la Cernăuți, Dumitru Caulea! Dar ce s-ar întâmpla la Cernăuți cu însuși Dumitru Caulea dacă el n-ar fi înconjurat de cei câțiva lideri de asociații, pe care, ca să-i numeri, îți ajung (și-ți mai rămân) degetele de la o mână? Or, colac peste pupăză, în discuții private ei afirmă că nu au nimic comun cu postările scârboase pe Facebook și nici cu cuvântările lingărețe de pe la diverse foruri, ținute cu mult patos „patriotic” de cel care li se dă drept „lider”, că nu au nicio treabă cu „ieșirile” publice ale insului care se pretinde a le fi președinte, dar oficial preferă să rămână pe hârtie, totuși, ca asociați (chiar dacă statutul ei sunt parte a unui produs expirat). Faptul că Alianța pe care D.C. pretinde că o conduce, reprezentând, chipurile, întreaga comunitate românească din Ucraina, e cu rupe pe la cusături este demonstrat prin retragerea din ea a unor asociați ca Societatea Jurnaliștilor Români Independenți din Ucraina și colectivul ziarului „Zorile Bucovinei”, scârbiți tocmai de ieșirile publice ale fostului lider. Nici asociați mai vechi, inițiatori și fondatori ai Alianței, precum Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Românești din Cernăuți sau Asociația-parteneră din Transcarpatia, nu sunt încântați de modul în care sunt reprezentați în luările de cuvânt rostite pe la diverse foruri sau postate în spațiul virtual, pe internet, de către liderul lor formal, și declară, deocamdată în particular, că și-au suspendat demult activitatea în cadrul Alianței. Dacă înșiși fondatorii Alianței îi întorc spatele celui ce se pretinde a fi președinte al lor, atunci pe cine reprezintă insul care zice că vorbește – culmea obrăzniciei! – în numele întregii comunități?

Sistemul totuși se folosește cât poate de tare de serviciile Alianței expirate, ca și cum nici nu ar avea știre că pretinsul ei lider e în afara cadrului legal de funcționare. Pe de altă parte, același Sistem, prin structurile sale, are toată grija (și mai ales mijloacele) ca românii care fac ceva concret pentru protejarea comunității, să fie marginalizați, iar uneori chiar reduși la

tăcere, și asta doar pentru că sunt incozi. Să ne amintim aici de eforturile Sistemului din preajma uneia dintre Adunările de dare de seamă și alegeri ale Societății „Mihai Eminescu” din anii trecuți, când, în dimineața adunării, candidatului cu cele mai mari șanse la scrutin i s-a făcut câteva ore percheziție în autoturismul personal pe motiv că în mașină s-ar fi aflat arme sau explozibili (!?). Candidatul la președinția Societății a aflat mai pe urmă că, tot atunci, s-au dat și telefoane, cui trebuie, direct de la administrația prezidențială, spre a-i bara calea lui Vasile Tărățeanu spre funcția pentru care candida. Iar pentru ca rezultatul să fie garantat, la Adunare au fost aduse, în mod organizat, cu autobuzele, din raionul Noua Suliță, în special din satul Stalinești, persoane care nu aveau, nici în clin nici în mână, cu Societatea „Mihai Eminescu”, dar care au fost sfătuite să voteze „așa cum trebuie și cu cine trebuie”. Prezidiul Adunării de asemenea a fost ales pe sprânceană. De regulă, la asemenea subterfugii se apelează în încercarea de a-și acoperi un anumit comportament, pe care un stat funcțional democratic nu și-l poate permite.

Știind că trebuie să dea bine în fața celor care hotărăsc intrarea în comunitatea europeană, guvernării ucrainenii s-au tot străduit să demonstreze că noi, românii, nu mai putem de bine și ne alegem lideri dintre cei mai vrednici fii ai neamului. Dar de obicei preferințele lor nu prea coincid cu opțiunile comunității. Și atunci intră în funcțiune manipularea și alte metode „democratice” prin care ei își ating scopul. Iar scopul, după Machiaveli, scuză mijloacele. Legalitatea și morală, în asemenea cazuri, contează mai puțin, atât pentru autorități, cât și pentru indivizii în cauză. După cum hoții au grijă să nu lase urme, la fel și autoritățile, în val-vârtejul ucrainizării, au avut și au în continuare grijă să nu apară nemulțumiți și nemulțumiri care ar tulbura liniștea, așa încât procesul nivelării etnice să decurgă cât mai rapid și cât mai eficient, iar statele care sunt înrudite cu minoritățile să nu aibă motive formale pentru eventuale reproșuri.

Mediul asociativ românesc din Ucraina de după 1991 n-a dus lipsă de asemenea in-

divizi. Îmbrățișându-se, deschis sau tacit, într-un anumit context de conjunctură, cu diferite forțe politice sau cu anumite structuri obscure, acești indivizi au jucat rolul calului troian, în special atunci când autorităților li s-a părut că botnița pentru comunitatea românească e cam relaxată. Care și câte au fost avantajele celor care au intrat într-un asemenea joc, pe seama intereselor comunității, noi nu le cunoaștem, dar cu siguranță acestea nu au lipsit. De notorietate este cazul Societății „Mihai Eminescu” care, în 1992, pentru că era prea activă, a fost scoasă în stradă din sediu, în plină iarnă, de către primăria orașului Cernăuți, la cererea conducerii de atunci a Societății „Golgota”, caz comentat pe larg, cu fotografii, în „Plai Românesc”. Și cunoaștem la fel de bine că după ce la conducerea Societății, prin mijloacele dolosive ale autorităților, a fost „ales cine trebuie”, sediul Societății a revenit la locul de unde fusese scos, la Palatul Național. Tovarășii o făceau pe atunci mai brutal, din topor. Căci până la vectorul european era încă departe.

Implicarea directă a autorităților în activitatea mediului asociativ, recte în viața comunității, are deja o tradiție. Din păcate, o tradiție nesănătoasă. Iar factorul fidelizării anumitor indivizi – spre a-i folosi împotriva comunității – rămâne a fi de actualitate.

După apariția, la 01.02.2024, a replicii CNRU privind comportamentul lui D.C., speram că lucrurile s-au limpezit, iar cel vizat va trage concluziile de rigoare. Dar n-a fost să fie. Personajul în cauză, deși nu mai este președinte al Alianței societăților național-culturale românești din Ucraina din 28.10.2022, fapt confirmat prin cele două răspunsuri obținute de la Ministerul Justiției, continuă să se prezinte, ori de câte ori are ocazia (dar și fără ocazie!) *drept reprezentant al românilor din Ucraina*. De altfel, în postarea sa pe FB din 04.02.2024, chiar personajul respectiv deplângea situația că nu poate convoca Adunarea Generală a Alianței din cauza indisciplinei colegilor. Faptul însă că nu-și poate convoca la adunare partenerii de Alianță (dacă îi mai sunt parteneri!) nu-i o scuză pentru a se prezenta drept ceea ce nu este. Problema constă nu doar în lipsa legitimității de reprezentare a unei în-

tregi comunități (o povară mult prea grea pentru „eroul” nostru!), ci și în logoreea pe care o debitează *în numele comunității*, fără să-i consulte măcar pe colegi (consultându-i însă pe curatorii, după cum se vede). Situația este cu atât mai gravă cu cât autoritățile, atât centrale (inclusiv guvernul) cât și locale, nu pierd nicio ocazie să-l invite tocmai în această calitate pe D.C. la diverse conferințe, simpozioane, întâlniri, chiar dacă știu prea bine că insul nu are calitatea reprezentativă pe care și-o arogă. E limpede că autoritățile sunt mai puțin interesate de statutul legal al personajului cu pricina, pe ele interesându-le în primul rând ceea ce e capabil să debiteze el de la tribuna forurilor la care este invitat cu predilecție.

Paharul s-a umplut atunci când, la întâlnirea Avocaților Poporului din Ucraina și România, ținută la Universitatea din Cernăuți, în data de 28 mai 2024, D.C., nu întâmplător, ci tocmai în calitate de președinte al Alianței, a fost primul pe lista celor nominalizați de instituția Ombudsman-ului Ucrainei în calitate de coraportor având ca temă de discurs *Problemele lingvistice ale minorității (comunității) naționale românești*, deși demult nu mai este nici președinte al Alianței și nici nu are pregătirea necesară pentru o expertiză în probleme lingvistice, cum bine a remarcat colegul său, coraportorul Vasile Băcu (dovadă e discursul cu pricina care poate fi citit pe pagina de facebook a Alianței, reprodus aici, în continuarea articolului nostru). Întrebarea e de ce Instituția Ombudsmanului Ucrainei, menită să protejeze drepturile și libertățile cetățeanului, creează în mod artificial conflicte în interiorul unei comunități prin asemenea acțiuni nesăbuite, mai ales că a fost înștiințată încă din 30.01.2024 asupra faptului că D.C. nu mai este președinte al Alianței? O face oare cu reacredință și din considerente străine comunității românești, urmând cu perseverență principiul *divide et impera* sau – ceea ce ar fi și mai grav – o face la sugestia unor sufleori din alte instituții? Mai ales că *masa rotundă* din cadrul întâlnirii din 28.05.2024 a avut drept temă de discuție *Consolidarea egalității și protecției drepturilor minorităților (comunităților) naționale în Ucraina, conform standardelor*

europene. Indiferent de raționamentele la care s-au gândit organizatorii, a continua cu astfel de abordări este reprobabil și contrar actelor de organizare și funcționare chiar a Instituției Ombudsmanului, cu atât mai mult a unor întâlniri internaționale. Instituția Ombudsmanului este chemată să găsească soluții la probleme, nu să le creeze artificial. Este de luat aminte și pentru doamna Isopenko, reprezentant al Ombudsmanului în regiunea Cernăuți, responsabilă direct de organizarea evenimentului. Da, da, vorbim de aceeași doamnă Isopenko care, în calitatea sa anterioară de adjunct al guvernatorului regiunii Cernăuți, a încercat, în 2020, pe toate căile, să subordoneze toate școlile cu limba română de predare de pe raza primăriei comunei Herța școlii cu limba ucraineană de predare din Herța (să nu mai vorbim și de alte acțiuni reprobabile ale domniei sale față de comunitatea noastră). Poate în noua sa funcție doamna Isopenko va înțelege mai bine că protecția drepturilor omului înseamnă și protecția minorităților naționale, adică și a comunității românești, chiar dacă asta nu-i convine defel.

Mi s-a părut ciudat (după cum li s-a părut și multor altora prezenți la întâlnire) faptul că doi Avocați ai Poporului, rectorul universității, două delegații oficiale a două state, reprezentanți ai autorităților, profesori universitari, primari, directori de școli și profesori, mass-media, reprezentanți ai ONG-urilor ascultă cu atenție ce reprezintă *consolidarea egalității și protecția drepturilor minorităților naționale în Ucraina conform standardelor europene (!)* ... de la un impostor. Faptul ar fi poate interesant, dacă n-ar fi cinic. Iar autoritățile nu doar că acceptă acest cinism, ci sunt chiar autorii și promotorii cinismului. Am transmis, cu acel prilej, personal Avocatului Poporului din Ucraina, precum și responsabilului de minorități naționale, dlui Mihailo Spasov, al doilea răspuns oficial al Ministerului Justiției, pe care-l reproducem la finalul replicii noastre. Ne-am fi așteptat ca până la această dată să reacționeze, într-un mod sau altul. Întrucât nu ne-am ales cu niciun răspuns, Consiliul Național al Românilor din Ucraina a adresat recent două memorii oficiale Ombudsmanului Ucrainei, respectiv

Ministerului Educației și Științei, prin care solicită retragerea numitului D.C. din comisiile de specialitate pentru minorități și anunțarea unui nou concurs pentru suplinirea locului vacant, din partea comunității române. Sperăm ca de această dată să fim auziți.

Aș mai adăuga aici și o altă impresie de la întâlnirea în cauză, și anume că tuturor celor invitați (vreo 100 la număr) li s-a dat doar câte **un minut** pentru a-și exprima punctul de vedere, și aceasta doar la 4-5 persoane, restul timpului fiind consumat cu „înțelepciunea” cu care autoritățile gestionează problematica minorității românești din Ucraina. Pentru a consolida egalitatea în spirit european e necesar să cunoști, pentru început, problemele cu care se confruntă comunitatea. Or, organizatorii le-au evitat pe cât se poate de mult. De fapt, așa cum arată faptele, acesta a și fost scopul întrunirii.

Revenind la cazul D.C., suntem nevoiți să remarcăm și faptul că, asemenea derapaje n-ar avea loc dacă acele ONG-uri care, la un moment dat, au aderat la Alianță, ar lua atitudine față de comportamentul inadecvat al numitului D.C. Ba chiar au obligația morală și legală s-o facă. Problema rezidă nu în modul de a fi al acestuia, ci în răul pe care îl face. Iar aici politica struțului nu rezolvă situația. A susține doar în privat că nu mai faci parte din Alianță nu schimbă deloc datele problemei. Acceptarea tacită a unei situații neadecvate îi face complici pe asociați la comportamentul lui D.C., respectiv la manifestările acestuia, contrare intereselor comunității. Un pic de curaj însă ar prinde bine, atât pentru onoarea personală a „asociaților” cât și pentru sănătatea mediului asociativ românesc. În joc sunt interesele majore de păstrare a identității noastre. Ridicolul situației frizează absurdul: totuși, un personaj care a luat în alegerile locale doar **4 voturi** nu poate pretinde că exprimă interesele unei comunități de cca. 500.000 de persoane. Dar el pretinde la așa ceva, crezându-se pe cal alb, în incommensurabila sa obrăznicie.

Și în final, după ce am arătat care sunt „competențele” de om politic ale domnului Caulea, nu pot să trec cu vederea nici profundele sale „competențe” lingvistice, mai ales că domnia sa se erijează mereu ca mare apărător

al limbii române în Ucraina, pe care crede că o stăpânește cel puțin la nivel de licențiat al unei școli superioare. Dar se vede că, făcând studii înalte la prestigioasa școală de muzică din București, a studiat limba română... lăutărește, ca să dea dovadă, la întoarcerea în Cernăuți, că tot agramat a rămas. Am putea să aducem, în acest sens, probe cu nemiluita din discursurile și postările sale pe internet. A făcut-o cu prisosință, cu ceva ani în urmă, regretata acad. Alexandrina Cernov și s-a ales cu huiduieli de cea mai joasă speță. Căci insul e ranchiunos. Noi ne vom limita, în finalul acestui articol, la semnalarea unei greșeli pe care nu putem să o ocolim nicidecum, pentru că ea pur și simplu îl descalifică pe arogantul pretins lider al comunității. Căci, după cum se vede, pe el nu-l duce capul nici să-și intituleze corect organizația, formulându-i astfel denumirea: **Alianța Societăților Național-Culturale a Românilor din Ucraina**. Chiar și un elev de clasa a V-a, citind această denumire, ar putea să-i dea peste nas autorului că nu știe gramatică. Și, într-adevăr, domnul Caulea nu are habar de ceea ce înseamnă acord gramatical în cadrul unui raport sintactic. Dar să vedem unde-i buba. Denumirea organizației pe care Caulea pretinde că o conduce se constituie din două părți. Prima parte desemnează categoria organului colectiv („alianță”, „ligă”, „consiliu”, „uniune” sau altceva). În cazul de față – „*alianță*”. Iar partea a doua, cumulativă, îi adună pe membrii organului colectiv în sintagma: „*societățile național-culturale a(le) românilor din Ucraina*”. Ce face atotștiutorul cârcotaș semidocht Dumitru Caulea, care dă tuturor lecții de politică, morală și de elocință? Acordă termenul determinat („Alianța”) cu doi termeni determinanți, simultan (pe de o parte cu „Societățile Național-Culturale”, iar

pe de altă parte cu „Românii din Ucraina”). Astfel, rupe în două sintagma „Societățile Național-Culturale ale românilor din Ucraina”, plasând aiurea (Și încă unde? În chiar titlul organizației!) articolul posesiv „a” (care, în mod aberant, face acordul „Românilor din Ucraina” cu „Alianța”), în locul articolului posesiv „ale” (pe care îl cere gramatica pentru a face acordul firesc al „Societăților Național-Culturale” cu „Românii din Ucraina”). A toate cunoscătorul Caulea a crezut că și în gramatica limbii române, în care plutește, poate sta cu fundul în două luntre. Numai că gramatica nu permite ambiguități. Până la urmă, a cui este, totuși, Alianța? A românilor din Ucraina, sau a societăților românilor din Ucraina? Dacă domnul Caulea pretinde că „Alianța” sa e o „alianță a Românilor din Ucraina”, îl rugăm respectuos să ne amintească și nouă ziua și anul când Românii din Ucraina au fost chemați la urne să-și dea votul pentru el. Iar dacă domnia sa se împacă, până la urmă, cu gândul că organizația pe care pretinde că o conduce e a „societăților național-culturale ale românilor din Ucraina” (în ucraineană, conform Certificatului de înregistrare oficială: „Альянс національно-культурних румунських об’єднань в Україні” / Alianța societăților național-culturale românești din Ucraina), atunci să fie bun să respecte regulile gramaticale ale limbii române, pentru a cărei prosperare trâmbițează pe la tribunele diverselor foruri. Spre exemplu, la recenta întâlnire din 28 mai 2024 cu ombudsmanii din Ucraina și România, domnul Caulea a prezentat cu mult aplomb (co)raportul său intitulat: „*Problemele lingvistice ale minorității (comunității) naționale românești*”. Să vezi și să nu crezi! Un agramat, care are grave probleme lingvistice la definirea denumirii organizației pe care

pretinde că o conduce, vine să arate distinșilor demnitari din Ucraina și România care sunt „problemele lingvistice ale comunității românești”. Cum poate să facă o analiză a problemelor lingvistice ale unei comunități un „specialist” care el însuși are probleme lingvistice? Așa ceva nu s-a mai pomenit nicăieri *până în prezent!* Iată cum „lucrează în teren” pentru scumpa sa limbă bravul nostru coraportor! Numai că, „în teren”, domnia sa e scump la vedere. Ne mirăm însă cum de nu-l vede nimeni dintre colegii săi de „Alianță” „în internet”, afișându-se ani de-a rândul sub un titlu agramat. Din câte știm, există în Alianță o asociație de cadre didactice a cărei președinte e profesoară de română și nu cred să nu fi observat greșeala, dacă ar fi intrat măcar o dată pe pagina de Facebook a Alianței, administrată de Dumitru Caulea. Asta ce ne spune? Asta ne spune că nimănui din Alianță nu-i pasă de ceea ce face „președintele” acesteia, nici „în teren”, nici pe internet. Iar dacă membrilor Alianței chiar le convine să-l lase pe pretinsul lor lider să îndruga, de capul lui, verzi și uscate, pe la tribune și în spațiul virtual, măcar să știe că prin gura lui vorbesc și ei. Și dacă dâșii chiar se simt confortabil în acest tip de discurs, n-au decât să-l îmbrățișeze și să-l urmeze, mergând cu el, mână în mână, din greșeală în greșeală, până în victoria finală! Cât despre pândalnica greșeală din denumirea Alianței, care fără doar și poate este opera vajnicului „președinte” Caulea, bătrânul Freud, părintele psihanalizei, ar fi descoperit în ea, cu siguranță, expresia unui complex psihic. Iar Dumitru Caulea chiar se vede în postura unui cărmaci panucrainean al românilor, nu doar a unei minuscule Alianțe. Numai că doar cu **4 voturi** obținute în alegerile locale (care nici măcar nu au fost ale membrilor Alianței) nu-l prea vedem capabil ca, strunind brăcinarii, să poată să urce la asemenea înălțime. Pe de altă parte, cunoscându-i tupeul, ne-am mira să nu-l vedem tot mereu cu nasul pe sus, sfidând bunul simț și disprețuind pe toată lumea. Deși, luând ca bună interpretarea lui Freud, n-ar trebui să ne mirăm.

Eugen PATRAȘ – istoric, avocat, doctor în drept internațional public, publicist. Născut la 15 septembrie 1959 în comuna Bahrinești, regiunea Cernăuți. Absolvă Școala Medie Generală din Bahrinești (1966-1976), Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Cernăuți (1977-1982), Facultatea de Drept a Universității de Stat din Chișinău (1988-1993), Facultatea de Relații Internaționale a Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative București, (1995-1997). Studiile de doctorat la Facultatea de Drept a Universității București, continuate la Facultatea de Drept a Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj - Napoca (1993-1997). Profesor la Școala Tehnico-profesională Nr.5 din Cernăuți (1982-1985), instructor UTCLP – Organizația raională Hliboca (1985-1987), instructor în Consiliul Raional Șevcenko al orașului Cernăuți – Secția organizatorică (1987-1990), prim-vicepreședinte, vicepreședinte și secretar executiv al Societății pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți (1990-1993, unicul angajat cu carte de muncă din istoria Societății care, fiind non-profit, nu era nici subvenționată de stat), traducător autorizat de Ministerul Justiției din România (din 1998), avocat în Baroul București (din 2002). Membru fondator (în 2013) și vicepreședinte al Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi” din Cernăuți, căruia îi pune la dispoziție gratuit sediul din str. Kobileanska nr.9, inaugurat în 2015. Coordonator de proiecte culturale realizate de Centru. Tipărește la Cernăuți, pe cheltuială proprie, mai multe lucrări importante pentru istoria Bucovinei. Autor al monografiei *Minoritățile naționale din Ucraina și Republica Moldova – statutul juridic* (Cernăuți, Ed. Alexandru cel Bun, 1999) și a mai multor publicații în periodice din Ucraina și România. Premiul „Andrei Rădulescu” al Uniunii Juriștilor din România (1999). Premiul Institutului Cultural Român și al Fundației *Răsăritul Românesc* pentru contribuția constantă la păstrarea și revigorarea identității românești din regiunea Cernăuți.

ПРЕДСТАВНИК

Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33 E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Заступнику голови
«Румунського культурологічного
центру Євдоксії Гурмузакі»**

Патрашу Є.М.

eugenbuc@yahoo.com

Шановний Євгенію Миколайовичу!

На Ваш запит від 22.01.2024 до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) щодо надання інформації про участь громадянина Каулі Дмитра Георгійовича у складі дорадчо-консультативних органів при Уповноваженому, повідомляю.

Згідно з Наказом Уповноваженого № 21.15/23 від 22 лютого 2023 року про затвердження складу Експертної ради з питань національних меншин та корінних народів при Представнику Уповноваженого з рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів (копія додається), Кауля Дмитро Георгійович, голова громадської спілки «Альянс національно-культурних румунських об'єднань в Україні» входить до складу зазначеної Експертної ради.

Відповідальна особа за розгляд Вашого запиту на інформацію Серебряна Альона Ігорівна, головний спеціаліст відділу прав національних меншин, корінних народів та релігійних поглядів Департаменту моніторингу додержання рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Відповідно до частини першої статті 23 Закону України «Про доступ до публічної інформації» рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду.

Додаток: згадане на 4 арк. в 1 прим.

**З повагою
Представник Уповноваженого
з рівних прав і свобод,
прав національних меншин,
політичних та релігійних поглядів**

Михайло СПАСОВ

Альона Серебряна, 0509680104

UB
Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав
людини
№876.2/69.13/24/31/24/44.2 від 26.01.2024
КЕП: Спасов М. С. 26.01.2024 13:15
368DC35ECECB2DC1040000002E90010099F80300

Răspunsul Instituției Ombudsmanului Ucrainei care, prin ordinul 21.15/23 din 22.02.2023, confirmă includerea cetățeanului Dumitru Caulea în Consiliul de experți în problemele minorităților naționale și popoarelor băștinașe, care funcționează pe lângă Instituția Ombudsmanului

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ

НАКАЗ

____.____. 2023

м. Київ

№ _____

Про затвердження складу Експертної ради
з питань національних меншин та корінних
народів при Представнику Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини
з рівних прав і свобод, прав національних меншин,
політичних та релігійних поглядів

Відповідно до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини», Положення про Експертну раду з питань національних
меншин та корінних народів при Представнику Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини з рівних прав і свобод, прав національних меншин,
політичних та релігійних поглядів, затвердженого наказом Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини від 02.11.2022 № 97.15/22,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити склад Експертної ради при Представнику Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини з рівних прав і свобод, прав національних
меншин, політичних та релігійних поглядів, що додається.
2. Департаменту документального забезпечення та роботи зі зверненнями
(Чубара О.С.) забезпечити ознайомлення представників Уповноваженого,
радників Уповноваженого та працівників Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав людини з цим наказом.
3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Уповноважений

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

№21.15//23 від 22.02.2023

Ordinul 21.15/23 din 22.03.2023 al Ombudsmanului Ucrainei prin care cetățeanul Dumitru Caulea a fost inclus în Consiliul
pentru experți în problemele minorităților naționale și popoarelor băștinașe

ПАПЕРОВА КОПІЯ
ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТА

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ЗАХІДНЕ МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ
МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ

вул. Грюнвальдська, 11, м. Івано-Франківськ, Івано-Франківський р-н, Івано-Франківська обл, 76018,
тел./факс: (0342) 75-06-51, e-mail: info@if.minjust.gov.ua, web: http://pzmrujust.gov.ua,
код згідно з ЄДРПОУ 43316386

Адреса для листування: вул. Грушевського, 1, м. Чернівці, Чернівецький р-н, Чернівецька обл., 58010,
тел./факс (0372) 55-27-60, e-mail: info@cv.minjust.gov.ua

Від _____ № _____

На № _____ від _____

Заступнику голови
Громадської організації
«Румунський культурологічний
Центр Євдоксіу Гурмузакі»

Патраш Є.

Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції в межах своєї компетенції розглянуло Ваш запит на отримання публічної інформації та повідомляє наступне.

Відповідно до частини 2 статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Статтею 2 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 року № 755-IV (далі – Закон № 755-IV від 15.05.2003) передбачено, що відносини, що виникають у сфері державної реєстрації, регулюються Конституцією України, цим Законом та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону.

Відповідно до матеріалів реєстраційної справи, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань та Реєстру громадських об'єднань надаємо наступну інформацію:

Державний реєстр
Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції
Пі-Є-17:09 14-08-22 від 03.08.2024
Підписувач: Гриненко Іван Васильович
Сертифікат
682648ADD03032E1040000004FE232004275AB00
Діє до: 03.11.2022 00:00:00
Діє до: 02.11.2024 23:59:59

Західне міжрегіональне управління Міністерства юстиції
Чернівецька область
Пі-Є-17:09 14-08-22 від 03.08.2024

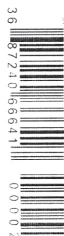
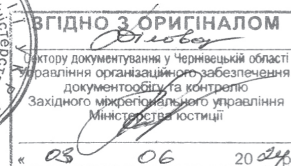

Документи про проведення Загальних зборів з питань обрання на новий термін повноважень Голови Громадської спілки «Альянс національно-культурних румунських об'єднань в Україні» - Каулі Дмитра Георгійовича та керівних органів Громадської спілки «Альянс національно-культурних румунських об'єднань в Україні» у зв'язку з закінченням терміну повноважень (за 28.10.2022 року, чи за будь-який інший період) на державну реєстрацію станом на 03.06.2024 року не подавались.

Заступник начальника управління

Іван ГРИНЮК

Надія НІКОРИЧ 0372 585219

Scrisoarea Nr. III-C-17/19 14-08/22 din 03.06.2024 a Direcției Interregionale de Vest a Ministerului Justiției al Ucrainei care confirmă faptul că mandatul de președinte al Alianței societăților național-culturale românești din Ucraina al numitului Dumitru Caulea (Kaulia Dmitro Heorhievici) a expirat la data de 28.10.2022

**Громадське об'єднання
„НАЦІОНАЛЬНА РАДА РУМУНІВ УКРАЇНИ”**

м. Чернівці, вул. Ольги Кобилянської, №. 9, 58000
consiliulnational@ukr.net

№ 90/29.07.2024

**Уповноваженому Верховної Ради України з
прав людини, Лубінцю Д.В.**

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008
hotline@ombudsman.gov.ua

Шановний Дмитре Валерійовичу!

Згідно з Наказом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини №21.15/23 від 22 лютого 2023 року про затвердження складу Експертної ради з питань національних меншин та корінних народів при Представнику Уповноваженого з рівних прав і свобод прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів, гр. Кауля Дмитро Георгійович, як голова громадської спілки «Альянс національно-культурних румунських об'єднань в Україні» (далі – Альянс), був затверджений та входить до складу зазначеної Експертної ради.

30 січня 2024 року в телефонній розмові нашого представника з пані Серебряною Альоною Ігорівною, Головним спеціалістом відділу прав національних меншин, корінних народів та релігійних поглядів Департаменту моніторингу додержання рівних прав і свобод, прав національних меншин, політичних та релігійних поглядів було доведено до відома, що гр. Кауля Дмитро Георгійович після 28.10.2022 року не був переобраний на посаду голови громадської спілки Альянсу, а отже є неуповноваженою особою.

Разом із тим, гр. Кауля Д.Г. був визначений доповідачем круглого столу «Посилення рівності та захисту прав національних меншин (спільнот) в Україні відповідно до європейських стандартів, у тому числі в рамках переговорів про вступ до Європейського Союзу» по темі «Мовні питання румунської національної меншини (спільноти)» з нагоди Вашої зустрічі з Омбудсменом Румунії, пані Ренатою Вебер, 28 травня 2024 року, хоча Кауля Д.Г. півтора роки як не був головою Альянсу та не мав повноважень на представництво її інтересів.

Вищезазначені обставини викликали непорозуміння та здивування присутніх круглого столу, в той же час вводячи в оману офіційну делегацію з Румунії.

28 травня 2024 року вам особисто та п. Михайлу Спасову була вручена відповідь (копія відповіді - додається) адреси Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції про те, що гр. Кауля Д.Г. не є головою громадської спілки «Альянс національно-культурних румунських об'єднань в Україні» з 28 жовтня 2022 р. Ми отримали 3 червня 2024 актуалізовану відповідь від Міністерства юстиції в якому ще раз підтверджується, що гр. Кауля Д.Г. не є головою громадської спілки з 28 жовтня 2022 р. (копія відповіді - додається).

Memoriul nr. 90/29.07.2024 al Consiliului Național al Românilor din Ucraina adresat Ombudsmanul Ucrainei, D. V. Lubinets, prin care solicită excluderea cetățeanului Dumitru Caulea din Consiliul de experți în problemele minorităților naționale și popoarelor băștinașe și anunțarea unui concurs pentru alegerea, prin metode democratice, din mijlocul mediului asociativ românesc din Ucraina, a unui alt membru în Consiliul de experți. Memoriul a rămas fără răspuns din partea Ombudsmanului Ucrainei

Громадське об'єднання
„НАЦІОНАЛЬНА РАДА РУМУНІВ УКРАЇНИ”

м. Чернівці, вул. Ольги Кобилянської, №. 9, 58000
consiliulnational@ukr.net

№ 89 /29.07.2024

Міністерство освіти і науки України
01135, м. Київ, пр-кт Берестейський, 10
informzapyt@mon.gov.ua

Наказом Міністерства освіти і науки України від 05.06.2020 №769 до складу Ради представників громадських об'єднань корінних народів, національних меншин України при Міністерстві освіти і науки України уведений Кауля Дмитро Георгійович, голова Громадської спілки «Альянс національно-культурних румунських об'єднань в Україні» (далі - Альянс).

Доводимо до вашого відома, що гр. Кауля Дмитро Георгійович після 28.10.2022 року не був переобраний на посаду голови громадської спілки Альянсу, а отже на даний час є неуповноваженою особою, щодо представництва інтересів Громадської спілки «Альянс національно-культурних румунських об'єднань в Україні» не кажучи вже про представництво румунської спільноти України. Дані обставини підтверджуються листом Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції від 03.06.2024 року (копія відповіді - додається).

Враховуючи вищевикладене, просимо Вас, прийняти наказ про виключення Каулі Дмитра Георгійовича з складу Ради представників громадських об'єднань корінних народів, національних меншин України при Міністерстві освіти і науки України та одночасно призначити конкурс на включення до Ради іншого представника румунської спільноти України.

Про вчинені дії, просимо повідомити нас письмово, в тому числі на електронну пошту consiliulnational@ukr.net

Додаток: копія листа Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції від 03.06.2024 року.

З повагою,
члени Координаційного Комітету Національної Ради Румунів
України

Є. Патраш, заступник голови ГО Румунський культурологічний центр
"Єудоксіу Гурмузакі"

М. Герман, голова ГО Медіа Центр БукПресс

М. Мечіняну, голова ГО Асоціація вчителів етнічних румун в Одеській області

Memoriul nr. 89 /29.07.2024 al CNRU către Ministerul Educației și Științei din Ucraina pentru excluderea cetățeanului Dumitru Caulea din Consiliul reprezentanților ONG-urilor popoarelor băștinașe și minorităților naționale și anunțarea unui concurs pentru alegerea, prin metode democratice, din mijlocul mediului asociativ românesc din Ucraina, a unui alt membru în Consiliul reprezentanților. Memoriul a rămas fără răspuns din partea Ministerului Educației și Științei din Ucraina

Discursul președintelui Alianței Societăților Național-Culturale a[le]¹ Românilor din Ucraina, Dumitru Caulea, la întâlnirea din 28 mai 2024 din Cernăuți cu Ombudsmanul Ucrainei, Dmytro Lubinets, și cu Avocatul Poporului din România, Renate Weber

S-ar putea ca discursul meu de astăzi să pară puțin atipic, însă cele expuse în continuare sunt păreri sincere, cu un mare respect pentru cei care merită[,] și critică constructivă la adresa celor care nu se ridic[ă] la nivelul așteptărilor din partea comunității românești din Ucraina.

Voi încerca foarte pe scurt să vorbesc despre trecut, prezent și viitorul apropiat pentru o înțelegere mai corectă unde am fost, unde suntem și ce ar trebui după părerea mea să facem.

În ultimii ani[,]...mai pronunțat din 2017, și aici mă gândesc la legea educației, comunitatea românească din Ucraina era nemulțumită de drepturi[le] obținute și[,] în special[,] de sistemul educațional din Ucraina oferit minorităților.

La fiecare colț de stradă[,] din [corect: de la] satele în care se vorbește românește și până la Kiev și chiar Brussel, se vorbea despre încălcări ale Constituției[i] Ucrainei, și[, în] special[,] despre articolul 53, care aparent garantează minorităților din Ucraina dreptul la obținerea învățământului în limba maternă. Conștient s-a făcut confuzia dintre garantarea dreptului la educație și garantarea dreptului la învățământ în limba maternă. Chiar și astăzi mulți sunt neînțelegători și vin cu exemplul României, unde drepturile minorităților arată altfel. Iar cei care strigau în gura mare despre încălcarea articolului 53 din Constituția Ucrainei, uitau sau poate chiar nu au știut că și în Constituția României (articolul 32, punctul 3), [de] asemenea

nu se garantează obținerea învățământului în limba maternă pentru minorități[,] ci garantarea [tautologie: se garantează... garantarea] instruirii, educației în limba maternă. Ca apoi[,] în Legea Educației să se regăsească dreptul la obținerea învățământului preuniversitar în limba maternă.

Acuzații grave de nerespectare a Constituției la adresa oricărui stat, [virgulă aberantă, întrucât nu se admite separarea prin virgulă a subiectului de predicat] duc la procese distructive în interiorul statului și influențează relația cu alte state. Asta s-a încercat și[,] într-o oarecare măsură[,] s-a reușit de [sic!]anumiți jucători.

Doresc să destăinui [că, într-]o conversației [corect: conversație] privată cu un reprezentant al Ambasadei României în primele săptămâni ale războiului la scară largă pornit de Rusia împotriva Ucrainei[,] – [linioară aberantă] am auzit următoarele – [vorbirea directă se introduce prin două puncte (:), nu prin linioară (–)] „în ce privește drepturile minorităților din Ucraina, România nu are de gând să ridice subiectul și depune eforturi zilnice pentru ajutorarea Ucrainei și cetățenilor ei, indiferent de limba lor maternă. Nu ar fi corect ca România să profite de slăbiciunea de moment a Ucrainei și să ceară schimbări în legislație, în ce privește drepturile minorităților din Ucraina. După victoria Ucrainei și [după?] dorința ei de a face parte din UE[,] ...anume doar [pleo-

1 1. Aici și în continuare parantezele pătrare introduc corectări ale greșelilor de ortografie, punctuație și exprimare din textul original al Discursului reprodus de pe pagina de Facebook a organizației „Alianța Societăților Național-Culturale a Românilor din Ucraina”.

nasm] atunci, Romania va discuta și negocia pe aceste teme.”

Cum a lucrat Romania și instituțiile sale cunoaștem cu toții. Asemenea cum [*corect gramatical: La fel cum au lucrat și*] oamenii de rând, cu brațe[*le*] deschise au ajutat refugiații. Din primele zile România a fost și este alături.

Doar în momentul în care Ucraina a început să facă pași mai accelerați spre UE, [*virgulă de prisos*] a venit și momentul [*tautologie: doar în momentul... a venit și momentul*] când trebuiau [*neconcordanță a timpurilor gramaticale: „a început” – „trebuiau”; corect: „au început” – „au trebuit să fie”*] găsite soluții, [*virgulă de prisos*] în ce privește drepturile minorităților.

Cu toată modestia, dar trebuie spus acest lucru, că anume Alianța a venit către instituțiile statului Ucrainean cu soluții, care[,] în final[,] se regăsesc în totalitate în schimbările produse, ce țin de învățământ pentru minorități[*le*] din Ucraina.

Noi am propus un sistem echilibrat[,] în care Minoritățile a[*le*] căror limbă este o limbă oficială a UE, [*virgulă de prisos*] să aibă drepturi mai mari, [*virgulă de prisos*] în comparație cu limbile non-UE, dar[,] în același timp[,] Având drepturi mai mici în comparație cu popoarele băștinașe din Ucraina.

Argumentul Alianței a fost și **principiul reciprocității**, pe [*corect: în*] baza tratatului bilateral dintre Ucraina și Romania din 1997 și drepturile [*corect: în baza drepturilor*] ucrainenilor din Romania, drepturi care diferă prea mult de cele de care [*corect: pe care le*] aveam noi atunci – romanii din Ucraina.

Acest moment este foarte important.

Statul, în cazul nostru Romania, nu are cum pe masa discuției cu Ucraina să pună [*corect: nu are cum să pună pe masa discuției cu Ucraina*] altceva, [*virgulă de prisos*] decât cea [*corect: ceea*] ce vine din partea comunității românești din Ucraina, din partea liderilor ei. De altfel [*corect: Altfel*] ar fi o implicare grosolană în treburile interne ale altui stat, cea [*corect: ceea*] ce nu este normal pentru o democrație.

Ani la rândul se vorbea de încălcări ale Constituției, se cereau drepturi pentru toate

Minoritățile (inclusiv și pentru ruși), noi [,] românii[,] să fim declarați popor băștinaș și multe altele, [*pe*] care Ucraina nu avea cum să [*le*] accepte. Iar rezultatul final se aștepta a fi următorul – Romania și Ungaria să pună Veto integrării europene a Ucrainei.

Aici apare și Alianța care spune că[,] de fapt[,] nu sunt încălcări ale Constituției, nu ne putem legal fi numiți [*corect: nu ne putem numi legal sau legal nu putem fi numiți*] popor băștinaș, căci avem o patrie istorică, și alte contraargumente, care au dus la o deschidere și încredere la adresa Alianței din partea autorităților statului Ucrainean.

De aici și invitația de a face parte din mai multe comisii – departament pentru etnopolitică, educație, drepturile omului, ce țin de minorități și religie, cu o participare activă la schimbările în legislația Ucrainei din toamna anului trecut.

Toate aceste menționate sunt [*corect: toate acestea sunt menționate*] pentru a conștientiza efortul și[,] în final [,] succesul diplomației române, care a mers pe ideea noastră – principiul reciprocității, și munca colosală și calitativă depusă de instituțiile statului ucrainean, pentru schimbări acceptabile.

O mare mulțumire pentru ombudsmanul Ucrainei, domnului Lubineț[,], și echipei sale, domnului Spasov, echipei departamentului pentru etnopolitică și libertății [*corect: libertatea*] conștiinței și multor altor[*a*] care, iată, trebuie să recunoaștem, au reușit mai multe decât alții în 30 de ani. Toate acestea – pe timp de război și în colaborare strânsă cu autoritățile statului Român și [*cu*] reprezentanții comunității românești din Ucraina.

Aceste rezultate frumoase ne dă [*corect: ne dau*] speranțe într-un viitor prospect [*corect: prosper*] al Ucrainei, în familia UE și [*în*] Nato.

Trecând la prezent și [*la*] viitorul apropiat [,] ar [*corect: aș*] dori să pun accent pe pericolul populismului, care[,] prin libertăți democratice, pun [*corect: pune*] în pericol [*tautologie: pericolul... pune în pericol*] democrația ca existență [*corect: existența democrației*]. Acest lucru se întâmplă în toată Europa și înțelegem bine de unde bate vântul.

Un exemplu clasic de populism vine și din partea unor lideri ai comunității românești și chiar maghiare din Ucraina.

Sunt cereri care[,] la prima vedere[,] sunt corecte[,] frumoase[,] dar periculoase și distructive.

Este vorba de scoli naționale și [de] limba maternă ca obiect obligatoriu în ZNO (bacalaureat[,] în varianta Românească).

În momentul de față[,] conform legislației[,] sunt instituții de învățământ cu clase de predare în limba minorităților. Se cere revenirea la statut al școlii cum a fost pe timpul **[corect gramatical: la statutul școlii de pe timpul]** Uniunii Sovietice – [al] scoli[i] naționale, cu predare în limba română.

Sună frumos[,] dar ce facem cu 33 de scoli mixte[,] în care sunt clase cu limba de stat de predare și în limba română **[corect: și clase cu limba română de predare]**? Din [cele] 16 scoli existente în regiunea Odesa, 15 sunt mixte[,] unde numărul elevilor din clase[le] cu predare în limba de stat este triplu.

Acum să ne închipuim că Ucraina acceptă propunerile cu scoli naționale, iar școala[,] având multe autonomii, va fi nevoită să aleagă – instituție de învățământ cu limbă de predare – **[linioară în plus]** română sau de stat? Cu siguranță[,] cel puțin cele din regiunea Odesa 15 **[corect gramatical: cele 15 din regiunea Odesa]** vor trece la limba de stat și rămâne cu **[prepoziția „cu” pusă fără nicio noimă]** o singură școală cu predare în limba română.

Comunitatea are tot dreptul să fie nemulțumită și să declare ceva de genul – **(linioară pusă în loc de două puncte[:])** ieri ne-ați luat limba (moldovenească)[,] astăzi școlile. Cui îi convine așa situație **[corect: o asemenea situație]** și [cine] va profita la maxim pentru a destabiliza situația în regiunea Odesa? Rusiei! **[corect: Rusia!]**

Cam așa populism are și ideea **[corect: Cam la fel de populistă e și ideea]** de a fixa limba maternă ca obiect obligatoriu în ZNO. Adevărat este că Minoritățile din România au obligatoriu limba maternă în bacalaureat, însă...

Noi, romanii din Ucraina[,] depunem eforturi mari pentru păstrarea școlilor existente și[,] dacă facem o comparație cu numărul școlilor, [al] claselor[,] dacă vreți, care funcționau în 1991 și astăzi – **[corect (în loc de: „și astăzi – ”): „cu cele care funcționează astăzi,”]** situația reală este tristă, să nu zic dramatică. Astăzi[,] grație schimbărilor produse în legislația ce tine de educație – **[virgulă, în loc de linioară!]** avem toate obiectele în limba maternă și doar 3 obiecte în limba de stat din **[corect: în]** clasele 1-9, iar în Liceu[,] la cele 3 se mai Adaugă și Apărarea patriei. Oare nu e Ok? Este super!

Sunt toate șansele că **[corect: ca]** liceele noastre să redevină atractive pentru copii, părinți, care vor avea convingerea că[,] după absolvirea lui (liceului)[,] are **[corect gramatical: au]** toate șanse[le] să intre la facultate, fie în Ucraina, **[fie în]** România sau **[în]** oricare țară din UE[,] cel puțin. În momentul de față, când liceele încă nu sunt destul de puternice **[corect: nu stau destul de puternic]** pe picioarele sale **[corect: lor]**, [și] prea puțini copii rămân după clasa [a] 9[-a], noi venim cu limba maternă în ZNO? Limba română nu este cea mai ușoară limbă din lume și cu siguranță această idee va duce la diminuarea mediei bacalaureatului – direct și indirect. Indirect – timpul acordat unei discipline în detrimentul alteia.

Așadar, o idee frumoasă[,] dar populistă[,] care[,] în momentul de față[,] aduce mai multe rele decât beneficii. Vom vedea situația liceelor noastre peste ani și poate chiar vom cere limba maternă în ZNO, dar nu ca obiect obligatoriu[,] ci Opțional, fără ca rezultatul să fie calculat la media generală. Vedem.

Pentru final[,] doresc încă o data din suflet să mulțumesc instituțiilor statului ucrainean și roman **[corect: român]** pentru colaborare, sprijin, susținere reciprocă. Eu personal cred într-un frumos viitor al Ucrainei în familia Uniunii Europene, țară liberă, independentă și democratică, pentru care astăzi zilnic, **[virgulă de prisos]** își dau viața copii **[corect: copii]**, frații **[corect: frații]**, părinții noștri.

Sursa: Pagina de facebook a Alianței Societăților Național-Culturale a Românilor din Ucraina, 30 mai 2024 (<https://www.facebook.com/p/Aliaanta-Societatilor-National-Culturale-a-Romanilor-din-Ucraina-100067809251931/>).

Acad. Alexandrina Cernov (1943–2024)

Prin plecarea la cele veșnice a Alexandrinei Cernov, comunitatea românească din Ucraina pierde un neînfricat luptător pentru apărarea drepturilor sale. Competența și, mai cu seamă, curajul cu care a condus Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” în primii ani de existență ai acesteia (după profesorul Grigore Bostan și poetul Ilie T. Zegrea), hărnicia și seriozitatea cu care a condus revista „Glasul Bucovinei” de la primul număr până în clipa morții, entuziasmul cu care a organizat diverse evenimente culturale (conferințe, întruniri, saloane de carte), bărbăția cu care a semnat zeci de memorii, apeluri, petiții în apărarea comunității (suplinind deficitul de bărbăție al multor lideri-bărbați împăunați în nemăsurata lor bicisnicie), și multe alte virtuți de om al cetății o înalță pe Alexandrina Cernov pe podiul marilor învingători în lupta pentru apărarea identității naționale a comunității istorice românești din nordul Bucovinei. Apreciată după merite, în ultimele trei decenii, prin titluri de mare onoare, dar și atacată și huiduită de pigmei de ultimă speță cu obscure angajamente la culucul diavolului, Alexandrina Cernov a plecat dintre noi, lăsându-ne îndurerați și parcă mai vulnerabili.

Alexandrina Cernov a fost doctor în filologie, membru de onoare al Academiei Române (din 1991), redactor-șef al revistei „Glasul Bucovinei. București-Cernăuți” (din 1994), director al editurii „Alexandru cel Bun” (din 1995). S-a născut la 24 noiembrie 1943 în satul Dăncăuți de lângă Hotin. În 1944 familia se refugiază în România, stabilindu-se în Voluntari, lângă București, unde face școala primară și gimnazială. Absolvă liceul în București. Tot

aici se înscrie la Facultatea de Litere, unde începe să studieze Limba și Literatura Sârbă, dar familia se repatriază și ea își continuă studiile la Universitatea de Stat din Cernăuți - Facultatea de Filologie, Secția Rusă, pe care o absolvă în 1966. În 1989, la Chișinău, susține teza de doctorat, *Particularitățile lingvostilistice în traducerea româno-ruse (în baza traducerilor din proza poetică a lui Ion Druță)*. După facultate lucrează câțiva ani la televiziunea din Cernăuți. În 1971 este invitată să țină cursuri și seminare la Secția Română a Facultății de Filologie a Universității din Cernăuți, unde funcționează ca lector universitar până în anul 2002. Publică studii în domeniul teoriei traducerii, lingvostilisticii și poeziei comparate (română, rusă, ucraineană). Este autor de manuale școlare de limba și literatura română pentru școlile românești din Ucraina. Membru fondator al Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți, este aleasă vicepreședinte (1989) și președinte (1990–1994). Obține Premiul Fundației Culturale Române din București (1994), este decorată cu Medalia jubiliară „Mihai Eminescu” a Ministerului Culturii din România (2000), distinsă cu Ordinul Serviciul Credincios în grad de ofițer, pentru contribuția deosebită la propagarea literaturii române în lume (2004) și cu Ordinul Serviciul Credincios în grad de comandor.

Prin plecarea la cele veșnice a acad. Alexandrina Cernov, societatea civilă a românilor din Ucraina rămâne fără unul dintre cei mai valoroși și mai neînfricați luptători ai săi.

Mesager bucovinean

Acad. Alexandrina CERNOV, sărbătorită la Palatul Național al Românilor, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani. Cernăuți, Piața Centrală nr.9, Sediul Societății „Mihai Eminescu”, 24 noiembrie 2023

Foto: Vladimir ACATRINI

Revistă pentru bucovinenii de pretutindeni

Președintele fondator al Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din Regiunea Cernăuți, prof. univ. dr. Grigore BOSTAN, membru de onoare al Academiei Române. Cernăuți, Grădina Publică „Taras Șevcenko”, 2004

Foto: Vasile PALADEAN